

İDARE

Dahiliye vekâletinin aylık mecmuası

Yıl : 5

İkinci teşrin 1932

Sayı:56

RESMÎ KISIM:

Reisicumhur Hz.nin B. M. M.nin dördüncü yılını açarken hey'eti
umumiyyede irat buyurdukları nutuk
Başvekil İsmet Paşa hazretlerinin Ankara Hukuk fakültesinde irat
buyurdukları nutuk
Tayinler
Vekâlet emrine alınanlar ve tekaüt edilenler
Vilâyet İnzibat komisyonları mukarreratı
Takdirname alanlar T. B. M. M. kararları Tefsirler
İcra vekileri hey'eti kararnameleri
Teşkilât, fek ve ilhaka ait kararnameler
Tamimler
Tekaüt muamelesi ikmâl edilenler
Aramızdan ayrılanlar
Vekâlet neşriyatı

GAYRİ RESMÎ KISIM

Umumî muavenet

İbrahim Âlî

Mülkiye Mektebi Hukuku İdare Hocası

Şehirler ve Belediyecilik (Fransada)

K.Naci

Mahallî İdareler U. Müdürü

İtalyan Vilâyet ve nahiyeler kanunu

Ali Ragıp

Divanı Muhasebat mürakıplarından

Asrî büroculuk

Tercüme eden

İlâve :

Macit Burhan

Hukuku İdare (Berthelmy)

Tercüme eden

M. Atıf

İktisat Vekâleti Ziraat Müsteşarı

ANKARA — Yeni Gün Matbaası

1932

Resmî Kısım

**Reisicumhur Hazretlerinin Büyük Millet
Meclisinin dördüncü intihap devresinin
ikinci toplanma yılını açarken heyeti
umumiyyede irat buyurdıkları
nutuk**

Büyük Millet Meclisinin muhterem âzası,

Büyük Millet Meclisinin 4 üncü devresinin 2 inci toplanma yılını açıyorum. Yüce milletimizin değerli vekillerini, saygı ve sevgi ile selamlarım. (Alkışlar)

Aziz arkadaşlarım,

Beynelmilel siyasî ve İktisadî buhranlardan, beşeriyetin duymakta olduğu sıkıntı ve acı devam etmektedir.

Siyasî buhranın mahiyeti, silâhları bırakma konferansının müşküllerinde hulâsa olarak müşahede edilebilir.

İktisadî buhran ise, milletler arasında mübadelenin azalması ve daralması şeklinde sabasını genişletmiş ve tesirini azaltmıştır.

Bizim kanaatimizce beynelmilel siyasî emniyetin inkişafı için, ilk ve en mühim şart, millerlerin hiç olmazsa sulhu muhafaza fikrinde, samimî olarak birleşmesidir .

Biz İktisadî genişliğin temelini de ancak her milletin refahla yaşamaya ve ilerilemeye hakkı olduğunu teslim eden bir zihniyetle, bütün milletlerin birlikte çalışmaları yolunun bulunmasında görüyoruz. (Alkışlar)

Muhterem Millet Vekilleri,

Bütün milletlerin güçlkle göğüs germeğe uğraştığı zorluklar içinde milletimiz büyük canlılık, hükümetimiz yüksek isabet göstermektedir.

Komşularımızla ve bütün milletlerle münasebetimiz ciddi, samimî sulh ve emniyet fikrine müstenit olarak inkişaf etmektedir. (Alkışlar) Dostlar arasında, dürüst bir vaziyetin muhafazası bizim, daima çok ehemmiyet verdiğimiz bir esastır.

Beynelmilel iktisat güçlüklerine karşı halin icabına göre, müdafaa, müvazene, inkişaf, tedbirlerini almaktayız. Karşısında bulunduğumuz her imkânı genişlik ve kolaylık yolunda tatbik etmeğe çalışıyoruz. Millî iktisadın ve paranın gösterdiği kudret ve istikrar ; alınan tedbirlerin isabetine kanaat verecek mahiyettedir. (Alkışlar)

Bütçenin vaziyeti, tahminlerin bu yıl tahakkuk edebileceğine kuvvetli ümit vermektedir. Her halde müvazeneli bir bütçenin temini, gelecek yıla düşen kaygularımızın, yine esası kalacaktır.

Aziz arkadaşlar,

Her zaman göz önünde bulundurduğumuz ana işlere ara vermeden, devam etmeğe mecburuz.

Demiryolu programının tatbikine devam edeceğiz. (Alkışlar)

Ziraat sahasında İslah müesseselerini tamamlayacağız.

İhracat mallarımıza hariçte alıcı bulmak ve satışlarımızı genişletmek için, her tedbiri arayıp bulmak ehemmiyet verdiğimiz noktadır.

Millî ihtiyaç ve menfaatlerimizin mübrem kıldığı sanayi şubelerinin bir an önce, tahakkuk ettirilmesine, hassasiyetle çalışıyoruz.

İçtimaî hastalıklar ile mücadele faaliyetini arttıracacağız.

Millî kültürün her çıғırda açılarak yükselmesini Türk Cumhuriyetinin temel dileği olarak temin edeceğiz. (Alkışlar)

Türk dilinin kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için, bütün devlet teşkilâtımızın dikkatli, alâkalı olmasını isteriz .

Muhterem Arkadaşlar,

Milletimiz her güçlük ve zorluk karşısında, durmadan, ilerilemekte ve yükselmektedir, (Alkışlar)

Büyük Türk milletinin, bu yoldaki hızını, her vasıta ile arttırmaya çalışmak, bizim, hepimizin en kutlu vazifemizdir .

(Sürekli alkışlar).

**Başvekil İsmet Pş. Hz. nin Ankara Hukuk
Fakültesinin beşinci sene mezunlarına
diploma verilmesi münasebetile
yapılan merasimde irat
buyurdukları nutuk**

— Aziz arkadaşlarım , Fakülte Reisi Beyefendi , Mektep Hocaları ve bu sene diploma alıp hayata karışan kız ve erkek meslektaşlarım ;

Bu güzel cemiyeti huzurlarile şereflendiren dinleyicilerimiz arasında, hakikaten, bir bayram günü yaşıyoruz . Sizin diplomalarınızı verirken memlekete hizmet etmek aşkıyle kendilerini teşhiz etmiş, bahusus , bu günü bulmak için senelerden beri çok çalışmış meslektaşlarıma, vatandaşlarıma hayatta muvaffak olmaları için bir hüccet vermiş olmak zevki benim mevcudiyetime hâkim oldu .

Kız ve erkek arkadaşlarımızın bu münasebetle söyledikleri hitabeler eminim ki benim gibi bütün dinliyen ardadaşlarım üzerinde de gayet kuvvetli bir intiba yapmıştır . Çalışmak ve memlekete hizmet etmek yolunda kat'î bir kararla hayata atılanların ifadesinden bu muhit üzerinde kalmış olan tesir bu olabilir . Bizim üzerimizde hasıl olan tesir budur . Bu kadar kuvvetli irade ile yetişen arkadaşları yetiştikleri için müesseseyi ona hizmet eden hocaları ve Fakülte Reisi Beyefendiyi bilhassa tebrik ederim . (Alkışlar)

Arkadaşlarım, gerek Reis bey ve gerek arkadaşlar vukufıla bir çok tarihi hadiselerden bahsettiler. Diploma alan arkadaşlarımız Cümhuriyetin feyizlerini ve Cumhuriyet devrinde kendilerine düşen vazifelen tebarüz ettirmeğe çalıştılar. Cümhuriyet devrinde vatandaşın

bütün geçen asırlar, hiç olmazsa son asırlarda olduğundan başka bir takım vazifeleri olduğunu kavramak, işe başlamak için iyi başlangıç , sağlam bir temeldir . Hakikaten içinde bulunduğumuz devir, cümhuriyet devri geçen asırların yaşayışına, ihtiyaçlarına ve vatandaşın kendi üzerine teveccüh eden vazifelerine bakılırsa , büsbütün başka bir devirdir .

Arkadaşlar , Bu esaslı noktayı Türkiye'ye hizmet etmek isteyen her vatandaşın kafasında daima açık olarak bulundurması lazımdır . Bir vatandaşın, bütün vatanın mukadderatı üzerinde, kendi şahsı için alâkadar oluyormuş kadar, alakadar olması lâzımdır , (Şiddetli alkışlar) Cumhuriyetin vatandaşı bütün vatanın işlerini tek şahsının hayatî işleri kadar alâka ile görmeli , bu vatanın bütün işlerinin iyi bitmesini hevesle, endişe ile heyecanla takip etmelidir . Bu noktai nazardan Cümhuriyet vatandaşının hayatı ve düşüncesi bütün diğer devirlerden büsbütün başka bir şeydir . İmparatorlukta ve geçen zamanlarda vatanı idare edenler , onun mukadderatından mes'ul olanlar , onun iyi veya fena gitmesinden hesap verecek olanlar gibi bir zümre veya vatandaş, kendisini onun içinde ayrı bir şey zannederdi. Cümhuriyet vatandaşları, siz, cümhuriyet vatandaşları böyle düşünemezsiniz . Vatanın her işinde mesul olacaklar siz kendinizsiniz .

Herkes kendisini mesul ve hesaba maruz tutmalıdır. (Bravo sesleri , alkışlar)

Hiç şüphe yoktur ki, Cümhuriyet Türkiye'sinin bütün geçmiş devirlerden en esaslı farklarından birisi de millî bir devlet olmasıdır. Türkiye'nin Türkün devleti ve vatanı olmasıdır. (Bravo sesleri, alkışlar) Bütün geçmiş asırlardan, bir anda görülen, ve daima görülecek

olan esaslı bir farkımız budur. Bu memleket Türkiyedir. Burada yaşayanlar Türktürler. Ve Türk vatanperverliği ve Türk milliyetçiliği bu memleketin idaresinde, mukadderatına müessir ve hâkimdir. (Bravo sesleri, şiddetli alkışlar) Türk vatandaşı kimdir? Devletin resmî kanunları ile Türk milliyetçisine, Türk vatandaşına, verdiği tarifte biz hakikaten, cidden samimiyiz. Türk milliyetçisi ve Türk vatandaşı olmak için bu memlekette yaşayan herhangi bir fertten anormal, hiç bir şey istemiyoruz. Türk olmayı sevmek ve Türk olmayı kabul etmek Türk milletine mensup olmanın verdiği bütün haklara malik olmak için kâfidir (Bravo sesleri, alkışlar) Kanunî vaziyet beyledir, iç yüzümüzde da samimî olan kanaatimiz ve vaziyetimiz köyledir. (Bravo sesleri, alkışlar) Şarkta ve garpta memleketin her tarafında dolaştığımız zaman kendisinin Türk olduğunu bilen, kabul eden, herhangi bir vatandaşımın her türkün nail olduğu haklardan herhangi bilisinden mahrum olmasından endişesine müsaade etmedim. Herkesi tatmin ettim ki, Türk olmayı iftihar edilecek bir mazhariyet olarak yürekten kabul eden ve öyle çalışan vatandaş benim gibi, benim bütün hukukum gibi, her hakka malik olmak için bütün esbaba maliktir. Bu kanaatimi her yerde söyledim ve bu sözlerimde gayet samimiyim. Böyle bir idare ve zihniyet devletin mîllî devlet ve Türk devleti olmasındaki esasları ancak kuvvetlendirir. Onun artmasına, genişlemesine ve yükselmesine hizmet eder. (Şiddetli alkışlar.)

Arkadaşlar, Cumhuriyetin ilk cümlede söylediğim mes'uliyet hissi tatbikatta bir çok hususiyetler ve geçen devirlerden bir çok farklar gösterir. Bu farklardan mühim birisi de, malî ve iktisadî safhadadır. Geçen asırlar bu memlekette yaşayanların malî ve iktisadî safhada

vazifeleri ve mesuliyetleri olduğunu, hiç olmazsa amelî ve filî olarak kabul etmiyordu. Bu memlekette yaşayanlar, gerek doğrudan doğruya icraat ve mesuliyet mevkiinde olanlar, gerek olmıyanlar bu memleketin yolu, bu memleketin ıymarı, memleketin sanayii veya ziraati gibi bu memleketin bütçesinin intizam ve kifayetinde, yani masraflarını koruyacak parasının tedarikinde kendi rolünü ve kendi mesuliyetini kavramıyordu. İymarda ümit: Hariçten para getirilerek yabancı adamların bu memleketin imarını düşünmelerine bağlı zannolunurdu . Bu memleketin imarını düşünmek bunun içinde yaşayanların yalnız onların ilk vazifesidir. Bunun aksini farzetmek bir insanın kendi evinin temizliğini, güzelliğini, genişliğini ve rahatlığını her şeyden evvel başka evlerde bulunanların vazifesi sanmak demektir. Hayat bir adam için bir ev için böyle olmadığı gibi bir vatan için de böyle değildir, işte bu kadar basit bir şeyin anlaşılması ve siyasette, idarede, esaslı olarak göz önünd tutulması Cumhuriyete nasip olmuştur. Ancak Cumhuriyetin siyasetiyle bu memlekette, sanayi için, yollar için ve her türlü malî ve İktisadî inkişafılar için, vatandaşların, kendilerinin evvelâ bir takım tedbirler düşünerek aktif bir surette memleketin mukadderatına müessir olmak vaziyeti hissedilmiştir. (Alkışlar) Bunu hissetmek, yalnız İlmî bir karar mevzuu değildir. Bunu hissetmek bir siyaset takip etmek demektir; bir çok mesuliyetler ve zahmetleri üzerimize almaktır. Zahmet ve mesuliyet üzere alınırken zamana mütevakkıf işlerin meydana getirilmesinde çok sabır lâzımdır; çok tenkide göğüs germek ister. Tatbikatta mütemadiyen müşkülâtı yenmek lâzımdır.

Ama, gidilen yol o kadar tabiî, alınan vazifeler o kadar esaslıdır ki bugün artık Türkiyenin iymarı her

şeyden evvel vatandaşların vazifesidir sözümü anlamıyacak kimse kalmamış gibidir. Yalnız o kadar değil, bu memleketin her işleri gibi malî ve İktisadî işlerinin düzelmesini de biz kendimiz düşünmeğe mecbur olduğumuz kadar başka birinin bizden evel ve bizden ziyade düşünmesine de müsaade edemeyiz. Bu o kadar hem bizim hakkımız hem de bizim mecburiyetimizdir.

Sonra dahası var. Nefsimize güvenerek söyleyebiliriz ki Türkiye'ye taallûk eden işlerin ana ve temel esasların ne olduğunu en doğru olarak biz Türkler biliriz. (Bravo sesleri ve şiddetli alkışlar) Sözlerim memleketin iymarı ve inkişafı için münhasıran kendi vesaitimize bağlanmak manasında telâkki olunmalıdır. Zaten böyle bir şey hiç bir millet için varit olamaz. Sözlerim memleketin malî ve İktisadî idare ve siyasetinde bu memleket evlâdının görüş ve siyaseti asıl ve müessir olduğunu ifade etmek için tasrih edilmiştir. Vesait meselesi başkadır. Vesait içerden veya dışardan, nereden olursa vesait olarak kullanılır. Vatandaşın asıl vazifesi, vesait bulmak yolundaki gayretler arasında asla gözden ayrılmamalıdır. Bununla beraber arkadaşlarım, size samimî olarak söylüyorum, senelerdenberi bu memleketin iymarı için çalışıyoruz. Bu nesil ve gelecek nesiller daha çok seneler çalışacaklardır; çektiğimiz sıkıntı açık manasile parasızlık değildir, çektiğimiz sıkıntı bilgi sıkıntısıdır. (Bravo sesleri, alkışlar) Asıl çektiğimiz sıkıntı buradadır. (Alkışlar) Bilen, anlıyan, ve sonra ihtisas ile tatbik eden adamların elinde vesait ve para her gün mütemadiyen artar. Biz bunu millî hayatın inkişafında her sene aşikâr bir surette görüyoruz. Büyük İktisadî ve millî işlerde bilgimiz, anlayışımız, ilerledikçe elimiz de bulunan vesaitin de geliri o kadar artmaktadır. Bizim inkişafımızı makul ve selim hislerle takip edebilen-

ler için Türkiyede çalışmak hevesi de artmaktadır. Hulâsa millî hayatta her şeyden evvel bilgi lâzımdır. Fakülte Reisi Beyefendinin bu müessesede çalışan talebenin iyi çalışması, iyi öğrenmesi ve yetişkin olarak çıkmaları için müessesenin çok emek sarfettiğine dair olan teminatı beni çok müteselli ve mutmain etti. Ben mekteplerimizde ve alelûmum bilgi müesseselerimizde yetişen arkadaşların iyi yetişmeleri lüzumunu anlamak için mübalağalı talepler yapmışmıdır. Gene bu Fakültede diğer bir vesile ile söylediğimi söz sırası geldiği için, tekrar söyleyeyim. İlim müesseselerimizin hakiyî ilim üessesesi olması hocalarımızın muktedir ve talebenin çalışkan, hayatında bilgisini mütemadiyen arttırmağa azimli, işte bu zihniyette yetişmeleri ile, bu memleketin hali ve atisi için en büyük servet ve en büyük kuvvet temin edilmiş olur. (Şiddetli alkışlar)

Arkadaşlar, İlimde eksik adamların toplanması tamam adamlar veremez. Bin yarım ve bin cahil bir bütünden daha faydalı olamaz, fakat daha zararlı olur. Bin yarım adam bir tam adam değildir: (Alkışlar) ilim müesseselerinden çıkanlar daima iyi yetişmelidirler. Siyasette ve idarede en muzur şey, milletler ve cemiyetler için telafisi en zor olan felâket, yarım bilgili adamamı salâhiyet sahibi olmasıdır. (Şiddetli alkışlar)

İşte bu mülâhazalarladır ki Fakültemizin Reisi beyin müessesenin ve talebenin çalışması ve bilgiye hevesi üzerindeki sözlerinden çok müteselli ve çok mutmain olduğumu tekrar ediyorum. Sizinle senede bir defa hasbuhal ediyorum. Bu bana hukuk âlemimize giren yeni unsurlarımızın kararlı, ateşli ve ümitle dolu olan mevcudiyetlerine yakından temas etmek için kıymetli bir fırsat oluyor. Bununla beraber sizin müessesenizde ve sizin şahıslarınızda memleketin bütün ilim müesseselerinde

her sene yetişmekte olan genç meslektaşlarıma temas etmiş olduğumu kabul ediyorum. Size söylediklerimi bütün yetişen genç neslimize söylüyorum. Arkadaşlar, şimdi sizin mesleğinize hususî bir noktadan temas etmek isterim. Benden evvel söyliyener, mevzuun güzel münasebetini düşünerek hâkimin yüksek vasıflarını tebarüz ettirdiler. Ben bu noktada esaslı kanaatlerimi genç hukukçularımıza söyleyeceğim:

Hakim vazifesi elbette, cemiyet hayatı içinde en yüksek işlerden birisidir. Hep biliriz ki milletlerin bir birine karşı münasebetlerinde birinci derecede ıytibarda olan milletlerin miyarı icap ederse onların mevcudiyetleri için hayatlarını feda edecek kadar gözleri pek , sinirleri sağlam olmasile ölçülür . Evet, milletler arasında birinci derecede itibara lâyük olanlar kendi mevcudiyetleri için icap ederse hayatlarını feda etmeye her an hazır bulunanlardır . (Alkışlar) Bu kabiliyet milletlerin en yüksek evsafının ifadesidir . Hâkimlik bu kabiliyet kadar yüksek, birinci derecede yaradılış ister. Arkadaşlar , Türk milleti hâkim olmak kudretinde , tâbî ve fitrî olan salahiyetinde tarihin ve bu günkü dünyanın tanıdığı en büyük milletlerden biridir. (bravo sesleri , alkışlar) Hakimlik güç bir şeydir. İki kişinin ve bir çok kişilerin bir çok ahvalde tam kanaatla haklı olduklarını iddia ettikleri dolaşık meselelerde bir kişinin ortaya çıkıp hepsini dinledikten sonra nihayet kendisinde bir kanaat hasıl ederek o kanaati hüküm, emir ve milletin iradesi şeklinde ilân etmesi için büyük kabiliyet lâzımdır. Bu kabiliyet Türk milletinin hususiyetlerindendir. Bizim milletimiz hakim olarak dünyanın her hangi bir milletine karşı zerre kadar maduriyet kabul etmez, (Bravo sesleri alkışlar) Geçmiş zamanların şu veya bu mütalealarında eksik görülen şeyler asla hâkim

olmak kudret ve salâhiyetinde alınmamalıdır . Tatbik oluna gelmiş usulleri , kanunların ve siyasî idarî bir takım şeylerin hale uygun, maksada kâfi olmaması yolunda aranmalıdır .

Bu kısa hülasayı hâkimin vaziyeti ve şahsiyeti üzerinde yapmaktan maksadım genç arkadaşlarımı mesleklerinde en yüksek hâkim olmak için kendi karşılarına çıkacak eksiklikleri mütemadiyen germiye, tashih etiniye ve tashih ettirmeye çalışmaları için teşvik etmek tir . Büyük vazifenin ifasına başlarken genç arkadaşlar bu sahada en yüksek ve en muhterem muvaffakiyetleri kazanmağa namzet olduklarını kabul etmeli . tesadüf edecekleri eksiklerin usulle de, kanunlarda alınan tedbirlerin kâfi derecede uygun olup olmamasında velhasıl tashihi, izalesi kabil şeylerde olduğunu bilmelidir . Böyle bir istikamete zihniyetlerinizi sevk etmek istiyorum . Hâkim mesleğinin ve umumiyetle hukuk âleminin ve adliyecinin terakki etmesi için memleketin ihtiyaçlarına tamamen uygun bir hale gelmesi için cümhuriyet senelerden beri çok emek sarfetmiştir ve daha çok emek sarfedecektir . Bu bir mücadeledir ; ilerlemek ve daha eyi olmak için bir mücadeledir ki sizin, yeni yetisen genç arkadaşlarımızın , himmetlerde muvaffakiyetlerimiz daha bariz daha ileri olacaktır .

Arkadaşlar, hayata atıldığınız bu sene gerek millî hayatta; gerek beynelmilel hayatta mühim hadiselerle doludur . Size Cümhuriyet Türkiyesinin umumî bünyesini söylediğim gibi bu gün içinde bulunduğumuz mes'eleler için de bir iki kelime söylemek istiyorum .

Türkiyenin dahilî ve haricî vaziyeti : Milletlerin hayatı müşkülâtsiz olmaz . Her milletin kendisine göre ve diğer milletlere msbetle bir çok meseleleri olması sonu gelmiyecek olan bir vaziyettir . Yani bir çok

meseleleri olması milletler için tabî olan hayattır. Böyle olmakla beraber cesaretle söyleyebiliriz ki Türkiyenin içinde bulunduğu dahilî ve haricî vaziyet bizi asla endişeye sevketmiyecek olan bir vaziyettir. Çok sevineceğimiz , mağrur olacağımız gibi mübaleğa ile ifade edici tedbirlerden kaçınmak için halimizi endişe etmiyeceğimiz bir vaziyet şeklinde ifade ediyorum . Milletimizin diğer milletlerle olan münasebeti ise hemen pek az devletlere nasip olan dostane ve emniyet hislerine müstenit, oldukça salim bir halde kabul olunabilir.

Arkadaşlar, biz tarihî hatıralardan bahsedildiği zaman, tabîi, bir çok milletler ile muhtelif vaziyetlerde karşı karşıya bulunduğumuzu daima hatırlıyabiliriz. Memleketimizin coğrafi vaziyeti ve beynelmilel cereyanların asırlardanberi aldığı türlü istikametler Türk milletini bir çok safhalarda ve sahnelerde hemen dünyanın her milletiyle her türlü temasa getirmiştir. Biz muharebe halinde bulunduğumuz tarih ve hayat safhaları gibi sulh halinde yaşadığımız hayat ve tarih safhalarını da millî karakter olarak daima yalnız açık ve göğüsümüz kabarmış olarak zikredebiliriz. Arkadaşlar, millî karakterimizin şayanı dikkat bir misali şudur : Biz muharebeye giriştiğimiz milletlerle kendi mevcudiyetimiz asırlarda yüzde seksenden fazla ahvalde muharebe vaziyetimiz budur. Onun içindir ki muharebe halinden çıkıp ta sulh münasebetine girdiğimiz milletlerde sulh için, dostluk için hakikî emniyet ve hakikî temayül görünce muharebe zamanına has olan düşmanlıktan kafalarımızda asla eser kalmamıştır. Gene onun için, yeni şeraitte ciddî ve samimî dostluğuna inandığımız milletler kalbimizde ve siyasetimizde en yakından ve en candan dostumuz olmak mevkiini kazanmışlardır. (Alkışlar) Sizin millî karakteriniz, sizin gerek mücadele

ve gerek sulh hayatında insanlar gibi milletlerin de yekdiğerine inanarak, yekdiğerini aldatmıyarak yaşaması lâzım geldiğine olan millî itikadımız bizim haricî siyasetimizde dürüst olmaktan başka bir istikamet takip etmemize asla müsait değildir. Çünkü nihayet bizim takip edeceğimiz dahilî ve haricî siyaset sizin gibi her şeyi anlıyan ve cemiyet içinde mes'uliyet sahibi olduğunu kabul eden vatandaşlarımızın anlamasına, ve teşvik etmesine bağlıdır. Onun için millî karakter haricî siyasetimizin vazifelerinde dürüst olmamızı birinci derecede âmirdir. Demek ki biz asla aldatmıya taraftar değiliz ve zaten buna istidamız yoktur. Politikamız, fikirlerimiz ve dostluklarımız her millete temas ettiği safhada, nasıl söylüyorsak, iç yüzünde de vaziyet öyledir. Bittabi her siyasette karşıdan da aynı derecede dostluk, aynı derecede inandırmak hassalarını bekleriz . Zaten emin olabilirsiniz ki, aldatmak emelini ve siyasetini takip etmek bu asırda, ne haricî ve ne dahilî siyasette, mümkün değildir, (bravo sesleri ve alkışlar). Kendisini çok akıllı, çok mahir zanneden bir adam veya bir devlet bütün dünyada aldatacak adam veya millet bulamaz. O devirler geçmiştir, (alkışlar) Onun için biz en doğru siyaseti millî karakterimizin sevkettiği tabîi yolda bulduk. Söylediğimiz gibi olmak ve söylenildiği gibi almak, çok dikkatli ve çok müteyakkız olarak. Bu politika ile hemen bütün komşularımızla, bhusus bizim ihtilâf halinde bulunmamız ötedenberi mukadder farzedilen milletlerle münasebetlerimizde emniyet ve dost hayatı temin ettik. Böyle bir siyaset ile komşularımız bizden emniyet ve rahatta oldukları kadar memleketimize de emniyet huzur ve itimat vermiş olduğumuzu saklamayız.

Millî hayatta, bütün hayatımızda hepimiz bunu hissederiz.

Arkadaşlar, dahilî siyasette vaziyetimiz, emin olabilirsiniz ki her sene bir sene evvelkinden çok daha iyi ve çok daha kuvvetlidir. Size malî ve İktisadî hayat itibarile değil münhasıran dahilî siyaset itibarile söylüyorum. Memleketin asayîşi, emniyeti vatandaşların itimadı, kanunların yazılı olduğu gibi, tatbikatı ve bütün vatanın Türk milliyetinde, Türk devletinde ısınmış ve kaynamış olmak telâkkisi, her sene bir evvelkinden, gözle görülecek, el ile tutulacak kadar açık, ileri, kuvvetlidir. (Alkışlar)

Memleketin, Şarkında ve Garbinde, dört köşesini her sene, hiç olmazsa bir iki defa dolaşırız. Hu sene ben şark vilâyetlerinde bir çok yerleri gezdim. Vatandaşın Türk milletine ve Türk devletine olan merbutiyeti ve karşı olarak, Türk devletinin ve Türk kanunlarının vatanın her köşesinde meri olmak nüfuz ve kudreti bariz surette göze çarpmaktadır.

Arkadaşlar, bizim çektiğimiz, cümhuriyet devrinin çektiği sıkıntılardan birisi, sizin huzurunuzda her hangi bir mesele nasıl mevzuubahs olabiliyorsa bu meseleyi vatanın herhangi bir köşesinde aynı suretle mevzuubahs edebilmek mükellefiyetini duyduğumuzdandır. Bu. bidayette sıkıntı olarak görüldü. Belki bugün de bazı yerler için sıkıntı sanılabilir. Mahsus kelimesile söyledim ama yakın bir zamanda , çünkü senelerin çoğu, yüzde yetmiş, seksen, doksanı gitmiştir, yakın bir zamanda memleketin her tarafında millî işlerin aynı surette görülmesi Ankarada. olduğu kadar tabî bir hal olacaktır. Bu sene seyahatlarımdan iki esaslı intiba ile döndüm:

Biri, vatandaşların Türk devletinde kendisini alâkadar görmek hissi çok terakki etmiş ve çok kaynaşmış bir haldedir.

Diğeri, bizim millî mefkûrede ve dahilî siyasette icap eden tedbirleri hem vakit geçirmeden, hem doğru olarak bulmakta isabet ettiğimizin senelerle mütemadiyen teyyüt etmesidir.

Arkadaşlar, size günün yakın mali ve iktisadî meselelerinden tekrar bahsetmeliyim. Malî ve iktisadî meselelerde. mesuliyet adamı olarak, son buhran senelerindenberi halletmiye çalıştığımız muadele iki cepheli idi.

Birisi, bu memleketin yeni şerait içinde asgarî malî kudreti, vergi vermek ve bütçe yapmak kudreti, nedir?

Ötekisi, bu memleketin yeni şerait içinde ihracatı ne mikdar olacaktır?

Senelerdenberi bu iki rakkamın peşinde koşuyoruz. Hiç olmazsa bir kaç seneden beri halletmeye çalıştığımız muamma budur. Çüdkü 928-929 senesinden iytibaren bütün dünyada şerait değişince bütçe tahminatı tahakkuk etmiştir. Her sene bir evelki bütçeden tenzilât yapmağa başladık. Bu seneki bütçeyi geçen seneden az yapmak için ne kadar tasarruf yapmışsak ertesi seneki bütçeyi yaparken de o kadar tasarrufa mecbur kaldık.

Dünya buhranı, aynı zamanda, memleketin ihracat kudretini her sene tahminden başka türlü tecelli ettiriyor.

Bu sene iyi ve hayırlı bir alâmet olarak diyebiliriz ki malî tahminatımız artık tahakkuk edebilecek sahaya giriyor. Bütçe tahminatını tamamen tahakkuk ettirmesek bile artık tedbiri suhuletle bulabilecek bir sahaya sokmuş oluyoruz. Bununla beraber ümidimiz kuvvetlidir ki. bütçe tahminatını tahakkuk, ettireceğiz. Anlaşıyor ki, yeni şeraite devletin malî hayatını uydurmak için tedbir almakta geri kalanlardan değil, ileride olandan ve en çok muvaffak olanlardan biriside biz olacağız.

Ancak diğ er mesele, memleketin emin olarak yeni şeraitte yapacağı ihracat m kdarı nedir meselesi, malî mesele kadar tavazzuh etmedi, henüz bu anlaşılmadı. Fakat her şeyi olduğı gibi söyliyen bu izahatım size, gerek malî gerek  ktisad  sahada meselelerimizin kabiliyetlerimizin dahilinde meseleler olduğunu gösterecektir.

Arkadaşlar, malî ve  ktisad  sahada bizim çok memeketten ve çok milletten farklı olan vaziyetimiz, hayırlı ve güzel vaziyetimiz şudur:

Bunu, siz genç arkadaşlarım bilhassa en iyi anlıyarak göz önünde tutmalısınız. Biz bu aldığımız tedbirlerde geçici bir sıkıntıya asgarî bir had tayin ediyoruz, bunu s huletle bulacağız. Bizim millî ve  ktisad  sahada istikbalimiz, gözlerin kavrıyamayacağı kadar ileri, yüksek ve geniştir. Biz tedbirlerini bitirmiş, artık alınan kurulan cihazın ve düzenin tutulmaması sıkıntısı yüzünden  stırap çeken, atisinin ne olacağını bilmiyen bir millet değiliz. (Alkışlar)

Biz geçici buhranlar  inde bir defa tedbirlerim bulup dayandıktan sonra her sene ilerlemek  in sahası zengin olmak  in membaı, çok çalışmak  in bir çok işleri olan, daima ilerliyerek, daima kuvvet bulacak ve gelecek senelerin bu senelerden daha müreffeh olması  in bütün şeraite malik olan bir milletin evlatlarıyız. (Bravo sesleri, alkışlar)

Biz fabrikalar açıyoruz ve açacağız, çok yerde açılmış fabrikalar mahsullerini satacak adam bulamamaktan mustarıptır. Ama bizim açacağımız fabrikaların mahsulatına vatandaştan kâfi derecede müstehlik yerinde hazır duruyor. Fabrikalarımız yaşamak  in bütün şeraite maliktir. Sanayide böyle olduğı gibi, iymar işinde yollarda, ziraatte, her sahada böyleyiz. Beni hariçten dinliyecek bir adam ilerlemiş, terakki etmiş, bir çok

milletlerden tesadüfen geri kalmış olmayı bir niyet saydığımı zannedebilir. Asla böyle bir zihniyette değiliz. Geride kalmak bütün hayatta her şey için bir kusurdur. Ama bunun mesulü biz değiliz. Biz bunun yalnız ıstırabını çektik. Geçen asırlarda geride bulunmuş olmaktan Cumhuriyet neslinin, Cumhuriyet adamlarının asla bir suçu yoktur. (Bravo sesleri, alkışlar).

Ben şimdi emrivakiin tasviri veva mesuliyeti ne olursa olsun bununla iştiğal etmiyorum. Biz emrivakiin ve mevcut halin gelecek nesiller için bize verdiği vaziyeti tasavvur ediyoruz. Bu vaziyet, emniyet refah, kuvvet yükselmedir.

Arkadaşlar görüyorsunuz ki sizin bu bayram gününüzde sizinle emniyetli ve ümitli bir istikbal için - mübalâğa ile (o tabiri kullanayım) - hayalât denebilecek iyi tahminlerle dolu taşkın bir neşe ile konuşuyorum. Benim bu halim sizin bütün çalışma ömrünüzde bir hatıra olarak zihinlerinizde kalsın.

Sizden, genç meslekdaşlarımızdan istediklerimiz bütün hayatınızda, neşede, ümitte, çalışma hevesinde ve bu memlekete hizmet etmek aşkında bu gün iş başında bulunanları, bizi hepimizi gölgede bırakmanızdır. (bravo sesleri ve sürekli ve şiddetli alkışlar.)

Tayinler

Valiler :

Kararname No. 13414

Boş bulunan Kütahya valiliğine ; vekilliğinde bulunan mülkiye müfettişi Sahip Behiç beyin tayini ; Dahiliye vekilliğinin 2/10/932 de yazılan 11899 sayılı tezkeresi üzerine İcra vekilleri heyetinin 26/10/932 tarihli toplantısında kabul olunmuştur .

26/10/932

Kararname No. 13494

İsparta valiliğine Afyon valisi Fevzi. Afyon valiliğine İsparta valisi Ahmet Durmuş , Şebın karahisar valiliğine Muş valisi Feruh ve Muş valiliğine de Van valisi Mitat beylerin naklen tayinleri ; Dahiliye vekilliğinin 13/11/932 de yazılan 13622 sayılı tezkeresi üzerine İcra vekilleri heyetinin 21/11/932 toplantısında kararlaştırılmıştır .

21/11/932

Mülkiye Müfettişleri

Kararname No. 9199

Münhal bulunan ikinci sınıf Mülkiye müfettişliğine; mülga İskân umum müdürlüğü muavinliğinden açıkta kalan mektebi mülkiye mezunlarından Necip beyin tayini tensip edilmiştir .

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye vekili memurdur.

15/11/932

REİSİCÜMHUR

Gazi Mustafa Kemal

Başvekil

İsmet

Dahiliye Vekili

Ş. Kaya

Kararname No. 9203

Münhal bulunan üçüncü sınıf Mülkiye müfettişliğine Diyaribekir mektupçusu Haşan Basri beyin terfian tayini tensip edilmiştir .

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye vekili memurdur.

20/11/932

REİSİCÜMHUR

Gazi Mustafa Kemal

Başvekil

İsmet

Dahiliye Vekili

Ş. Kaya

Kaymakamlar :

Kararname No. 9192

Akseki kaymakamlığına Bozkır kaymakamı İbrahim, Kemah kaymakamlığına Tirebolu kaymakamı Tevfik, Sürmene kaymakamlığına Torul kaymakamı Sırrı, Mudurnu kaymakamlığına Nallıhan kaymakamı Ali Rıza, İmroz kaymakamlığına Yaylak kaymakamı Selim, Hekimhan kaymakamlığına İskilip kaymakamı Rifat, Beypazarı kaymakamlığına Keskin kaymakamı Rasim, Nallıhan kaymakamlığına Beypazarı kaymakamı Nebil, Mutki kaymakamlığına Kaş kaymakamı Hayri, Hozat kaymakamlığına Bodrum kaymakamı Ali Rıza, Ovacık kaymakamlığına Göynük kaymakamı Neşet, Muradiye kaymakamlığına Orhaneli kaymakamı Nurettin beylerin naklen tayinleri ve Yaylak kaymakamlığına Adıyaman kaymakamı Mahmut Nedim, Suruç kaymakamlığına

Arapkir kaymakamı Şefik beylerin memurin kanununun 77 inci maddesi mucibince nakilleri tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye vekili memurdur.
15/11/932

REİSİCÜMHUR
Gazi Mustafa Kemal

Başvekil
İsmet

Dahiliye Vekili
Ş. Kaya

**Vekâlet emrine alınanlar ve
tekaüt edilenler**

Valiler :

Kararname No. 13113

Görülen ve sabit olan lüzum dolayisile Urfa Valisi Kadri paşanın 1777 sayılı kanunun 3 üncü maddesine göre vekâlet emrine alınması; Dahiliye tekilliğinin 24/10/932 de yazılan 13003 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 26/10/932 toplantısında kabul olunmuştur.

26/10/932

Kararname No. 13193

Mirilivalıktan mütekait olup Vekâlet emrine alınmış olan Urla Valisi Kadri paşanın, 1700 sayılı Dahiliye Memurları kanununun üçüncü maddesine göre tekrar tekaüt edilmesi; Dahiliye Vekilliğinin 10/11/932 tarih ve 1350 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 21/11/ 932 tarihli toplantısında kabul olunmuştur.

21/11/932

Mektupcular:**Kararname No. 9184**

Görülen lüzuma binaen Siirt Mektupçusu Atıf beyin 1777 numaralı kanunun 3 üncü maddesi hükmüne tevfikan vekâlet emrine alınması tensip edilmiştir .

Bu kararnamenin icrsına Dahiliye vekili memurdur.

9/11/932

REİSİCÜMHUR
Gazi Mustafa Kemal

Başvekil
İsmet

Dahiliye Vekili
Ş. Kaya

Kararname No. 9204

Görülen lüzuma binaen Muş mektupçusu Tevfik beyin ; 1777 numaralı kanunun 3 üncü maddesi hükmüne tevfikan vekâlet emrine alınması tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye vekili memurdur.

20/11/932

REİSİCÜMHUR
Gazi Mustafa Kemal

Başvekil
İsmet

Dahiliye Vekili
Ş. Kaya

Vilâyetlerin inzibat Komisyonları Mukarreratı

Artüvin

Bir tahkikatı bililtizam uzatan Mirya nahiyesi müdürü Hamdi bey ile Şavşat tahrirat kâtibi Arıf beyin tevbih ile tecziyelerine komisyonca karar verilmiştir.

Bir katil hadisessni muvaffakiyetle meydana çıkaran Macahel nahiyesi müdürü Murtaza bey vilâyet tarafından takdir edilmiştir.

Bayazıt

Vazifesindeki batı hareket ve kabiliyetsizliği noktai nazarından emvali devleti bakayada bıraktığı gibi senei maliye haziranından eylül gayesine kadar tahsilât nisbetinin %10 dereceyi bile geçmemiş olmasına binaen Tuzlaca kazası muhasebei hususiye tahsildarı İbrahim efendi ile memurin arasındaki ahenk ve tesanüdü daima ihlâl ettiği ve köylüyü kanunî vazifelerini ifa eyleyen memurlar aleyhine teşvik ve tahrik suretile ifsadatta bulunduğu kazada vaziyetleri her itibarla daiişüphe görülen eşhas ile sık, sık temas eylediği anlaşılmasına ve mumaileyhin bundan evvel Diyadin kazası tahrirat kâtipliğinde bulunduğu müddet zarfında kazanın İdarî ve inzibatî ahengini bozacak mahiyette ef'al ve harekâtı tesbit edilmiş bulunduğu binaen Devlet hizmetinde faydadan ziyade mazarratı görülen ve vücudundan ati yen de istifade memul olmadığından Tutak kazası tahrirat kâtibi Sadettin efendinin „1777” numaralı kanunun

birinci maddesinin (E) fıkrası mucibince memuriyetten ihraçlarına karar verilmiştir.

Çanakkale

Kendilerine havale edilen evrakı bilâ sebep uzun müddet masalarında muamele görmeden beklettiklerinden dolayı Eceabat tapu memuru Adil ve varidat kâtibi Tevfik beyler memurin kanununun „29” uncu maddesi mucibince makamı vilâyet tarafından resen tevbih suretile cezalandırılmışlardır.

Gümüşane

Bayburt kazasına bağlı Pulur nahiyesi Müdürü Niyazi bey izin almadan vazifesini terkederek bilâ sebep memuriyet mıntakası haricine çıktığından Dahiliye memurları kanununun 20 inci maddesi ahkâmına tevfikan sınıfının tenzili suretile cezalandırılmıştır.

İçel

İzin almadan vazifesini terkeden Anamur kazası varidat kâtibi Ahmet beyin 7 ve Tütün İnhisar memuru Sabn Ef. nin ise 2 günlük maaşlarının kesilmesine ve vakara münafı hareket ve sarhoşluğundan dolayı Orman muhafaza memuru Aslan efendinin 2 günlük maaşının kesilmesine kaza İnzibat komisyonuca karar verilmiştir.

Kocaeli

Yazdığı tezkerelerde âmire karşı hürmetsizliği ve tenkidi mütezammın elfaz kullanan Geyve Muhasebei

Hususiye memuru Şükrü efendinin memurin kanununun 29 uncu maddesi mucibince tevbihine ve izinsiz olarak 2 gün vazifesini terkeden mumailayhin aynı kanunun 30 uncu maddesi mucibince iki günlük maaşının kesilmesine karar verilmiştir .

Kütahya

Mesai vakti içinde vazifesini terkle uzun müddet hariçte dolaşmayı itiyat haline getiren Nufus ikinci kâtibi Remzi efendinin Memurin kanununu 29 uncu maddesi mucibince tevbihine ; muamele görmesi icap eden evrakı uzun müddet masasında bırakan mumailayhe ve vazifei müştereke eshabından bulunması hasebile Nufus başkâtibi Nuri efendiye Memurin kanunun 28 inci maddesi mucibince ihtar icrasına ve müteaddit tebligata rağmen vazifesini ihmal eden Simav kazası muhasehei hususiye memuru Şükrü efendinin aynı madde mucibince ihtar suretile tecziyesine karar verilmiştir.

Mardin

Ehali ile yüz göz olmaları dolayisile yol vergisinin bakaya da kalmasına sebebiyet veren vilâyat hususî idaresinin ,birinci ve ikinci daire piyade tahsildarları Mehmet Tahir , Ali Rıza ; üçüncü ve dördüncü daire süvari tahsildarı Musa, İsmail , Midyat kazası tahsildarları Zamir Haindi , Savur kazası birinci ve ikinci daire süvari tahsildarları Abdurrahman, Reşit , Gercüş kazası birinci ve ikinci daire süvari tahsildarları Musa ve Nazım, Derik kazası birinci ve ikinci daire süvari tahsildarları Bahattin ve İbrahim , Kızıltepe kazası birinci daire süvari tahsildarı Sait , Nusaybin kazası

birinci daire süvari tahsildarı Derviş , Cizre kazası birinci ve ikinci daire süvari tahsildarları Halil ve Abdulkadir efendilerin mecburî tahvillerine karar verilmiştir .

Takdirname alanlar

Valiler :

Edirne valisi Özdemir

Salim beyefendi : Ciheti askeriyeğe ait mesaisinden dolayı Milli Müdafaa vekâletinden beyan teşekkür olunmuş ve keyfiyet vekâletçe şayanı takdir görülmüştür.

Antalya valisi Zeynelabidin beyefendi :

Vilâyetin umumî idaresinde gösterdiği liyakat ve umran sahasındaki hizmet ve faaliyetinden dolayı vekâletçe takdir edilmiştir.

İsparta valisi Ahmet Durmuş beyefendi :

Vilâyetin umumî idaresinde gösterdiği liyakat ve umran sahasındaki hizmet ve faaliyetinden dolayı vekâletçe takdir edilmiştir.

Kocaeli valisi

Eşref beyefendi :

Mecburi tahsil çağındaki çocukların tamamen okutulması, için vasi mikyasta mektep inşaatı seferberliğine geçtiğinden ve maarif işlerine samimî müzaaheretinden dolayı Maarif vekâletince takdir edilmiştir.

Kaymakamlar:

- Babaeski kaymakamı** Kazası dahilinde maarif örnek-
Saracettin bey : lerine uygun olarak yedi mek-
 tebin inşasına başlamış olma-
 sından dolayı vekâletçe takdir
 edilmiştir.
- Lüleburgaz kaymakamı** Kazası dahilinde on köyde maarif
Niyazi Tayip bey : örneklerine uygun beşer sınıflı
 on mektebin inşasına başlamış
 olmasından dolayı vilâyetçe
 takdir edilmiştir.
- Vize kaymakam vekili** Kaza dahilinde beş köyde ma-
ve Midya nahiyesi arif örneklerine uygun beşer sı-
müdürü Muhittin bey : nıflı beş mektebin inşasına baş-
 lamış olmasından dolayı vilâ-
 yetçe takdir edilmiştir.
- Pazar kaymakam vekili** Yol ve mektep işlerini eyi ta-
İsmail Hakkı bey : kip ve idare etmesinden dolayı
 vilâyetçe takdir edilmiştir.

Mektupçular :

- Kırklareli mektupçusu** Vazifesine dikkat ve çalışkan-
İsmail bey : lığından dolayı vilâyetçe takdir
 edilmiştir.

Umuru hukukiye müdürü :

- Bursa umuru hukukiye** Senelerdenberi teraküm etmiş
müdürü Necmettin bey : muhacirin ve mültecilere ait
 beş, altıyüz evrakı geceli gün-
 düzlü çalışarak ikmâl etmiş
 olmasından dolayı vilâyetçe
 takdir edilmiştir.
-

T. B. M. M. Kararları

Cemiyeti Akvama girdiğimiz için Fransız Meclisi Meb'usarı tarafından ittihaz olunan tebrik kararı hakkında

Karar No. 728

Fransız Mebusan Meclisi tarafından memleketimizin Milletler Cemiyetine girmesi münsebetile ittihaz edilen ve Fransız milletinin dostluk ananesini ifade eden çok kıymetli ve o nisbette nazik tebrik kararını büyük Millet Meclisi en sıcak ve en derin tahassüs ve teşekkürlerle karşılar .

Türk milletinin en samimî dostluk duygularına ve en yürekten dileklerine tercüman olarak sulh yolunda hep beraber ve bütün milletlerle birlikte olarak çalışmakta devam etmek emelini izhar eder .

7-11-1932

“ 729 ” numaralı karar Haziran 1929 tarih ve 1490 numaralı kanun hükmünün temdidi hakkındaki layihanın hükümete iadesine dair olup Resmî gazetenin 23 Teşrinisani 1932 tarih ve 2259 sayılı nüshasında münderiçtir.

“ 730 „ numaralı karar İstanbul darülfünun 1931 senesi bütçesinden 10 968 liralık münakale yapılmasına dair olan lâyiha'nın hükümete iadesine dair olup Resmî gazetenin 23 Teşrinisani 1932 tarih ve 2259 sayılı nüshasında münderiçtir.

“ 731 „ numaralı karar Seyrüsefain memurları

cretlerinin tevhit ve teadl hakkındaki lyihanın hkmete iadesine dair olup Resmî gazetenin 23 Teşrinisani 1932 tarih ve 2259 sayılı nüshasında münderiçtir.

“ 732 „ numaralı karar Tütün İnhisarı Umum Müdürlüğü 1932 ve 1933 seneleri btcesinden 500,000 liranın Milli Müdafaa vekâleti Deniz btcesine nakli hakkındaki lyihanın reddine dair olup Resmî gazetenin 23 Teşrinisani 1932 tarih ve 2259 sayılı nüshasında münderiçtir.

Tefsir

Damga Resmi Kanununun 32 inci maddesinin 20 inci fıkrasının tefsiri

Tefsir No : 180

Hayvanların sağlık zabıtası hakkındaki 3 mayıs 1928 tarih ve 1234 numaralı kanunun 60 ıncı maddesinde yazılı heyetin tanzim eylediği tazminat zabıt varakaları, 23 mayıs 1928 tarih ve 1324 numaralı Damga Resmi Kanununun muafiyet faslının 20 inci fıkrasında sayılan fennî tetkikata dair verilen raporlardan maduttur.

19/11/1932

**Türkiye, Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliği-
nin 11/11/1932 tarih ve 2/48/1618 numaralı
tezkeresile Heyeti Umumiye'nin 10/11/1932
tarihli 3 üncü inikadında değiştirildiği
bildirilen Büyük Millet Meclisi Dahilî
Nizamnamesinin 22 nci maddesinin
değişik şekli**

22 inci madde:

Her içtimain başlangıcında vazifeleri ertesi içtimaa kadar devam etmek ve azası Heyeti Umumiyece izafi reyle seçilmek üzere on yedi encümen teşkil olunur. Meclis vazifeleriyle mütenazır encümenler:

- 1 - Arzuhal encümeni (20 aza 2 muvazzaf kâtip);
- 2 - Divanı Muhasebat encümeni (15 aza, 1 muvazzaf kâtip);
- 3 - Meclis hesaplarının tetkiki encümeni (10 aza, 1 muvazzaf kâtip);
- 4 - Meclis kütüphanesi encümeni (5 aza, bunlardan birini Riyaset Divanı idare âmirleri arasından ayırır. Bu encümene kütüphane müdürü kâtiplik eder);
- 5 - Teşkilâtı esasiye encümeni (15 aza, 1 muvazzaf kâtip);

Dahilî nizamname işleri bu encümene muhavveldir. Bütün Hükümet hizmetlerde mütenazır encümen :

- 6 - Bütçe encümeni (25 aza, 1 muvazzaf başkâtip, 2 başkâtip muavini, 1 memur); bu encümen kendine bir de reisvekili seçer.

Umumî bütçe mazbatasının yazılması ve müdafaa- 8 İle mükellef bir mazbata muharririnden başka bu encümen bir veya muhtelif dairenin bütçe mazbatasını yazmak ve müdafaa etmekle mükellef hususî mazbata muharrirleri dahi seçebilir.

Vekâletlerle mütenazır encümenler (alfabe tertibile);

7 - Adliye encümeni (20 aza, bir muvazzaf kâtip);

8 - Dahiliye encümeni (25 aza, bir muvazzaf kâtip);

Bu encümen lüzum gördükçe bir reis vekili de seçer.

İskân, posta, telgraf ve telefon işleri bu encümene muhavveldir.

9 - Gümrükler ve inhisarlar encümeni (15 aza, bir muazzaf kâtip);

10 - Hariciye encümeni (15 aza, bir muvazzaf kâtip);

11 - İktisat encümnü (20 aza, bir muvazzaf kâtip);

12 - Maarif encümeni (15 aza, bir muvazzaf kâtip);

13 - Maliye encümeni (15 aza, bir muvazzaf kâtip);

Tapu işleri bu encümene muhavveldir.

14 - Milli Müdafaa encümeni (20 aza, bir muvazzaf kâtip);

15 - Nafia encümeni (15 âza bir muvazzaf kâtip);

16 - Sıhhat ve İctimaî Muavenet encümeni (15 aza, bir muvazzaf kâtip)

17 - Ziraat encümeni (20 aza, bir muvazzaf kâtip);

Yukarıdaki encümenlerle tenazuru bulunmayan dairelere müteallik lâyiha ve teklifler maliye umuruna ait iseler Bütçe ve Maliye encümenlerinde, bundan başka bütün lâyiha ve teklifler Dahiliye encümeninde müzakere olunur.

**İcra Vekilleri Heyeti
Kararnameleri**

HÜLÂSA :

P. T. T. Merkezleri Müdür
ve baş memurlarının idareye
mahsus binalarda icarsız
ikametleri H.

Kararname No. 13349

23/4/1932 tarih ve 1949 numaralı kanunun sureti tatbikini mübeyyin merbut talimatnamenin mer'iyete vaz'ı Dahiliye vekâletinin 16/6/1932 , 24/7/1932 tarih ve 221, 1237 numaralı tezkereleriyle vukubulan teklifleri ve Maliye vekâletinin 3/7/1932 tarih ve 1114 numaralı mütaleanamesi üzerine İcra vekilleri heyetince 22/9/1932 tarihinde tasvip ve kabul olunmuştur .

22/9/1932

**1949 numaralı ve 23/4/1932 tarihli kanuna
ait talimatname**

1 — Posta Telgraf ve Telefon merkezi binalarından Devletçe icar bedeli verilmeyenlerinde memur adedi ne kadar olursa olsun bu merkez müdür ve başmemurları ailelerde birlikte meccanen ikamet edebilirler .

2 — Bu merkez binalarından Devletçe icar bedeli verilenlerinde merkez müdür ve başmemurunun meccanen ailesile birlikte ikamet edebilmeleri merkezin nihayet ikiden fazla memuru olmamasile meşruttur . (Hat ve tevzi memurları hariştir .) Yani o merkezde yalnız bir müdür veya yalnız bir başmemur ve yahut müdür ve başmemurdan maada bir veya nihayet iki

memur bulunmalıdır . Şu izaha göre üç veya daha ziyade memuru olan icarlı merkez binalarında müdür veya başmemurun ailesile ikametine mesâğ yoktur .

3 — İcarsız Telsiz Telgraf ve Telefon binalarında bu işlerle muvazzaf olan mühendis ve diğer bütün memur ve müstahdemler ailelerde meccanen ikamet edebilirler . İcarlı telsiz binalarında telsiz memur ve başmemurların ikamet şartları 2 numaralı maddedekilerin aynıdır .

4 — Gerek icarsız ve gerek icarlı Posta, Telgraf ve Telefon binalarında aile ile ikamet edilebilmesi , binanın müsait vüsatta olmasına ve vazife ve muamelâtın hiç bir suretle müteessir olmamasına mütevakkıf olduğundan, Posta , Telgraf ve Telefon başmüdürleri , bu şeraiti haiz olmayan merkezlerin binaları bütçe vaziyeti müsaadesi nisbetinde bu imkânı temin edecek şekilde tanzim ve icabında tebdil etmek zaruretile kanun hükmünü tatbika memurdurlar .

5 — Kanunen ailelerde meccanen ikamete mezun olanlar bu haktan istifade etmek arzu etmedikleri takdirde bu hakkı kendilerinden bir derece aşağıdaki memurlardan birine mesuliyet deruhte etmek şartile devredebilirler .

6 — Aile tarafından işgal edilecek kısmın tenvir , tahin ve su masrafı ikamet eden mamura aittir ve miktarı başmüdürlük encümenlerince tayin edilir .

7 — İcarsız binalarda maa müştemilat asgarî iki ve azamî üç ve icarlılarda maa müştemilât asgarî bir azamî iki oda aile ikametine tahsis edilebilir . Bunun için, her başmüdürlük encümeni bu kabil binaların mümkün mertebe mikyaslı bir surette yapılmış üç nüsha plân taslağını tanzim ederek bunlar üzerinde aile ikametine tahsis edilecek kısmı tesbit edecektir . Bu plân-

ların musaddak bir nüshası (Tamir ve talimat defteri) nin ilk sayfasına iğnelenmek üzere , merkeze bir nüshası umum müdürlük teftiş heyetine gönderilecek ve üçüncü nüshasında başmüdürlükte hıfzedilecektir .

8 — Fen ve muamelât müfettişleri ve mürakipler , merkezleri teftiş sırasında , bu plânları tetkik ederek encümente tesbit edilen şekle riayet edilüp edilmediğini tetkik ile mükelleftirler .

9 — Memurlar, aile ikametine tahsis edilen kısma yerleşecekleri veya bu kısmı her hangi bir suretle tahliye edecekleri vakit o kısmın vaziyetini bir zabıt varakası ile tesbit ederek müdür ise halefine, memur ise müdürüne imza ettirmesi icap eder. Bu zabıt varakalarından bir nüsha merkezde, bir nüshada başmüdürlükte hıfzedilecektir .

10 — Memurlar , aile ikametine tahsis edilen kısımlarda husule getirecekleri her nevi hasaratı tamir ile mükelleftir .

11 — Fen ve muamelât müfettişleri ve mürakipler icabında aile ikametine mahsus olan kısımda bir hasar ika edilüp edilmediğini tetkika mezundurlar .

HÜLÂSA :

Kontenjan cetvelleri H.

Karar No. 13437

21/9/1932 tarih ve 13344 numaralı kararnameye zeyil olarak iktisat Vekâletince hazırlanan ilişik kontenjan listesinin, neşri tarihinden muteber olmak üzere tatbiki; îcra Vekilleri Heyetinin 2/11/1932 tarihli toplantısında görüşülerek kabul olunmuştur.

2/11/1932

Kontenjan listesi

1 — İstanbul limanında çalışan dalgıçlara mahsus olup gümrüğe getirilmiş olan üç takım dalgıç elbisesinin listesi İktisat vekâletince tasdik olunmak şartile kontenjan harici ithaline müsaade olunmuştur.

2 — İncir ambalajında kullanılan ve gümrük tarifesinin 387 numaralı maddesine temas eden nebatî kurdellalardan yalnız ihracat yapan müesseselerin celbettikleri şeritler kontenjan harici ithal olunur.

3 — Gümrük tarife kanununun 551 A ve B pozisyonlarında bulunan demir bidon ve fiçılardan A pozisyonlarına dahil olanlar için ikinci teşrin ve birinci kânun aylarına mahsus olmak üzere mahiye 25 er bin kilo kontenjan verilmiştir. B pozisyonuna dahil bulunan galvanizli olanların keza ikinci teşrin ve birinci kânun aylarına mahsus olmak üzere 150 şer bin kilo ayrıca kontenjan verilmiştir.

4 — Vakit gazetesi namına İstanbul gümrüğüne getirilmiş olan „Entertip” hurufat tertip makinesinin kontenjan harici ithaline müsaade olunmuştur,

5 — kontenjan listelerinde tarife maddeleri zikredilmemiş olan makinelerden 13344 numaralı kararnamenin dördüncü maddesi hükmüne dahil olmayanlar dahi iktisat vekâletinin müsaadesile ithal olunurlar.

6 — Amerikan tebaasından Madam Bridgman'ın Amerikadan celbedeceği gümüş sofrta takımı, listesi İktisat vekâletince tasdik olunmak suretile kontenjan harici ithal olunur.

7 — İstanbul St Joseph mektebi kitap ve kırtasiyesi, listesi İktisat vekâletince tasdik olunmak ve bir defaya mahsus olmak üzere kontenjan harici ithal olunur.

8 — Nötre D. de Sion mektebi kitap ve kırtasiyesi, listesi İktisat vekâletince tasdik olunmak ve bir defaya mahsus olmak üzere kontenjan harici ithal olunur.

9 — Tahlisiye idaresinin İsveçten getireceği ziyadar şamandıranın yedek akşamı kontenjan harici ithal olunur.

10 — Askerî fabrikaların muhtaç oldukları Mağnezit ve Dolomit maddeleri kontenjan harici ithal olunur.

11 — Balıkçı esnafının icrayı sanat için muhtaç oldukları misinalar I) listesine ithal olunmuştur.

12 — Başvekâleti Celile, Maliye ve Gümrük ve İnhisarler vekâletleri kapıları için Maliye vekâletince celbolunan Bizote camların kontenjan harici ithaline müsaade olunmuştur.

13 — Ankara şehri su idaresi için celbedilen Vantürimetie ve teferruatı listesi İktisat vekâletince tasdik olunmak üzere kontenjan harici ithal olunur.

14 — Büyük Millet Meclisi için Berlinde “ A. E. G.” fabrikasına sipariş olunup İstanbul gümrüğüne getirilmiş olan Transformatörün kontenjan harici ithaline müsaade olunmuştur.

15 — Maarif vekaletinin celbedeceği alçı ve fotoğraf kâğıtları listesi Maarif vekâletince tasdik ve bir defaya mahsus olmak üzere kontenjan harici ithaline müsaade olunmuştur.

16 — Hilâlihahmer Cemiyetinin Karahisar Maden suyu membaında yapacağı tesisat için icabeden malzeme listesi, Sıhhat ve İçtimâî Muavenet vekâletince tasdik olunmak üzere kontenjan harici ithal olunur.

17 — Fenerler idaresinin celbetmiş olduğu „Asetilen” faturası İktisat vekâletince tasdik olunmak ve bir defaya mahsus olmak üzere kontenjan harici ithaline müsaade olunmuştur.

18 — Üzümlerin cilâlanmasında kullanılan mayi vazelin için ikinci teşrin ve birinci kânun aylarında 100 bin kilo kontenjan verilmiştir.

19 — Riyaseticümhur „Filarmonik ” orkestrasına lüzumu olup listesi Maarif vekâletince tasdik edilen alâtı musikiye bir defaya mahsus olmak üzere kontenjan harici ithal olunur.

20 — İzmir Ziraat mektebi şarapçılık lâboratuvarı için muktazi alât, listesi İktisat vekâletince tasdik edilmek ve bir defaya mahsus olmak üzere kontenjan harici ithal olunur.

21 — İstanbul Ticaret Borsası tarafından celbolunan iki adet „ Hektolitre ” ve teferrüatı bir defaya mahsus olmak üzere kontenjan harici ithal olunur.

22 — Kasket imalinde kullanılıp gümrük tarifesinin 343 üncü maddesine dahil cilâlî mukavvalardan ikinci teşrin ve birinci kânun aylan için biner kilo kontenjan verilmiştir.

23 — Zonguldak Maden Mektebi laboratuvarı için lüzumu olup hariçten celbolunan muhtelif malzeme, listesi iktisat vekâletince tasdik edilmek ve bir defaya mahsus olmak üzere kontenjan harici ithal olunur.

24 — Gümrük tarifesinin 497 A 2 maddesine dahil camlara ikinciteşrin ve birincikânun ayları için yirmişer bin kilo kontenjan verilmiştir.

25 — İstanbul Tramvay Şirketinin Avrupadan celp ettiği maateferruat kablo, 2 komitatis, 2 transformator, listesi İktisat vekâletince tasdik edilmek ve bir defaya mahsus olmak üzere kontenjan harici ithal olunur-

26 — Gümrük tarifesinin 331 inci maddesile 328 B maddesine ikinciteşrin ve birincikânun aylan için yirmişer bin kilo kontenjan verilmiştir.

27 — Gümrük tarifesinin 337 inci maddesine dahil papyekuşe, ikinciteşrin ve birincikânun ayları için beşer bin kilo kontenjan verilmiştir.

HÜLÂSA :

Kontenjan listeleri H.

Kararname No. 13497

21/9/1932 tarih ve 13344 sayılı kararnameye zeylen iktisat Vekâletince hazırlanan ilişik on maddelik kontenjan kararının neşri tarihinden muteber olmak kaydi ile tatbiki; İcra Vekilleri Heyetinin 21/11/1932 tarihli toplantısında görüşülerek kabul olunmuştur .

21/11/1932

Karar

Madde 1 — İkincikânun , şubat ve mart aylarına ait kontenjan listeleri işbu kararnameye raptedilmiştir .

Madde 2 — 13344 numaralı kararnameye merbut A, D listeleri tevsian tadil ve bu kararnameye raptedilmiştir , Bu listelerde yazılı eşya kontenjan kaydile mukayyet olmaksızın memlekete serbestçe ithal olunur .

Madde 3 — Bu kararnameye merbut F listesinde yazılı eşya ikincikânun, şubat ve mart aylarındaki ithalât kıymetleri mecmuu altıyüz bin lirayı geçmemek şartile Sıhhat Vekâletinin müsaadesile kontenjan harici olarak memlekete ithaline salâhiyet verilmiştir .

Madde 4 — Bu kararnameye merbut V listesinde yazılı eşya, siparişlerinden mukaddem mezuniyet alınmak şartile ve Maliye, Ziraat ve İktisat vekâletlerinin müsaadesile kontenjan harici olarak ithal olunur .

Madde 5 — Bilumum madenler ihtiyacı için getirilecek eşya İktisat Vekâletinin müsaadesile kontenjan harici olarak ithal olunur .

Madde 6 — Aylara taksim edilmek üzere kontenjan listelerinde yazılı olup ameli olarak taksimi müşkül olacağı anlaşılan bazı eşyanın iki veya üç aylığının birden memlekete ithal edilmesine müsaade etmeğe iktisat vekâleti salâhiyettardır .

Madde 7 — 13344 numaralı kararnamenin yedinci maddesinde yazılı takas eşyası meyanına kömür müstesna olmak üzere madenler ilave edilmiştir .

Madde 8 — Eshabı tarafından gümrüklere terkedilmiş veya gümrüklerce müsadere edilmiş eşya ile gümrüklere gelmiş olupta gümrük depo veya anterepolannda fevkalade sebeplerle hasara uğramış eşyanın ve yahut limanlarımızda kazaya uğrayupta batan vapurlara ait hamulenin Gümrük ve inhisarlar Vekâletinin iş'ari üzerine kontenjan harici olarak memlekete ithaline müsaade etmeğe iktisat Vekâleti salâhiyetedir .

Madde 9 — 13344 numaralı kararnamenin 8 inci maddesi mucibince Gümrük Tarife kanununun 377 inci maddesinin B C bentleriyle 381 inci maddesinin B C D bentlerinde yazılı eşyanın kontenjanda gösterilen miktarları bu malların menşeleri olan memleketlere bu kararnameye merbut M listesinde yazdığı veçhile taksim olunmuştur .

Madde 10 — Gümrük Tarife kanununun 157 inci maddesinde ve

105 ilâ 113	409 ilâ 439
323 „ 363	492 „ 515
366 „ 376	516 „ 553
377 „ 408	

Maddelerinde yazılı eşyayı ve bunların kontenjanda gösterilecek miktarlarını bu malların menşeleri olan memleketlere taksim etmeğe veya takasa tabi tutmağa İktisat Vekâleti salâhiyetlidir .

**Teşkilât fek ve ilhaka ait
kararnameler**

HÛLÂSA :

Sivas vilâyetinin Gürün kazasına bağlı Karaturuk nahiyesinin merkezi H.

Karar No. 9194

Madde 1 — Sivas vilâyetinin Gürün kazasına merbut Karaturuk nahiye merkezinin Konakpınar köyüne nakli icra edilmiştir.

Madde 2 — Bu kararnamenin tatbikine Dahiliye vekili memurdur.

15/11/1932

REİSİCÜMHUR

Gazi Mustafa Kemal

Başvekil

İsmet

Dahiliye Vekili

Ş. Kaya

HÛLÂSA :

Bodrum kazasındaki Bayır köyüne ilhak edüen 8 hanelik mahalle H.

Karar No. 9199

Madde 1 — Bodrum kazasına bağlı Karaabat nahiyesine mülhak Bayır köyünün sekiz hanelik bir mahallesi Milas kazasının Ören nahiyesine mülhak bulunduğundan mezkûr mahallenin Ören nahiyesinden irtibatı

fekedilerek Bodrum kazasının Bayır köyüne ilhakı icra edilmiştir.

Madde 2 — Bu kararnamenin tatbikine Dahiliye vekili memurdur.

15/11/1932

REİSİCÜMHUR
Gazi Mustafa Kemal

Başvekil
İsmet

Dahiliye Vekili
Ş. Kaya

Tamimler**Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü
Ş. III.****HÜLÂSA :**

Münhal polisliklere kimsenin
tayin edilmemesi H.

No. 6252

932 senesi Emniyeti Umumiye bütçesinin maaş faslından tenkili edilen (164) bin liraya mukabil kadrodan tenkisi icabeden memurların mağdur edilmemeleri için vazifelerine nihayet verilmemiş ve münhalâta kimseyi tayin etmemek suretile bu açığın kapatılması teemmül edilmiştir.

Halen bütçenin maaş faslından yüz bin lira açık bulunduğundan bu meblâğın sene nihayetine kadar temin edilebilmesi için açık yerlere hiç bir memur tayin edilmemesine mecburiyeti kat'ıye hasıl olmuştur.

Binaenaleyh bu tebliğin vürudundan itibaren açık polis memurluklarına memur alınmaması ve münhalâtın her onbeş günde bir telgrafla bildirilmesini ehemmiyetle rica ederim efendim.

14/11/932

Mahallî İdareler Umura Müdürlüğü

HÜLÂSA :

Hususî idareler tarafından iş-
letilen taş ocaklarının nevi
ve mahiyetleri ve bulun-
dukları mevkilerle ihraç
ettikleri mevaddın is-
tihsal mıntakalarile
mahallî fiyatları H.

No: 65/26

Maden ve taş ocakları nizamnamesinin tadiline dair 908 numaralı kanunla vilâyetler hususî idarelerine terk edilmiş olan ocaklardan :

- 1 — Bilâma alçı taşı.
- 2 — Kibritiyeti sodyom.
- 3 — Kaolin ve alüminyöm mürekkebatı.
- 4 — Azotiyeti sodyom (küherçile)

Maddelerinin elyevm işlenmekte olduğu ocakların mevkileri, istihsalât miktarları, mahallî fiyatları ve bu madenlerin umumî miktarı bilinmek icap ettiğinden bu hususta mevcut veya ihzar edilecek malûmatın azamî onbeş gün zarfında merkezde bulundurulmasının temini tamimen tebliğ olunur efendim.

10/10/1932

HÜLÂSA :

925/930 Malî seneleri hususî
idare varidat ve masraf kat'î
hasaplarının gönderilmesi H.

No. 448

144

Cumhuriyetin ilânından sonra 925 senesinden itiba-
ren 930 senesine kadar altı seneye ait idarei hususiye

hesabı kafilerinin bir arada cem ve tab'ı lüzumu hasıl olmuştur.

Bunun için:

925 - 926 - 927 - 928 - 929 - 930 senelerine ait olup şimdiye kadar tanzim edilmiş bulunması tabii bulunan hesabı kafilerin umumî meclisten tastikli nüshalarının birer sureti varidat ve masraf kısımları ayrı olmak ve matbaaya verilecek şekilde tek sahifeye yazılmış olmak şartile azamî bir ay zarfında Vekâlete gönderilmelidir.

Bu senelerden hesabı kafileri henüz yapılmamış olanlar var ise bunların Umumî Meclisin ilk içtimasında mezkûr meclise arz ve tastik ettirilerek 1561 numaralı kanunun 4 üncü maddesi mucibince Divanı Muhasebata tevdi edilmek üzere iki nüsha aslı ve bir nüshada yine matbaaya verilebilecek şekilde suretinin mümkün olduğu kadar kısa bir müddet zarfında irsali temin edilmekle beraber Muhasebei hususiye usulü muhasebe talimnamesinin 43 ncü maddesi mucibince nihayet ertesi sene Meclisi Umumisinin içtimasında hesabı kafilerini tanzim ve Vilâyet encümenine tevdi ederek tastika yetiştirmeyen Muhasebei hususiye Müdürleri hakkında muhasebei Umumiye kanununun ahkâmı umumiyesi dairesinde takibat icrası ve keyfiyetten malûmat itası ehemmiyetle ve tamimen tebliğ olunur efendim.

6/10/1932

HÜLÂSA :

Hususî idare bütçeleri H.

449

146

Vilâyet muhasebei hususiye bütçelerinin tatbiki safhalarından olan varidatın tahakkuk ve tahsili muamelâtile sarfiyatın sureti icrası ve nakit vaziyeti hakkında vilâyetlerden muntazam malûmat almak lüzumu hasıl olmuş ve bunun için atideki esaslar tesbit olunmuştur.

1 — İlişik numuneye göre - Ağustos- ikinci teşrin- Şubat vs mayıs ayları nihayeti itibarile her üç ayda bir vaziyet cetveli tanzim edilerek nihayet (20) gün zarfında vekâlete irsal kılınacaktır.

2 — Nümunede gösterilen izahatlar noksansız olarak yazılacak varidatı maliye (ve vesaiti hususiye cetvellerine) masraf ita emri defteri yekûnuna nakti mevcut Ziraat Bank, İş Bank ve mal sandıkları cetvellerine tamamile uygun olacaktır.

3 — Beşinci masraf tablosunun (1) numaralı beyanındaki tediye olunamıyan maaş ve masrafların hangi aylara ait olduğu tasrih edilerek bu tablodaki 4 üncü sütunu (2) işaretli müfredat veçhile izah olunacaktır.

4 — Numunenin zirinde 1, 2, 3, 4 rakamlarile istenilen izahat hakiki bir surette tesbit edilerek işaret olunacaktır.

5 — Üç aylık malî vaziyeti gösteren bu cetvel vekâlette mütemadiyen takip ve kontrol edilerek telfik ve vilâyetlerin en mühim faaliyet vasıtası bulunan idarei hususiye bütçesinin tatbikindeki esasat hakkında verilen izahatlar tetkik ve mukayese olunarak tamim olunacak noksanlar için vali beyefendilerin nazarı dikkati celp olunacaktır.

Bilhassa cetvelin zamanında gönderilmemesi, izahatın noksan bırakılması, varidat ve masrafların icrasında ahenk görülememesi, gibi vaziyetlerde muhasebei hususiye müdürlerinin tecziyesi için ayrıca vilâyetler nezdinde takibat icra edilecektir.

6 — Evvelce tamimen tebliğ edildiği veçhile gönderilmekte olan varidat cetvelleri yine muntazaman gönderilecektir.

7 — Bu tamimin vusulünde ağustos nihayeti itibarile vaziyet cetveli derhal tanzim olunacaktır, Müteakiben ikinci maddede gösterilen aylarda cetvelin gönderilmesine ehemmiyetle itina olunması temenni olunur efendim.

8 — Bilumum vilâyetlere birinci umumî müfettişliğe yazılmış Maarif vekâletine malûmatan arz olunmuştur.

9/10/1932

(2) Vesaiti hususiyeye ile tahsil olunan (Varidatı hususiyeye cetveli yekûnu)

Tahakkuk eden		Tahsil olunan		İZAHAT
Yekûn Lira K.	haliye Lira K.	Yekûn Lira K.	haliye sabıka Lira K.	
.....				üç aylık tahakkuk
.....				tahsil yekûnu
.....				evvelki ayların
.....				yekûnu
.....				yekûn

(3) Tablo her iki kısım varidatın yekûnu

Tahakkuk		Tahsilât		İZAHAT
Yekûn Lira K.	haliyeden Lira K.	Yekûn Lira K.	haliyeden sabıkadan Lira K.	
.....				üç aylık tahakkuk
.....				tahsil yekûnu
.....				evvelki aylar
.....				yekûnu
.....				yekûnu umumî

(4) Tablo nakit mevcut vaziyeti

<u>Lira</u>	<u>K.</u>
.....	İş veya Ziraat Bankasında ay nihayeti mevcudu
.....	Mal sandığının " " "
.....	Yekûn

(5) tablo masarîf

<u>Lira</u>	<u>K.</u>
.....	üç ay zarfında yapılan masraflar yekûnu
.....	evvelki ayların umumî yekûnu
.....	yekûn
.....	tahakkuk edüpte tediye olunmayan masraflar(1)
.....	yekûn

Beyan (1)

<u>Lira</u>	<u>K.</u>
.....	Muallim maaşlarından tedahüle kalan miktar
.....	Diğer memurin maaşlarından tedahüle ka- lan miktar
.....	Müteahhitlerin tahakkuk eden alacaklarından verilmeyen kısım
.....	Kanunen vilâyetin tediye ve irsaline mecbur olduğu hisselerden gönderilmeyen miktarlar(2)
.....	Yekûn

Beyan (2)

<u>Lira</u>	<u>K.</u>
.....	Sanat ve yatı mektebi hisselerinden
.....	Nafia vekâleti " "
.....	1000 N. kanunla kesri münzamlardan
.....	Vilâyetin taahhüt ettiği hisselerden
.....	Yekûn

Belediye vergi ve resimleri kanununun 31 inci maddesinin tefsirine mahal olmadığı hakkında

Karar No : 592

Belediye vergi ve resimleri kanununun 31 inci maddesinde „ kasaba ve şehirlerde istihlâkâtı mahalliyeye mahsus eşya üzerine mahalleri belediyelerinin kararla duhuliye resmi vaz ve istifa olunabilir.” denmesine ve „ istihlâk “ kelimesi „ mahallî ” kelimesile umumi ve şumullü surette tavsif olunup şehir ve kasabalar hakkının istihlâkâtı hasran ve tahsisen zikir ve beyan edilmemesine binaen, şehir ve kasabalara oralardan eşya tedarik eden mıntaka halkının istimlâki için ithal edilen ve bu maksatla oralarda satılan eşyadan duhuliye resmi alınması lâzımgelir.

Aksi takdirde bir kasabadan eşya tedarik eden köylerin aldıkları eşyaya ve keza uzun yolculuğa çıkan bir şoförün her hangi bir şehirden aldığı benzine ait duhuliye resminin ve kasaba haricinde istihlâk edilecek kısmına isabet eden miktarı iade olunmak icap ederdi.

Bunun tatbik kabiliyeti olmadığı ve tahmil olunan bir çok vaziyetleri ifa ile mükellef bulunan belediyelere varidat temini maksadile tedvin olunan kanunun ruhile kabili telif bulunmadığı varestei izahtır.

Binaenaleyh şehir ve kasabalara ithal edilen oralarda satılan veya istihlâk için oralardan tevzi olunan ve duhuliye remine tâbi tutulan eşyadan bu resmin alınması doğrudur.

Hükümete ait eşyanın duhuliye resminden istisnasına dair hiç bir kaydı kanunî bulunmadığından bu eşyanın da ayni hükme tâbi olması tabiidir. Bir şehir veya kasabaya bilâtavakkuf imrar yahut müddeti mu-

ayyene zarfında harice nakledilmek üzere ithal olunan eşyadan resim alınmıyacağı ise kanunun 35 inci maddesinde sarahaten zikrolunmuştur. Mütaleatı anifeye binaen muhtacı tefsir bir kaydı kanunî olmadığına karar verilmiştir. 8/11/932

HÜLÂSA :

Yol ve büyük inşaat müteahhitlerinin amele ile münasebatı H.

No. 65/30

Yol ve büyük inşaat işlerini almış olan müessese ve müteahhitlerin yine kendi sermaye ve idareleri altında işlettikleri (Ekonomia) ve (Kantinler) vasıtasile gündeliklerinin mühim bir kısmını geri almakta oldukları ve okuyup yazması ve Devlet kanunlarından haberi olmayan amelenin elinde kalan paranın bir kısmının da müteahhit kâtiplerinin veyahut (Taşeron) ların karışık vergi hesapları neticesinde elinden çıkarak nihayet boğaz tokluğuna çalıştırılmakta olduklarından hatta bazı yerlerde ameleye rakı ve sair içkiler satıldığından ve kumara alıştırıldıklarından şikâyet edilmektedir.

Bu amelenin bir kısmı da amele müteahhitleri tarafından toplanarak iş sahiplerine kiralanmaktadırlarki en çok ve en istifadesiz istismar edilenlerde bu kitledir.

Ekserisi köylü olan ve köyündeki sıkıntılı vaziyet dolayisile çalışmak zaruretinde kalan amele bu suretle hem köyündeki cüz'i istihsâllerinden mahrum kalmakta hemde birşey arttırmayarak sıhhatini bozmakta ve ailesinin hayatını tehlikeye koymakta, hulâsa milletin servet ve sıhhatini sebepsiz zayiata uğratmağdadır.

Bu hususun tetkik ve tesbitile müşahede ve mütalaalarınızın Nafia ve İktisat Vehâletlerle Vekâletimize iş'arı ve keyfiyetin Vilâyetimiz dahilindeki bilumum Belediyelere tebliğini ehemmiyetle rica ederim efendim.

7/11/1932

HÜLÂSA :

Belediye bütçelerinin tasdik
ve tadiline müteallik
hususat H.

No.513
68

Belediye kanununun belediye bütçelerinin tasdik ve tadiline teallük eden hususat hakkında yapılan bazı eksik muameleler neticesi bu sahada lüzumsuz ve zaman kaybetmeyi mucip vaziyetler hasıl olmakta ve binnetice bütçelerin vakit ve zamanile tatbikat sahasına konulabilmesine imkân kalmamakta ve aynı zamanda amme hizmetlerinin mühim bir kısmı yapılamamaktadır.

Aşağıda yazılan hususatın belediye bütçelerde gerek doğrudan doğruya ve gerek dolayısıyla alâkadar olan bilûmum idarî makamata tebliği zarurî görülmüştür.

1 — Belediye kanununun 117 nci maddesinin 16 ncı fıkrasına nazaran belediye bütçesinden verilecek maaş ve ücretler yekûnunun senevi varidatın yüzde otuzunu geçmemesi icap etmekte ve bu nisbetten fazla tahsisat verilmesi icap eylediği halde evvelemirde vekâletten müsaade alınması muktazi bulunmaktadır. Şûrayı Devlete belediye kanununun 123 üncü maddesinin son fıkrasına tevfikân gönderilen belediye bütçelerinde maaş ve ücretler yekûnu bütçe varidatının yüzde otuzu mütecaviz bulunduğu ve bu husus için vekâletin müsaadesi alınmadığı mezkûr dairece görüldüğü

takdirde dosya üzerinde bu cihetten bir karar verilmemektedir.

Belediye bütçelerinde maaş ve ücretler yekûnu iti barile mezkûr nisbeti geçen bir vaziyet olduğu takdirde bunun için vekâlete esbabı mucibe ile keyfiyetin arzile alınacak emre göre kadronun tesbiti ve bu suretle tanzim kılınacak bütçe üzerinden tadilât neticesi itirazat olursa o vakit bütçenin Şûrayı Devlete gönderilmesi,

2 — Hesabı katiler tetkik edilirken kesbi katiyet eylemiş bütçede konulan tahsisat dahilinde sarfiyat yapıp yapılmadığı nazarı itibara alınmalıdır.

Şayet konulan tahsisat gayri kanunî ise ıtladan itibaren bütçeyi tanzim ve tasdik edenler haklarında takibat icrasına tevessül edilmesi.

3 — Bütçedeki maaş ve ücretlerin masrafla mahsuben konulmayup müstakillen birer fasıl halinde vazıhan gösterilmesi icap ettiği halde bazı belediyelerce maaş ve ücretlerin masrafla memsucen aynı fasla konulduğu görülmektedir. Maaş ve ücretlerin yüzde otuzu tecavüz etmesi dolayısıyla vekâlete gönderilen bütçelerde bu sebeple maaş ve ücretler miktarı lâyıkile tesbit edilmemekte ve bu yüzden lüzumsuz muhaberele meydan verilmektedir. Badema lüzumsuz muhaberata mahal kalmamak üzere belediye muhasebe usul ve nizamnamesinin 17 inci maddesi mucibince maaş ve ücretlerin behemehal masraftan ayrı olarak müstakil birer fasıl halinde bütçeye konulması tamimen tebliğ olunur efendim .

8/11/1932

Vilâyetler İdaresi Umum Müdürlüğü

Ş. I

HÜLÂSA :

Kaymakamların ve nahiye
müdürlerinin mürakabesine
dair

No. 13584

Kaza kaymakamlarının uhdelere mevdu vazifeleri eyi bir şekilde görebilmeleri ve idarî faaliyetlerini vaziyet ve hadiselere göre tanzim ve tatbik edebilmeleri için Vali Beyefendilerin kendilerde daimî surette alâkadar olmaları ve onları daima mürakabe altında bulundurmaları ve kendilerini irşat etmeleri 23/12/1931 tarih ve 6315 sayılı tamim ile rica edilmiş ve bu hususun temini için bazı mevaddın tatbiki istenilmişdi. [*]

Kaymakamlar kendilerine tevdi edilen vazifeleri vilâyet idaresi kanununun 44 üncü maddesi mucibince valilerin nezareti altında ifa edeceklerinden bunların tamamen kanunlara uygun ve mahallin icabatına göre en amelî ve faydalı bir şekilde ifa ve tatbik edilmesinden Vali Beyefendilerin mes'ul bulunmaları tabiidir.

Binaenaleyh kaymakamların ef'al ve muamelât ve icraatı daima kontrol ve takip edilmeli ve kanunlara, nizamlara, talimatnamelere muhalif olan ef'al ve hareketlerine hiç bir suretle mahal ve cevaz verilmemeli ve böyle bir hal vukuunda derhal müdahale edilerek keyfiyet tashih ve takibatı müstelzem bir cihet varsa iktizasına tevessül edilmelidir. Kaymakamlar da nahiye müdürlerinin muamelât ve icraatı hakkında daimî murakabede bulunmalı ve mugayiri kanun ef'al ve hareketleri vkuunda bu suretle muamele ifa etmelidirler.

[*] 23/12/1932 tarih 6315 numaralı tamim 45 sayılı mecmuanın 1560 ıncı sahifesindedir.

Hülâsa vilâyetin umumî idaresinden mes'ul bulunan Vali Beyefendilerin bu hususlara hassatan dikkat ve itina buyurmalarını ve bu suretle vilâyetleri dahilinde idare işlerinin muntazam ve arızasız bir surette görülmesini temin etmelerini bu kerre de rica eylerim efendim.

Vilâyetlere ve Birinci Umumî Müfettişliğe yazılmıştır.

12/11/932

HÜLÂSA :

928 ilâ 931 mayıs nihayetine
kadar olan ve düyuna kalmış
bulunan mebalîğe ait düyun
ilmühaberleri evrakı müs-
bitesine D:

No. 14081

1932 senesi muvazenei umumiye kanununun 11 inci maddesi mucibince 1931 senesi nihayetine kadar millî hükümet bütçelerinden mütevellit tahsisatsız borçlara mukabil hak sahiplerine yedi senede itfa edilmek ve senede %5 faize tâbi tutulmak üzere tahvil verileceğinden vilâyetiniz dahilindeki malsandıklarınca 928 ilâ 931 senesi gayesine kadar tahakkuk edipte düyuna raptedilmiş olan ve düyun ilmühaberleri vekâlette bulunan merbut listede isimleri yazılı hak sahiplerine ait tahakkuk evrakının bilumum evrakı müsbiteleri ile birlikte sırasile muntazam zarflara konularak mühürlü büyük bir zarf içinde Vehâlete gönderilmesi tamimen tebliğ olunur efendim.

30/11/932

HÜLÂSA :

Merkezden mansup dahiliye
memurlarının fotoğraf
göndermeleri H.

No. 14114

Yeni sicil nizamnamesine tevfikân tertip edilen sicil karnelerinin tab'ı hitâm bulmuştur. Bu karnelere nizamnamenin tarif ettiği şekilde kuyudatın geçirilmesine başlanmış olduğundan merkezden mansup bilumum Dahiliye memurlarının en son çıkarmış oldukları fotoğraflardan - çıkarılma tarihi arkalarına işaret olunmak üzere- ikişer adet göndermeleri lüzumu tamimen tebliğ olunur efendim.

Birinci umumî müfettişliğe ve bilumum Vilâyetlere yazılmıştır.

29/11/932

Ş. II**HÜLÂSA :**

Üçüncü tasarruf ve yerli malı
haftası H.

No. 4282

12 Kânnuvve] 1932 tarihinde “ Üçüncü tasarruf ve yerli malı haftası „ başlayacağından bu haftanın canlı ve özlü bir iktisat bayramı halinde kutlulanabilmesi için aşağıda yazılı maddelerin tatbik ve temini lüzumu Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti Kâtibi Umumiliğinden rica edilmiştir. Rûesayî memurini idarenin hayatî bir mesele olan bu işle yakından alâkadar olarak

halkımıza bu hususta iycap eden tergiyat ve teşvikatta bulunmalarını rica ederim efendim.

Vilâyetlere ve B. U. Müfettişliğe yazılmıştır.

22/11/1932

1 — Şubelerimize gönderdiğimiz tamimler dairesinde haftanın hazırlanmasına ve canlandırılmasına nezaret.

2 — Faal olmıyan şubelerimizin başına yeni idare heyetleri seçilmesinin temini

3 — Haftamız, aynı zamanda Üzüm, İncir, Fındık, Portakal, kısaca memleketimizde yetişen kuru ve yaş yemişlerin haftası olduğundan o hafta içinde, bütün evlerde, lokantalarda ve kahvelerde Kahve, Çay, Lokum ve kompostu yerine bu yemişlerimizin yenilmesini temin için iycap eden tedbirlerin alınması.

4 — O hafta içinde tasarruf kumbaralarının içinde kaç para bulunursa bulunsun bankalara götürülüp yatırılmasının ve hali vakti yerinde olanlara kumbara aldırılmasının temini.

HÜLÂSA :

Mütekaidini askeriye Cemiyeti takvimlerinin diğerlerine tercihi H.

No. 4283

Umum Mütekaidini askeriye cemiyeti tarafından çıkarılan takvimlerin mezkûr cemiyete bir yardım olmak üzere diğerlerine tercihan satın alınması Başvekâleti Celilenin 22/10/932 tarih ve 6/2532 sayılı tezkeresiyle iş'ar buyurulmuştur.

Keyfiyet tamamen tebliğ olunur efendim.

Bilumum Vilâyetlere ve B. U. Müfettişliğe yazılmıştır.

17/11/1932

HÜLÂSA :

Malûl Gaziler Cemiyeti ta-
rafından çıkarılan
takvimlere D.

No. 4325

Malûl Gaziler cemiyatince. Harp Malûlleri ve Şehit aile ve yetimleri menfaatine 933 senesi için cep ve dıvar takvimlerinin bir yardım olmak üzere mübayaası, Başvekâleti Celilenin 17/11/932 tarih ve 6/ 2778 No. lı tezkeresile iş'ar buyurulmuştur.

Keyfiyet tebliğ olunur efendim.

Vilâyetlere ve B. U. Müfettişliğe, Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

23/11/1932

HÜLÂSA :

İncir, Üzüm, Fındık, Zeytin
gibi mahsullerimizin müba-
yea ve istihlâki H.

No. 4394

Ordu, Jandarma, Hastaneler, Askerî ve diğer mektepler ihtiyaçları için bilhassa Üzüm, İncir fındık, Zeytin gibi mahsullerimizin mübayea ve istihlâkine ehemmiyet verilmesi hakkında Yüksek Başvekâletten alınan 16/11/ 1932 tarihli ve 6/2786 sayılı tezkerenin bir sureti leffen gönderildi. Emir dairesinde muamele ifasına itina buyurulması ehemmiyetle rica olunur efendim.

Birinci Umumî Müfettişliğe, Vilâyetlere, Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

21/11/1932

Başvekâleti Celilenin 16/11/932
tarih ve 6/2786 No. lı tezkereleri suretidir

İktisat Vekâletinden alınan bir tezkerede; muhtelif vilâyetlerden alınan haberlerden ihracat mahsullerimizin dahilî sürümünün çoğaltılmasına memleketin hemen her tarafında çalışılmakta ve bu suretle haricî piyasalardaki umumî darlık sebebiyle yüksek fiatla alıcı bulunmıyan mahsullerimizin dahilde kıymetlendirilmesine uğraşılmakta olduğunun anlaşıldığı beyan ve bu güzel tedbire Devlet müesseselerince de yardım edilmesi temenni edilmektedir. Hakikaten ihracat maddelerimizin dahilde sürümünü artırmak, mahsulâtın piyasalarda birikerek fiyatı tazyik etmesinin ve gelecek yıla ıstok devredilmesinin önüne geçmek suretile çok mühim İktisadî faydalar temin edeceğinden Ordu, Jandarma, Hastaneler, Askerî ve diğer leylî mektepler ihtiyaçları için bilhassa Üzüm, İncir, Fındık, Zeytin gibi mahsullerimizin mübayea ve istihlâkine ehemmiyet verilmesinin temin buyurulmasını tamimen rica ederim efendim.

**Vekâletçe İkinci teşrin 1932 ayı zarfında tekaüt
ve yetim muameleleri ikmâl edilenler**

<u>İsim ve memuriyeti</u>	<u>Nevi tahsis</u>
Adana nüfus başkâtibi Ali Rıza Ef.	Tekaüt
Gümüşhane nüfus müdürü Nurettin B.	„
Şırnak kaymakamı Bekir Sıtkı bey	Yetim
Akhisar nüfus kâtibi İsmail Hakkı Ef.	Tekaüt
Evreşe nahiyesi nüfus memuru Alı Galip Ef.	Yetim
Taşköprü nüfus memuru Şükrü Ef.	„
İstanbul iskân memuru İbrahim Hakkı Ef.	„
Köşker nahiyesi müdürü Ramiz Ef.	„
Düzce tahrirat kâtibi Mehmet Cemal Ef.	İkramiye
Urla nüfus kâtibi Adil Ef.	Yetim
Çankırı nüfus kâtibi Yusuf Ziya Ef.	„
Kemaliye tahrirat kâtibi Osman Ef.	Tekaüt
Polatlı hususî muhasebe tahsildarı Sadrettin Ef.	Tekaüt
Dilim kaymakamı Mustafa Salim B.	Yetim
Çarşamba tahrirat kâtibi Hyseyin Avni Ef.	„
Ardıhan hususî muhasebe memuru Aptürrahman Ef.	Tekaüt
Maraş idare heyeti kâtibi Süleyman Ef.	„
Bahçe hususî muhasebe memuru Mehmet Durdu Ef.	„
Gebze kaymakamı Kemal B.	Yetim
Adana hususî muhasebe tahsildarı Mehmet Ali Ef.	Tekaüt
Tekke nahiyesi müdürü Rahmi Ef.	„
Finike hususî muhasebe memuru Mustafa Şekip Ef.	„
Tosya hususî muhasebe memuru Mehmet Rifat Ef.	„
Erzurum hususî muhasebe varidat kâtibi Mustafa Ef.	„
Manisa hususî muhasebe bütçe ve sicil kâtibi Mehmet Zühtü Ef.	Yetim

Aramızdan Ayrılanlar

İstanbul Belediye hesap işleri müdürü Yusuf Cemal bey ikinci teşrin 1932 tarihinde füçceten vefat etmiştir.

Mumaileyh 1292 senesinde Filorina da doğmuştur. Aydın Emlâki hümayun müdürü Mehmet Mir'at efendinin oğludur. Tahsilini Mülkiye idadisinde yaparak 1313 senesinde mezun olmuştur, Devlet hizmetine 1314 senesinde hazineihassa kuyudat kalemi hülâfahğı ile girmiş sırasile hazinei hassa sicil hülâfahğı, Aydın emlâki hümayun

**İstanbul Belediye hesap işleri
Müdürü Yusuf Cemal bey**

idaresi tahrirat müsevvitliği, hazinei hassa emlâki hümayûn komisyonu zabıt kitabeti, emlâki hümayun birinci şube müdür muavinliği, Sakız ve Serez sancakları muhasebecilikleri, İstanbul Vilâyeti varidat müdürlüğü ve defterdar muavinliği ile Muhasebei hususiye müdürlüğünde bulunmuş ve İstanbul Vilâyeti Hususî idaresile belediyesinin tevhidinden sonra Belediye hesap işleri Müdürlüğüne tayin edilmiştir.

“ Çiftçilik dersleri ” isminde bir eseri vardır.

Merhumun ailesine ve arkadaşlarına taziyetlerimizi arz ederiz.

**Vekâletin 2 inci Teşrin 1932 ayındaki
Neşriyatı**

Kanunlar (3 öncü cilt)

(12 x 15) Sahife: 982 Yeni gün matbaası. Ankara
1932

İlk iki cilt 930 senesinde neşrolunmuştur.

Dahiliye Vekâletini alâkadar eden mevzuatı ihtiva
etmektedir.

Vilâyat belediyelerinin 1930, senesi bütçeleri.

(25x17) Matbaacılık ve Neşriyat T. A. Ş. İstanbul 1932
cilt : I 1600 cilt : n 1690 cilt : III 1620 cilt : IV 1267

Gayrı Resmî Kısım

Umumî muavenet

Devlet, umumî sefaleti hafifletmek veya büsbütün gidermek için iki usule müracaat eder.

İçtimaî basiret ve umumî muavenet:

Birincisi; Öyle bir vasıtaadır ki: Hastalık, ihtiyarlık ve vefat gibi tehlike ve muhataraların feci akıbetlerinin önünü almak üzere alâkadaranı bir araya toplar .

İkincisi : Felâkete uğrayanlara yardım hususuna iştirak vasıtasıdır . Her iki usulün kendine mahsus muhassehat ve faideleri vardır .

Muavenet; esbabı mücbireden dolayı kendi kendilerine yardım etmek imkânsızlığında bulunanlara yapılır.

Muavenet; Devlet, kommün veya umumî müesseseler tarafından yapıldığı takdirde umumî ve eşhas veya cemiyetler tarafından yapıldığı takdirde hususî muavenet olur . Muavenet ihtiyacı olanlara şahsan yapılırsa ferdî muavenet denir . Muayyen bir mıntika dahilinde herkese teşmil edilirse müşterek muavenet denir .

Muavenet hakkındaki ahkâm

Fransada , İhtilali kebirden evvel umumî muavenet kiliseler tarafından ifa edilirdi . Şarlman , fıkaları

muhafaza ve himaye etmek üzere bazı tedbirler ittihaz etmişti . Kiliseler ; bunları iâşe etmek mecburiyetinde idiler . 16 ıncı asırda umumî muavenet hususunda bazı teessüsler vücade getirilmiştir . (1536) tarihinde tasadduk büroları teessüs etmiş ve büroların azalan meyanına papaslar ile lailikler girmiştir . Diğer taraftan fıkaraalar için de ayrıca imalâthaneler ihdas edilmiştir Nihayet, ilk defa olarak 18 inci asırda çocuklar binası vücade getirilmiştir .

14 üncü Louis zamanmda „Opital” namile bir teşkilât vücade getirilmiştir ki : bütün umumî muavenet müesseseleri burada temerküz etmiştir . Müdürü kaydi hayat şartile tayin edilmişti . Bu müessese müdürünün zabıta kuvveti ve muhakeme salahiyeti vardı . Ve bu müesseselerden istifade etmek istemeyüpte sokaklarda dolaşan dilenciler burada muhakeme ve tecziye edilirdilerdi .

Bu müessesenin varıdatı : topladığı ianeler, hibeler vasiyetler , muhtelif makamlar tarafından müsadere olınan her şey, fukara aidatı ve müessesede vefat edenlerin terk ettikleri mallardan ibaret idi .

Bir kelime ile , İhtilâli kebire kadar umumî muavenet böyle müstakil müesseseler tarafından temin edilirdi .

İhtilâli kebir bu hususta da yeni fikirler getirmiştir. Umumî muavenet müessesesi tesis edilüp bulunmuş çocuklar , maluller ve sıhhatleri yerinde olan fıkaraalar buraya tevdi edilirdilerdi. Yalnız insaniyet ve uhuvvet kanunlarının iktisat kanunlarile telifi meselesi mevzu bahs olmuştur . Şüphe yokki umumî muavenet Devlet için bir vazifedir . Fakat bu vazifenin vasi bir şekilde ifa edildiği takdirde teşekkülün ' bir mükâfatı olarak kabul edilmek zarureti vardır . Halbuki , muavenet

edilenden gördüğü muavenete mukabil şayi ve amel istemek lâzımdır . Yahutta muavenet görenin vaziyeti kendi kendine kifayet edemeyecek bir derecede bulunmuş olsun .

İhtilâli kebir umumî muavenet hususundaki bütün vasıtaları Milletin elinde temerküz ettirmek prensibini vaz etmiştir . Bu prensip İhtilâli kebir kadar teessüs etmiş bulunan umumî muavenet müesseselerinin emval ve emlâkinin millîleştirilmesinden ibaret bulunmuştur ,

Diğer taraftan vazolunanvbazı hükümler her vilâyette umumî muavenet için sarfedilen mebaliğin kantonlar arasında taksimini emretmiştir. Bu suretle umumî muavenete muhtaç olanlara; iş bulunmağa ve yardım edilmeğe başlanmıştır. Tevziat idare memurlarının riyaseti altında cereyan etmekteydi. Bilâhara kabul edilen bir kanun aynen veya nakden verilen muavenet usulünü ilga ederek muavenet görenin muhakkak surette çalışmasını temin için iş bulmak usulünü vazetmiştir. Çalışmak isteyen ancak umumî muavenete mazhar olabilirdi. Çalışmak istemiyen serseriler eğer ecnebî ise hudut haricine ve vatandaş ise cebren çalıştırılmak üzere bir çalışma evine sevk edilirdi.

Muavenete muhtaç olanın muavenet noktasından muayyen bir ikametgâhı olması lâzımdır. Yani muavenete muhtaç olan yalnız bir kommünden muavenete nail olabilirdi. Bilâhara tadil edilen kanun umumî muaveneti; ihtiyarlara ve malûllere de teşmil etmiş ve bütün bu hususta bir takım teşkilât meydana getirilmiştir. Tabî bu teşkilâtın kuvveden file çıkabilmesi için hastane ve müessesatı hayriyenin tahtı tasarruflarında bulunan emlâkin satılması lüzumu hasıl olmuştur. Direktuvar hükümeti hastahane ve müessesatı hayriye emvali gayri menkulelerinin satılmasında mahzurlar görüldüğünden

yeni bir kanunla vaziyeti İslah etmiş ve tekrar bunların şahsiyeti hükmiyelerini iade ettiği gibi satılan mallarına mnkabil ve müsavi miktarda millî emlâkten kayri menkuller vermiştir.

Mevzuu bahis kanun ayrıca müessesatı hayriye yurtları tesis ettiği gibi oyun ve eğlence mahallerinden alınan fukara hissesini (resim) ihya etmiştir. İşte bu resim bugün bütün Avrupada eğlence ve oyun mahallerinden tahsil edilmekte olan müessesatı hayriye hissesidir, hayır müesseseleri; bu kanun ile kommünlerin müessesatı umumieleri meyanına dahil olmuşlardır.

Direktuar kanunlarının prensibi ihtilâl hükümeti kanunlarının prensibinden başka bir nazariye vazetmiştir.

Umumî muavenet, cemiyetin yalnız manevî vecibeleri meyanına dahil olmuştur. Bedbaht vatandaşlara karşı cemiyetin yalnız manevî tir mecburiyeti olduğu esası kabul edilmiştir. Bunlara yardım etmek için kanunî bir mecburiyeti kalmamıştır. Nihayet, 19 uncu asır evailinde umumî muavenetin hususî eşhasa terki lüzumuna dair bir temayül belirmeğe başlamıştır. Vatanî ve dinî hislerle meşbu olan hususî eşhasın bu gibi müessesatı hükümetten daha iyi idare edecekleri tahakkuk etmiştir. Bu itibarla hükümet yalnız bu gibi hususî şefkat yuvalarını teşci ve himaye etmekle iktifa edecektir .

Bu fikir nihayet umumî menfaatlara hâdim muavenet müesseselerinin teşekkülünü intaç etmiştir. Mahaza hususî teşebbüsler memleketin umumî muavenet noktai nazarından ihtiyacını tatmin edemeyecek bir vaziyette kaldıkları zaman idare muavenet maksadile bu hususî müesseselere nakden teberrularda bulunacaktır. Bu suretle umumî muavenet hizmeti hükümet işi olmaktan ziyade herhangi bir hususi müesseseseye nakten muavenet edilmek suretiyle hususileştirilmiştir.

Teessüs eden bu hususî müesseseler kommünlere ait olduklarından, kommünler bitip tükenmek bilmiyen listelerle hükümetin muavenetini talep ederlerdi. Bu sistem de hükümet için bir külfet teşkil etmeğe başladığından ihtiyarî ve manevî olan umumî muavenet meselesi yavaş, yavaş gene mecburî muavenet şeklini iktisap etmeğe başlamıştır. Fakat bu mecburiyet muavenete muhtaç olan şahısların bir hak olarak cemiyetten muavenet talep etmeleri manasında değildir. Yani muavenete muhtaç olanlar cemiyetten, hükümetten, bir şey talep edemezler, fakat Devlet bazı İdarî şahsi hükmileri muhtaç olanlara muavenet etmek hususunda cebir ve tazyik edebilir şeklindedir. Ve derhal; çocuklara, biraz sonra hastalara, biraz sonra ihtiyarlara ve gayri kabili tedavi hastalara ve biraz sonrada hamile olan kadınlara muavenet etmek mecburiyetini tahmil eder kanunlar vazolunmuştur. Kanunlar bu mecburiyeti bidayette mahallî idarelere tahmil etmişken bilâhara Devlete yüklemiştir.

Umumî muavenet hususundaki bu inkilâp nihayet umumî muavenet hizmetlerinin ihdasına sebep olmuş ve umumî muavenet hizmetleri departmantalize edilmiştir. Bu suretle umumî muavenet, ailevî olan karakterini kaybederek idarî bir hizmet hakkını iktisap etmiştir, ve bu amme hizmeti ile nezaret altında icrayı faaliyet eden bir memur iştigal etmeğe başlamıştır. Nihayet umumî muavenet hizmetlerinin heyeti umumiyesini devlet, kendi müfettişleri ile nezaret ve kontrol etmeğe ve vilâyetlerin umumî muavenet masraflarını naktî muavenetlerle kapatmağa ve bilâhare de bütçesi ile fevkalâde muavenetler tahsis etmeğe başlamıştır. İşte umumî muavenetin geçirdiği safha bundan ibarettir. Bu şekil hemen, hemen her memlekette aynı istihaleyi geçirmiştir.

Muaveneti temin eden ikametgâhtır. İkamet edilen idari mıntaka muaveneti temin ile mükelleftir.

Muavenete muhtaç olanlara muavenetin mecburî olması prensibini koyan vazı kanun bu husustaki masrafı vilâyet ve yahut kommüne teşmil etmiştir. İşte; masrafa tahammül eden teşekkül muavenet yeridir. Muavenet yerini kanun şöyle tarif etmiştir. Muhtaç olanın muavenet görmeğe hakkı olduğu mahaldir.

Muavenet mahalli nasıl taayün eder ?... Muhtaç adamın muavenet görmeğe hakkı olduğu mahal sagirler için tevellüt ettiği mahaldir. (Kommündür) sagir olmayanlar için ou mahal; ikamet ettiği kommündür. ve bu mahal diğer bir muavenet mahalli elde edilmeden zayi olmaz. Yani her kesin yalnız bir muavenet mahalli vardır, ve birden fazla olamaz. Bu itibar ile bir aile efradının ayrı, ayrı muavenet mahalleri husule gelmiştir. Bu mahzura binaen bilâhare aynı aile efradının aynı muavenet mahallerine tâbi olması prensibi vazolunmuştur.

Muavenet mahalli edinmek için daimî ikametgâhın o mahalde bulunması kâfidir Mecburî ikamet etmenin muavenet mahalli edinmeğe tesiri yoktur. Meselâ: mektepli olmak veya hizmet askeriyesini ifa etmek gibi sebepler..

Muavenet mahalli nasıl kaybedilir ?... bir sene gaybubet ve başka bir muavenet mahalli edinmek suretile evvelki muavenet mahalli kaybedilir. Kadınların muavenet mahalli zevclerinin tâbi olduğu muavenet mahallidir.

Tabiiyetlerini değiştiren ecnebiler de umumî mnavenetten istifade ederler ve muavenet mahalleri de vatandaşların tâbi olduğu muavenet mahalleridir.

Umumî muavenete muhtaç çocuklar

Muavenete muhtaç çocuklar, haiz oldukları şartlar itibarile bir kaç sınıfa ayrılırlar.

1 — Ebevyni meçhul olupta lalettayin bir tarafta bulunmuş çocuklar ...

2 — Ebeveyni malum olupta çocuklarını bırakmışlar ... (Terk edilmiş çocuklar)

3 — Aileleri mevkuf veyahut hastahanede bulunmak itibarile muvakkat bir zaman için yalnız bulunan çocuklar.

4 — Kimsesiz çocuklar; veyahut muvakkat bir zaman için umumî muavenetten istifade eden çocuklar- Bu çocuklar akrabaları tarafından terkedilmemeleri için umumî muavenete mazhar kılınmışlardır.

5 — Manen terkedilmiş olan çocuklar. (Hakkı übüvetten iskat edilmiş olanların çocukları)

6 — Umumî muavenete tevdi edilmiş olan çocuklar.

7 — İka etmiş oldukları cinayet ve cunhalardan dolayı mahkemelerin tahtı muhafazalarında bulunan çocuklar .

Kanunen çocuklar ikiye ayrılmıştır .

1 - Devletin himayesine tevdi edilmiş olan çocuklardır ki ; bunlarda muhafaza altında bulunan çocuklar ile muvakkat bir zaman için yalnız bulunan ve yahut bulundurulan çocuklardır .

2 - İkincisi ise ; umumî muavenetin göz bebekleri olan çocuklardırki, bunlarda bulunmuş olan çocuklar , terk edilmiş olan çocuklar, kimsesiz çocuklar , manen terk edilmiş olan çocuklar ve umumî muavenete tevdi edilmiş olan çocuklardır .

Umumî muavenetin göz bebekleri olan çocuklar

hakkında umumî muavenet hizmetleri bu çocukların ebeveyni makamına kaim olmaktadır . Çocuklarını muhafaza etmeleri, terbiye ve büyütmeleri için pederlere validelere ve cedlere muvakkat bir zaman için muavenet edilir .

Umumî muavenet teferruatını vilâyet meclisi umumileri tesbit eder . Her beş senede bir kerre bu listeler yeniden tetkik edilirler . Şu halde muavenetin derece ve miktarının asgarisini meclisi umumîler tayin ediyor demektir . Gayri meşru bir izdivaçtan doğmuş çocuğun veledi meşru çocuk hükmüne geçirilmesi için umumî muavenet ayrıca mükâfat verdiği gibi, valideleri fakir kaldıkları müddetçe umumî muavenetten ettikleri istifade de devam eder.

Muvakkat bir zaman için yalnız bulunan veya bulundurulmuş çocuklar için idarenin kararı, tahtı muhafazada bulunan çocuklar için müstantik veya mahkeme kararı ve muaveneti umumiye göz bebekleri olan çocuklar için de yine idarenin bir kararı lâzımdır . Yani bunlar umumî muavenetten istifade etmek üzere umumî muavenet müesseselerine ancak idarenin veya adliyenin bir kararile kabul edilebilirler .

Umumî yollarda bulunan bir çocuk derhal ahvali medeniye memuruna teslim edilmek lâzımdır . Bu memur bir zabıt varakası tanzim ettikten sonra çocuğu umumî muavenet müessesesine tevdi edecektir .

Çocuklarını ölmeği intaç, edecek şerait dahilinde terk edenler hakkında kanunu ceza ahkâmının tatbik olunacağı tabiidir .

İnsanî şartlar dahilinde çocuk terk etmek ebeveyn için bir cürüm değildir .

Çocukları terk etmek hususunda da zaman ile bazı tekemmül husule gelmiştir . Netekim ; bu gün çocuğu-

nu resmen terk etmek isteyen valide umumî muavenet bürosuna müracaat eder . Buranın memuru kendisine bazı vesayada bulunur . Terk keyfiyetinin evlat ile ebeveyn arasındaki münasebeti kaviyen izale eylediğini izah eder . Ve çocuğu terk etmemesi için bazı vasıtalar irae eder . Meselâ : umumî muavenete mazhar olacağını sütnene masrafının verileceği anlatılır . Israr halinde çocuk kabul edilir . Validenin esrarı tahtı emniyettedir . Bu şekle daha ziyade gayri meşru çocuklarda müracaat olunur . Terkin netayici aile münasebetini temamlile kırdığı için fecidir . Binaenaleyh mütevassıt bir sistem düşünölmüştür . Bazı valideler çocuklarından büsbütün ayrılmamak için umumî muavenet bürosunun çocuğu sütneneye vermesine muvafakat eder . bu takdirde validenin çocuk üzerinde bir hakkı vilâyeti mahfuzdur, ve üç sene zarfında çocuğunu geri alması için valideye vait verilmiştir, bn müddetin hitamında terk kat'î telakki olunur .

Umumî muavenete kabul iki nevidir. Birisi muvakkattir. Umumî muavenet memuru tarafından ifa edilir. İkincisi, Katidir, karar vali tarafından ittihaz olunur. Her vilâyette çocuk bakım müessesesiJeri vardır. Hatta müessesesi olmayan vilâyetler; çocukları şayanı itimat aileler nezdine gönderirler. Bu aileler çocuklar hakkında azamî şefkat ve muhabbet ibraz edeceklerdir. Vilâyetin resmî müesseseleri daha ziyade zayıf, hastalıklı çocukları muhafaza eder. Çocuk bu aileler nezdinde büyür. 13 yaşından sonra mektebe gönderilmez ve kendilerine san'at öğretilir. Bilhassa ziraatla iştigal ettirilir. Çocuğun aldığı bu yevmiyenin bir kısmı çocuk namına muhafaza ettirilir. Çocukta zekâ ve istidat göröldüğü takdirde sanayi ile iştigal etmesine müsaade edilir.

Tabii çocuğa bakan kadın bu külfetten dolayı bir ücret alacaktır. Bu ücret iki kısımdır. Birinci muayyen ve daima verilir. İkincisi de çocuk onbeş aylık olduğu zaman defaten verilir. Bir çocuğu on beş aylığa kadar getirmek tabii daha güçtür. Ve ondan sonra nisbeten çocuğu büyötmek daha kolaydır.

Evvelce umumî muavenet müessesesinin âzasından birisi çocuğun velisi idi. Fakat bilâhara vilâyet vazifesi doğrudan doğruya valiye tahmil edilmiştir. Ve bugün çocuğun velisi validir. Ayrıca umumî muavenet gözbebekleri için vilâyet vazifesile mükellef yedi âzadan mürekkep bir de aile komisyonu vardır.

Aile komisyonu: Kanunu medeninin bahsettiği hukuk ve selâhiyet dahilinde çocuklar üzerinde hakkı velayetini istimal eder. Çocuğun kazancı tasarruf sandıklarına yatırılır. Ve bir kısmı mühim mini de çocuğu büyötmek için vaki olan sarfiyatına mukabil vilâyet umumî muavenet müessesesi alır. Çocuk (21) yaşına kadar vilâyet altındadır. Vilâyet ancak vefat veyahut çocuğun müesseseden alınmasile hitama erer. Vefat vukuunda çocuğun mevcudu vilâyete kalır. Çocuğun ailesi; mirası almak istedikleri takdirde çocuk için sarfedilen mebalîği vilâyete iade etmesi şarttır. Çocuk müesseseden çıktıktan sonra vefat edecek olursa vilâyet hukukunu zayi etmiş olur.

Umumî muavenete mazhar olan çocukların ailelerine iadesi :

A — Bulunmuş çocuklar :

Bulunmuş çocukların ailelerine iadesi mümkün olabilir. Fakat çocuklarını istirdat etmek aileler için bir hak değildir. Çünkü terk keyfiyeti ebeveyn haklarının sukutunu intaç eder. Binaenaleyh çocuğu istirdat etmek talebinde bulunan ebeveyn hakkında vali veli sıfatile

tahkikat icra eder. İade keyfiyeti çocuk için menfaatli ise muvavafakat eder. Aksi takdirde reddeder.

B — Fena muameleye maruz kalan çocuklarla kazaen terk edilmiş çocukların ailelerine iade edilebilmesi ancak bunların hukukunun istirdat etmiş olmalarına bağlıdır. Meselâ : Tahliye edilen ebeveyne çocuklar iade edilebilir, Ebeveynin umumî muavenet müesseselerine çocukları için verecekleri tazminat miktarını mahkemeler tayin eder.

Bazan bir çacuk, ebeveyninden başkasına da evlâtlık olarak tevdi edilebilir. Hakkı übüvvetin anadan veya babadan iskatına mahkemece de karar verilebilir. Bu da ebeveynin gayet ahlâksız bulunmalarından veyahut ta çocuğun sıhhat veya ahlakını tfemin edememelerinden ileri gelir.

Umumî muavenete tevdi edilen çocuklar gerek müesseselerde ve gerek nezdlerine tevdi olunan ailelerde hükümet müfettişleri tarafından teftişe tabidirler. Müfettişlerin vazifeleri, çocuğa bakan aileleri tesbit etmek, elbise gibi levazımın tevziini temin etmek ve çalışmağa başladıkları zaman bunlara iş bulmak ve ücret mukavelelerini tanzim etmektir.

Encümeni vilâyet umumî muavenete tevdi edilen çocuklar hakkında vilâyet umumî meclisine her sene rapor îizar ve bunların umumî vaziyetlerini izah eder. Bu raporlar Dahiliye vekâletine gönderilir. Dahiliye vekâleti de her beş senede bunların hülasasını hükümet reisine takdim eder.

Umumi muavenet masrafları

Masraflar iki kısma ayrılmıştır :

1 — Umumî muavenet hizmeti masrafları:

2 — Teftiş ve kontrol masrafları:

A - Umumî muavenet masrafları: çocuk kabul edeceklerin yevmiyeleri, terkedilmiş çocuklar için muavkkat muavenetler, çocukların masraf ve yevmiyeleri, çocuk ^bakıcılarının ücreti, müessesenin kira masrafı, mükâfatlar, mektep edevat ve levazımı, elbise masarifi, doktor masrafı, dava ve masarifi saire...

Muvakkat muavenet masraflarını, çocuk bakıcılarının yevmiyesini, çocuk bakıcılarının ücretini; asgarisini bütçe her beş sene için mıntaka mıntaka tayin ve tesbit eder. Elbise ve mektep levazımı vesaire için haddi asgarî mevcuttur. Esasen bu masraflar mecburî masraflar meyanındadır.)

B - Kontrol ve teftiş masraflarına gelince: bu masraf Devlet tarafından ifa edilir. Bu masrafa da müfettişlerin maaşları, seyyahat ve teftiş masrafları dahildir.

Varidata gelince: Devlet tarafından verilen naktî muavenet, vilâyet tarafından verilen muavenet, kommün tarafından verilen muavenet ile aileler tarafından yapılan naktî muavenetlerdir. Bunlara çalışan çocukların kazançları vefat eden çocukların mirasları, yapılan hibe ve hediye ile kabahat ve cünhalardan alınan cezayi naktilerin bir kısmı ilâve edilir, varidat masarife tekabül etmediği zaman fazla olan kısının beşte ikisi Devlete, beşte ikisi vilâyete ve beşte biri kommüne tevzi edilir. Hatta kommünün ummumî muavenete terkedilmiş bir çocuğu olmasa bile, kontrol ve teftiş masarifinin Devlete ait olduğunu söylemiş idik. Bu masrafın taksimini meclisi umumî yaptığı için vaziyeti mâliyesi bozuk olan kommünler bu masarife iştirakten istisna edilebilirler.

Umumî muavenete terkedilen çocuklara ait varidat ve masraf bütçesi vali tarafından tanzim edilir ve meclisi

umumîler tarafından tasdik edilir. Meclisi umumî lâzım gelen masrafları kabulden imtina ettiği takdirde işbu masarîf valî tarafından resen bütçece idhal edilir. Talim ve terbiyesi müşkül ve islahı zor olan çocuklar valîlerin kararile sanat mekteplerine yerleştirilir. Bu mektepler islahaneler değildirler. Fakat aynile mektep vaziyetinde de değildirler. Belki mutavassıt şekilde bir idareye tabidirler. Her vilâyette bu şekilde bir mektep mevcuttur. Bu mekteplerin masarîfinin nısfına Devlet iştirak eder.

Bu mekteplere yerleştirilen çocuklar yine vaziyetlerini İslah etmezler ve huysuzluklarında, ahlaksızlıklarında devam edecek olurlarsa bu takdirde valî bu çocukların islahaneye gönderilmesi kararını almak üzere mahkemeye müracaat eder, çocukların islahanelere şevki muvakkattir. Bir müddet m

Kalabalık aileler

Muaveneti umumiyenin yeni olan bu kısmı ile ancak (1913) senesindenberi iştigal edilmeğe başlanmıştır. (1913) senesinden evvelki kanunların bu husustaki mevzuatı gayet noksan idi. Meşru veya tanınmış üçten fazla çocuğun külfetine tahammül eden her aile reisine umumî muavenetten istifade hakkı tanınmıştır. Aile reisinin vatandaş olması ve çocuklarının talim ve terbiyesi için varidatının kifayet etmemesi lâzımdır. Aile reisi filen bir aile ocağı teşkil etmişse 13 yaşından küçük olan üçüncü çocuğundan itibaren umumî muavenetten istifadeye hakkı vardır. 13 yaşını ikmâl etmiş olan çocuklar san'at mekteplerine devam edebile-

ceklerinden aileye olan külfeti kabul edilmemektedirler. Şayet aile reisi olan baba herhangi bir sebepten dolayı aile ocağını idame edememiş ise, aile reisi olacak valide ikinci çocuğundan itibaren umumî muavenet talebinde bulunabilir.

Muavenet miktarı her kommün için, kommün meclisi tarafından tespit olunur. Haddi asgarî senevi 600 ve haddi azamî senevi 900 franktır. Muavenetten istifade hakkı talep tarihinden itibaren . Daimîdir. Kabili haciz değildir. Her ay peşinen tediye edilir. Ailenin umumî muavenetten istifade eden çocuğu varsa tabîî kalabalık ailenin istifade ettiği hukuktan istifade edemez. Her vilâyet kalabalık aileler bürosu teşkil etmeğe mecburdur. Masraflar evvelâ birinci derecede kommüne ikinci derecede vilâyete ve üçüncü derecede nihayet Devlete aittir.

Kalabalık ailelere muavenet masrafları kommünler için mecburîdir. Bu masrafların karşılığı

- 1 — Bu husus için vaki olacak teberruler
- 2 — Hayır müesseselerinden bu husus için alınacak hisseler .
- 3 — Varidatın kifayetsizliği halinde vilâyetin nakdî muavenet hissesi. Bu hisse vilâyetin nüfusuna nisbet ettirilerek tayin olunur. Buna santim demografik derler.
- 4 — Mahaza kommün muhakkak surette masarifin yüzde onunu tediye etmek mecburiyetindedir. Kalabalık ailelere muavenet masrafının vilâyet hissesine gelince: idaresine ve konrtoluna ait masraflara vilâyet iştirak mecburiyetindedir. Bn iştirak ile de masraf temin edilemediği takdirde Devletin vereceği nakdî muavenet masrafları kapanacaktır.

Meccanî Tıbbî muavenet

Meccani tıbbî muavenet teşkilâtı gün geçtikçe kesbi ehemmiyet etmektedir. Evvelce kommünler, vilâyetler, Devlet için ihtiyarî olan bu vazife elyevm mecburî bir şekildedir. Binaenaleyh, varidatı olmayıyan bir şahıs hasta olduğu zaman hiç bir kaydi şarta tabi olmaksızın hastaneye müracaat eder. Ve açık yer bulunduğu takdirde hastanenin hastayı kabul etmesi lâzımdır. Fransa da 1852 tarihinden itibaren meccanî tıbbî muavenet mecburî bir şekilde hastanelere tahmil edilmiştir. Ve bu baptaki kanun tedavi için maddi bir vasıtaya malik olmayan her hasta şahsı kommün dahilindeki hastaneye kabul etmeğe mecbur etmiştir. Yalnız komünün halkından olması, tedavi için parası olmaması ve hastanede serbest yatak bulunması hastanın kabulü için kâfidir. Mahaza ikametgâhta meccanen tedavi usulü de mevcuttur. İkametgâhta meccanen tedavi kommün ve vilâyet için daha az masraflı ve hasta için daha ziyade arzu edilen şekildir. Binaenaleyh hastaneler varidatının bir kısmını meselâ rubunu veya sülüsünü ikametgâhlarda meccanî tedavi masrafına hasrederlerdi, Bundan mada ikametgâhlarda meccanen tedavi usulünü temin için hayır işleri yurtlariyle ayrıca bir kısım tahsisat verirlerdi. Bu tecrübe iyi bir şekil verdiğinden bu usul memlekette tamim edilmiş ve 1873 kanunu bu noktadan tevsî edilmiştir.

Binaenaleyh vilâyetler kendi hudutları dahilinde meccanî tıbbî muavenet büroları tesis etmeğe başlamıştır. Bu baptaki masarîf evvelce vilâyetler tarafından deruhte edilmiş ise de daimî masraflara kommünlerde iştirâk ederlerdi. Meccanî tıbbî muavenet bürolarının yalnız vilâyetlerde tesisi ihtiyaca kifayet etmediğinden

tahminen 16 milyon halk teşkilâtıtan istifade edemeyecek bir vaziyette kalmıştır . 1893 kanunu bunun üzerine teşkilâtı tevsi etmiş ve memleket meccani tıbbî muavenet dairelerine taksim edilmek suretile bütün memleket halkı müstefit kılınmıştır. Nihayet 1913 tarihli kanun bu teşkilâtı kommünler teşmil etmiştir. Evvelce vilâyet ve kommünler malik oldukları vesaitin derecesine göre yani malî vaziyetlerine göre bu masraflara iştirak eder ve yahut meccani tıbbî muaveneti teinin etmekle mükellef oldukları halde 1913 kanunu meccani tıbbî muavenet usulünü ret kadrosunu ve masrafının nısfını Devlete bırakmış vilâyet ve kommünlerde mecburî olan bu masarifi temin etmekle mükellef tutulmuştur. Meccani tıbbî muavenet sistemi nasıl işler ? Bu teşkilâtta birinci derecede meclisi umumî azalan, vali, ikinci derecede kazada kaymakam, kazanın meclisi umumî azası, kaza sulh hakimi , üçüncü derecede ise , Mer ve kommün meclisi vardır . Dördüncü derecede ise meccani tıbbî muavenet komisyonu, meccani tıbbî muavenet bürosu ve hastanelerdir. Meccani tıbbî muavenet İdarî komisyonu , Mer'den kommün meclisi azasından iki zat ve valinin 4 delegesinden teşekkül eder. Bunlar umumî müesseselerden oldukları gibi memurlarda Devlet metnurlarındandır. Bu teşkilâtın en son memurları meyanında doktor, eczacı, ebe ve idare memurları vardır.

Meccani tıbbî muavenet teşkilâtından yalnız vatandaşlar istifade eder . Ecnebilerin istifade etmesi ancak bunların tabi oldukları Devletin müteakıl itilâflar yapmış olmasile kabildir. Meccani tıbbî muavenetten geçici hastalıklar ile musap olanlar, hamile kadınlar ve yaralıları istifade edebilirler. Meccani tıbbî muavenetten kronik hastalar istifade edemezler. Bunlar darülacezeler sevk edilirler. Meccanî tıbbî muavenetten

istifade etmek için haftaların gelirleri olmaması lâzımdır. Bu tabirden maksat meccani tıbbî muavenetten ancak fakirlerin istifade edebileceklerdir . Bunların meccani tıbbî muavenet bürolarının listelerine dahil olmaları lâzımdır .Yani hasta olmadıkları zamanda ancak kazançları ile geçinebildikleri ve hasta oldukları zamanda hastalıkları için para sarf ettikleri takdirde fakir düşecekleri evvelden tayin edilmiş olmalıdır. Hayır müesseseleri; bürolarının listelerine dahil olmakla meccani tıbbî muavenet bürolarının listelerine dahil olmak başka başka şeylerdir. Birine kayıt olmak diğerinden istifadeyi istilzam etmez .

Bu liste, meccani tıbbî muavenet bürosu tarafından ihzar edilir . Bu heyete bir doktor , kommünün tahsildarı ve eczacısı dahildir . Bu liste bilâhare kommün meclisi tarafından tasdik edilir. Zira bu husustaki masrafları kommün temin edecektir .

Listeler; tasdikten sonra ilân edilir . Sehven listeye idhâl edilemeyenlerin hakkı itirazı vardır. Diğer taraftan sene esnasında da bir hasta müstacelen listeye idhal edilebilir . Bu şekil komisyonun maddeten içtimai imkânı olmazsa resen Mer tarafından ve yahut meccani tıbbî muavenet bürosu tarafından ifa edilebilir ve derhal valiye malûmat verilecektir ki buda sekiz gün zarfında hastanın umumî muavenetten istifade etmesine karar verir. Bu itibarla hastanın ilk sekiz gün zarfındaki masrafını kommün temin etmiş olur . Sekiz günün mürurunda hastanın masrafı umumî muavenete geçmiş olurki bu suretle vilâyet veyahut Devlet tedavisini deruhte etmiş olur .

Doktor ücretleri iki şekilde tediye edilir .

1 - Her kantonda resmî bir doktor vardırki : bilâ ücret her fakir olan hastayı tedavi eder . Doktor vali tarafından tayin olunur.

2 - Umumî muavenete ihtiyacı olan hastalar muayyen bir tarifeye tabî bir ücret ile tedavi olunurlar. Bu ücretin miktarını vilâyet umumî meclisi tayin eder.

Bu ücret mukabilinde hasta tedavi etmek isteyen doktorlara umumî muavenet doktoru namı verilir. Hu şeklin diğcr sisteme daha müraccah olması bunda doktorlar adedinin çok olması ve hastaların daha ziyade emniyet ettikleri doktorlara gitmesini temin etmiştir.

Hastaların, hastanelere yatırılması ancek kendilerinin evlerde tedavi edilememelerine mütevakıftır.

Hastaneler de hususî yatak ihdas edebilirler. Zenginlerin hastanelerde yatakları vardır. Fakat bu yatakta ancak kendilerinin muvafakatiyle hasta kabul edilebilir. Her fakir hasta kommün hastanesine kabul edilecektir. Bu esastır. Binaenaleyh hastahanesi olmayan kommünler hastahanesi olan kommünler ile bu hususta bir itilâf yapmak mecburiyetindedirler.

Vilâyetlere gelince: vilâyetlerde kendi nüfuslarına göre hastanelerde yatak bulundurmakla mükelleftir. Hastaları istiap edecek miktarda yatağı olmayan vilâyetler, hastanelerini tevsi etmek mecburiyetindedirler. Elyevm bu hastaneler ihtisas daireleri ihdas etmek suretile yatakları tezyit etmektedirler.

Fakir hastayı hanesinde tedavi eden doktor hastanın evde tedavi edilemeyeceğini anladığı dakikada hastaya bir vesika verip kendisini hastaneye sevk edecektir. Bu vesikanın mahallî umumî muavenet bürosu reisi tarafından imzalanması lâzımdır. Bu vesika üzerine hasta, hastaneye kabul edilecektir. Tabî müstacel vakalarda bu formalitenin bilâhare ikmâli caizdir ve tabîdir.

Kommün hastaneleri şahsiyeti medeniyeyi haizdirler. Ve kommünün şahsiyeti ile hiç bir münasebeti

yoktur. Ve bir komisyon tarafından idare olunurlar. Vilâyet hastanelerine gelince bunların şahsiyeti maneviyeleri yoktur, ve bir müdür tarafından idare edilirler. Şurasını da işaret etmelidirki: bu gibi kommün ve vilâyet hastahanelerine ücretli hasta pek nadir olarak kabul edilir. Zira umumî muavenete muhtaç olmayonların umumî muvenet hastanelerinden az bir ücretle istifade etmesi noktai nazarı kabul edilemez. Bundan dolayı fevkalâde ahvalde umumî muavenet hastanelerine kabul edilecek ücretli hastaların ücretleri oldukça geniş olarak tesbit edilebilir.

Umumî muavenet hastanelerinden amelelerin istifade etmesi tabiidir. Ve bunların tediye edecekleri ücreti tedavilerinin hakiki maliyet ücretidir. Bu ameleler ekseriyetle iş başında kazaya uğrayan amelelerdir .

Hastahanelerin alelâde masarif ve varidatı ile fevkalâde masarif ve varidatı :

Alélâde masarif: 1 - Memurin maaşlarından fazlai varidattan Devlete veya kommüne verilecek hisseden menkul ve gayrimenkulun tamiri ile hastalar masraflarıdırki: yatak ve levazim, çamaşır, ilâç ve saireden ibarettir:|

Fevkalâde masarif: 1 - Yeni pavyon inşası, veya büyük bir tamir ve dava masarifi.

Alélâde varidat: hastanelerin emlâki , fakirler hissesi, terhin sandıklarının hisseleri, kabristan hisseleri (kabirler satın alınır ve hastanelerin hisseleri vardır) ücretli hastaların verdiği ücretler de hastanelerin varidatı meyanındadır. Hibe ve vasiyet de hastanelerin fevkalâde varidatı arasındadır.

Hastanelerin bütçeleri hastane idare komisyonu tarafından tanzim ve komünün meclisinin tasvibinden sonra vali tarafından tasdik olunur.

Valilerin resen hastane bütçelerine bazı masraflar idhal edüp edemeyecekleri meselesi mevzuubahs olmuş ve Şurayı Devlet valilerin bu hakkını kabul etmiştir. Bu hakkın kabul edilmesine saik da hastaneler emlak ve emvalinin alacaklılar tarafından haciz edilememesi keyfiyetidir . Mademki bunlar emval ve emlakı haciz edilemez her halde mafevk bir makamın hastane bütçelerine resen bazı masarifi kayit edebilmeleri kabul edilmelidir .

Hastanın kanunen bakmağa mecbur olduğu akrabasından zengin biri mevcut ise tabii hastane tedavi ücretini kendisinden talep ve tahsil edecektir .

İdarî olan hükmî şahıslar arasında hastane ve meccanî tıbbî muavenet masraflarının taksimi :

Kommünler : Kommün dahilinde ikametgâhı olan hastaların tedavi masraflarını temin ile mükelleftirler. ve kommün dahilinde hasta düşen ve kommün dahilinde ikametgâhı olmayanların ilk on günlük tedavi masrafları.

Vilâyetler : Vilâyet dahilinde ikametgâhı olan hastaların tedavi masrafları ve kommüne verecekleri muavenet hissesi .

Devlet : Umumî muavenet itibarile ikametgâhı olmayan hastaların tedavi masrafı ile vilâyete vereceği muavenet hissesi .

Vilâyet tıbbî muavenet bürosu masarifleri :

Memurin maaşları , doktor, ebe maaş ve ücretleri ikametgâhta tedavi masrafları , ilaç masarifi, hastaların nakli masarifi ve hastanede hastaların tedavi ücreti .

Fevkalade masarîf meyanında da büyük tamirat ve inşaat masarîfî vardır .

Tıbbî muavenet bürosunun noksan varidatını ekseriyetle kommün okturva resmine ve yahut bilâ vasıta vergilere ilâve edeceği kesri munzamlar ile temin edilir.

Tabîî kommünün vilâyetten alacağı muavenet hissesi de başkadır. Vilâyet te bu gibi muavenetlerde bulunabilmek için tabiatile Devletten muavenet hissesi almaktadır .

Lohusalara muavenet

Lohusalara muavenet meselesi Fransada 1893 kanunile başlamıştır . Bu kanun lohusaları hastanelere kabul edilmesi lâzımgelen hastalar gibi telakki etmekte idi . 1909 kanunu gebe olan kadınlara ihtiyacı olan istirahatı temin etmiş ve eğer maişetini temin için çalışıyor ise vaz'ı hamli esnasında hizmetini muhafaza etmekte idi . Bu kanun ihtiyacı tatmin etmediği için 1913 senesinde bazı tadilât yapılmış ve lohusa olan kadınların hukuku tesbit edilmiştir .

Gebe olan kadın evinin haricinde çalışıyor ise bilâ müddet işini terkedebilir . Ve bundan dolayı hiç bir tazminata mahkûm olmaz ve sınaî ve ticarî müesseler kurtuluşlarını takip eden dört hafta zarfında kadınları istihdamdan men edilmişlerdir . Fransada evinin haricinde maişetini temin için çalışan ile kendi evinde yevmiye ile çalışan her kadının umumî muavenetten istifadeye hakkı vardır .

Umumî muavenet kendisine sekiz hafta müddetle bir yevmiye temin etmiştir. Bu muavenet kadının hakikaten çalışmamış olmasile mukayyettir.

Lohusalara naktî muavenet kommünlerin mecburî masrafları meyanındadır. Bu masarîf bazan umumî muavenet yurtlarının ve hastahanelerinin muavenetleri ile temin edilir. Kommünlerin varidatı kifayet etmediği zaman noksan, vilâyetten alınacak nakdî muavenet ile ikmâl edilecektir. Lohusalara muavenet hizmeti elyevm vilâyet tarafından teşkil edilmektedir. Binaenaleyh vazî hamil edecek olan kadınlar vilâyet merkezine gitmek mecburiyetindedirler. Vilâyet masraflarını bu husus için yapılan hibe ve teberruler ile temin ettiği gibi kifayet etmediği takdirde Devletten alacağı muavenet ile kapanmaktadır.

Mecnunlara muavenet

Mecnunlar evvelce hastanelerde veyahut hastanelerin hususî pavyonlarında tedavi edilirlerken bilâhare bunların tedavisi daha vasi bir teşkilâta tabi tutularak timarhaneler vücude getirilmiştir. Ve nihayet her vilâyetin mecnunlarını tedavi ettirmesi mecburiyetini kanun tesbit etmiştir.

Binaenaleyh bu mecburiyet üç şekilde tahakkuk etmektedir.

1 — Vilâyette umumî bir timarhane ihdası.

2 — Yahut timarhaneleri olan vilâyetle bir itilâf aktı.

3— Hususî timarhaneler sahiplerde mukavele aktedip hastalarını oraya göndermek.

Timarhaneler, hastaneler gibi bir komisyon tarafından idare edilmeyip mes'ul ve salâhiyettar bir müdür tarafından idare edilir. Timarhanelerdeki komisyonların istişarî vaziyeti vardır. Mecnunların emvalinin

idaresi de bu komisyonların vazifeleri cümlesindendir. Her timarhanede müdürden maada bir de ser tabip vardırki bu zat yalnız fennî meseleler ile meşgul olur. Mahaza vilâyet timarhanelerinden maada kommün hastahanelerinde de aklî hastalıklar için hususî teşkilât mevcuttur. Hususî timarhaneler ancak idareninin müsaadesile açılabilir. Tabii böyle müessese küşadı bir takım şartlara tâbidir.

Timarhanelere kabul iki şekilde olabilir :

1 — Ya kendi arzusile .

2 — veyahut resen timarhaneye konulmak suretile.

Burada kendi arzusile demek hastanın arzusile değil, belki ailesinin arzusile demektir. Zira hastanın kendi vaziyeti hakkında bir fikri yoktur. Ailesi tarafından timarhanelere konulacak hastalar için evvelâ resmen aile tarafından bir talepname imza edilmeli ve saniyen hükümet tabibi tarafından hasta mnayene edilip hakikaten malûliyeti tebeyyün etmelidir, Zira bazı aileler menfaat ve adavet ve intikam mülâhazasile hasta olmayanları da hasta olmuş gibi timarhanelere sevk etmektedirler.

Resen timarhaneye sevk meselesine gelince: emniyet, umumî asayiş ihlâl eden bir mecnun vali karârile resen timarhaneye sevk edilir. Vali kararının esbabı mucibesi olması ve timarhaneye sevkini icabettirecek sebeplerin zikri mecburîdir. Zira bu tedbirlerin şahsî hürriyet ile ne derecede alâkadar olduğu meydandadır. Timarhaneler, müfettiş ve doktorlar, ve adliye tarafından sık, sık teftiş edilmektedir. Bundan maksat şahsî hürriyetin lüzumsuz ve haksız yere tecavüzden masuniyetini temindir.

Binaenaleyh iadei âfiyet ederetmez bir hasta derhal tahliye edilmelidir. Resen vali tarafından timarhaneye sevk edilmiş ise; bu takdirde tahliyede yine derhal onun

mezuniyetile yapılır fakat valinin tahliyei tehiri mesuliyeti muciptir.

Vilâyet tımarhanelerinin varidat ve masarîf atı vilâyet bütçesindendir. ve umumî meclis tarafından tasvip edilmektedir.

Tımarhanelerin masarîfatı ; hastanın nakli masrafı, hastanın tımarhanede kaldığı müddet icabettirdiği masraf, teftiş masarîfi,

Tımarhanelerin varidatı : kommünlerin hisseleri, vilâyet bütçesinin temin ettiği masarîf, Devletin vereceği naktî muavenet,

Malûl ve gayrikabili tedavi ihtiyarlara muavenet

Umumî muavenet kanunlarının iştigal ettiği talisiz ve betbahtların son kategorisi, malûller ve gayrikabili tedavi ihtiyarlardır. Umumî muavenet kanunları bir çok zaman, bunlar ile meşgul olmamış ve hatta malûl ve gayrikabili tedavi ihtiyarlara muavenet meselesini umumî muavenet meselesinden ziyade İçtimaî basiret meselesi olarak talakkı etmiştir.

Malûl ve gayri kabili tedavi ihtiyarlar darülacezelere yerleştirilir. Hastaneler ile darülacezeler arasında esaslı bir fark vardır. Hastaneler kommün dahilinde hasta olanları hiç bir kayıt ve şart armaksızın kabul etmek mecburiyetindedirler. Halbuki darülacezeler bu mecburiyet ile mukayyet değillerdir.

Binaenaleyh darülacezelere kabul edilmek için idare komisyonunun kararı ve valinin tasvibi şarttır, komisyonda malûl ve gayri kabili tedavi ihtiyarlarda sin, ikametgâh, maluliyetinin nev'i ve derecesi, tabiiyeti ve vaziyeti mâliyesini tetkik eder.

Darülacezeler gelirlerini kommünlerinin vereceği tahsisatlar, kendi emlakından alacağı varidat ve bir de malûllerin çalışmalarından husule gelen ücretler ile temin ederler. Tabîi bu varidat darülacezelere kifayet etmediğinden vilâyetler ve kommünler ameleye takaüt sandıkları tesis meselelerde meşgul olmak mecburiyetinde kalmışlardır. Zira darülacezelere en ziyade ihtiyaç gösteren amele sınıfı olmuş idi. Bu itibarile vilâyetler ve kommünler müştereken amele takaüt bürosu tesis etmeğe başlamışlardır. Bu büroya dahil olmak ve yahut bu bürolardan istifade etmek için.

1 — Vatandaş olmak ...

2 — Muaveneti umumiye bürosu tarafından fakru-zarureti tasdik edilmiş olmak.

3 — Çalışıp para kazanamayacak bir vaziyette olduğu heyeti tıbbiye tarafından musaddak olmak.

4 — Yetmiş yaşını ikmâl etmiş bulunmak ... şartları aranırdı.

Amele takaüt sandığından almakta oldukları tahsisat ile şahsı varidatı kifayet edenlerin amele yurtlarından istifade etmeleri mevzubahis olamazdı. Fakat bu teşkilât da nakâfî idi. Nihayet İçtimaî basiret encümeni İçtimaî tesanüdü temin etmek lüzumunu halledip 1905 senesinde bir kanun kabul edilmiştir. Bu kanunun birinci maddesi mucibince her vatandaş umumî muavenetten istifade edecektir, Şahsî varidattan mahrum malûl ve gayri kabili tedavi ihtiyarlara muavenet mecburîdir. Bu itibar ile malûl ve gayrikabili tedavi ihtiyarlara muavenet meselesi kommün veya vilâyet veyahut Devlet için mecburî bir şekil almıştır.

Bu kanunun malûl ve gayri kabili tedavi ihtiyarlara muavenet noktasından tesbit ettiği şerait şunlardır :

Vatandaş olmak , şahsî varidatı olmamak ,65 yaşında olmak , hastalığın gayri kabili tedavi olması itibarile çalışamayacak ve para kazanamayacak bir vaziyette bulunmaktır . Ailesinden varidat almak bu kanundan istifade edememeği intaç eder . Ecnebiler ; mukabele bil misil carı olması itibarile bu müesseselerden istifade edebilirler ,

Bu gün bu hizmetin teşkilâtı vilâyetlere mevdudur. Devlet ve komimin masarife iştirak etmektedir . Şayet vilâyetler bu teşkilâtı vücade getiremeyecek olurlarsa hükümet resen Devlet Şurası kararile teşkilâtı meydana getirecektir .

Darül'aczelere evvelce malûl olanlar muvakkaten kabul edilirdi . Halbuki 1905 kanunu kabul keyfiyetini kat'î bir şekle sokmuştur . Malûl her hangi bir şekilde bir varidat temin edecek olursa Darülacezen yine kabul kararını veren heyet kararile çıkartılır .

Umumî muavenet teşkilâtını fâzla masraftan korumak için malûle kendi evinde de tedavi edilmesine daha doğrusu evinde her ay muayyen bir tahsisat vermek suretile muavenet edilir . Bu takdirde verilecek tahsisatın miktarını kommün tayin eder . Bu tahsisatın nisbeti her kommün için değişir , tahsisat miktarı kommündeki yeyecek içecek fiyatına göre taayyün eder. Şu halde tahsisat miktarının geçinme ucuzladıkça tebeddülata uğraması tabiidir .

Verilecek tahsisatın her sene defaten verilmesi kabil olduğu gibi her ayda verilmesi mümkündür . Bu hususta büronun vereceği karar dairesinde hareket olunur . Ve hatta tahsisatın muhik surette nakten verilmesi de şart değildir. Kiranın verilmesi ve yahut ekmek ve yahut ta mahrukata vesikasında verilir. Verilen tahsisatın

kabili haciz olamayacağını söylemek fazladır . Tahsisat alâkadarın ikamet ettiği mahalde kendisine ve yahut irae edeceği kimseye verilir .

Kommünlerin malûl ve gayri kabili tedavi hastalar hakkındaki masrafları :

1 — Doktor ücreti .

2 — Darül'aczeeye nakil masarifi ve tahsisattır . Ve kommünün mecburî masarifi meyanındadır ,

Vilâyetlerin masarifi :

1 — İkametgâhı vilâyet dahilinde bulunan malûlin için kommünün deruhte ettiği masraf .

2 — Kommünlere bu hususta vereceği muavenet .

3 — Vilâyet bürosunun masrafı .

Devletin masarifi :

1 — Muayyen ikametgâhı olmayan malûlin için kommünün deruhte ettiği masarifi misillü masrafı .

2 — Vilâyete vereceği muavenet tahsisatı .

3 — Büroların idare ve kontrol masarifi .

4 — Kommünlere fevkalâde muavenet .

İkametgâhın tayini hususundaki ihtilâflar vilâyet idare heyetlerinin karare ile hal olunur .

Umuru hayriye yurtları

Umuru hayriye yurtlarının muavenet ve iane tevziinde hiç bir mecburiyetleri yoktur. Muavenet edip etmemek hususunda tamamiler serbestirler.

Umuru hayriye yurtları kâfi miktarda varidat temin edilebilecek kommünlerde tesis edilir idi. Fakat bilâhare kanun bu boşluğu doldurmuş ve her kommünde umuru hayriye yurtlarının tesisine karar vermiştir. Bu itibar ile meccani tıbbî muavenet yurtları umuru hay-

riye yurtlara makamına kaim olarak icrayı faaliyet etmektedirler. Mahaza meccani tıbbî muavenet yurtlarının mevcut olması ayrıca umuru hayriye yurtlarının teessüs etmesine veyahut mevcudiyetine mani değildir. Umuru hayriye yurtlarını fahriyen idare eden bir komisyon vardır. Bu komisyona Mer riyaset eder. Umuru hayriye yurtlarının azalan ekseriyetle kadınlardır. Komisyonun müsaadei mahsusasile iane toplayabilirler ve muhtaç olanlara tevzi ederler. Tevzi keyfiyetinde tamamen serbesttirler, istediklerine istedikleri mikdarda gerek naklen ve gerek aynen muavenet edebilirler.

Umuru hayriye yurtları muhtaci muavenet olanlara tevzi edeceği eşyayı satın almak için idare komisyonunun kararını almak mecburiyetindedirler.

Pariste umumî muavenet teşkilâtı

Diğer vilâyet ve kommünlerde umumî muavenet meselesi muhtelif müesseseler vasıtasile tedvir edilirken Pariste umumî muavenet teşkilâtı temerküz ettirilmiştir. Umumî muavenetin yegâne merkezi olan müessese hükmî şahsiyeti haizdir. Hakikatte bu hükmî şahsiyet müteaddit hükmî şahsiyetlerden mürekkep bir sindikadır. Bu şahsiyetin etrafında umuru hayriye yurtlan, hastaneler, darülacezeler gibi küçük, küçük hükmî şahıslar vardır. Fakat bunlar birbirleriyle meze edilmiş bir halde değillerdir her biri ayrı, ayrı şahsiyetlerini muhafaza etmektedirler.

Paris Umumî muavenetinin başında ücretli ve memur bir müdürü vardır. Bütün umumî muavenet hizmetlerini idare eder. Bütçesini ihzar eder ve tasdikten sonra tatbik eder masrafların ita âmiridir. Hespları mercii

aidine takdim eder. Mahkemeler huzurunda umumî muavenet teşkilâtını temsil eder. Bu temsil keyfiyeti tabîi kendisine merbut olan diğer hükmî şahıslara da şamildir.

Müdüre muavenet eden bir heyet vardır. Bu heyet istişarîdir.

Şu halde Pariste umumî muavenet teşkilâtı bir bütçe ile temerküz ettirilmiştir. Fakat altı şubeyi ihtiva eden her dairenin kendi varidatı ve kendi masarifatı vardır. Ve bunların bütçelerinin heyeti umumiyesi umumî muavenet teşkilâtının bütçesini teşkil eder.

Altı şubenin şu halde altı bütçesi vardır.

1 — şubenin kendi masrafı vardırki; umumî muavenetin hissesi ve kommünün muavenet tertibinden verdiği tahsisat ile kapatılır.

2 — Mağazalarının bütçesi. Paris umumî muavenet teşkilâtı tasarrufu temin için bazı tesisat vücuda getirmiştir. Meselâ ; teşkilâtın fırını, kasap dükkânı, şarap mahzenleri, eczahaneleri, hali vardır. Bu mağazalar teşkilâtın ihtiyacı olduğu malzemeyi toptan satın alırlar.

3 — Umuru hayriye yurtlarının her birinin bütçesi, kendine ait varidat ve masarifatı ile bütçesini tanzim eder.

4 — Hususî bazı müesseselerin bütçesi : Paris umumî muavenet teşkilâtı bazı müesseseleri idare ederler . Bu müesseselerin hususî varidatı vardır .

Meselâ : Zengin bilisi vefat ederken bir müessesenin tesisini vasiyet eder. İşte bu müessesenin idaresini Paris umumî muavenet teşkilâtı deruhte etmiştir . Bu müesseselerin varidatı masarifatını kapatmayacak olursa umumî muavenet müessesesinin bütçesini kapatmak için lâzımgelen tahsisatı verir.

5 — Fevkalâde bütçe: bazı defa umumî muavenet teşkilâtı mühim bazı inşaat yapmak ister. Bu hususta

elde edeceği fevkalâde varidat fevkalâde masarife karşılık olarak gösterilir.

6 — Sermayenin bütçesi: bazı defa da umumî muavenet teşkilâtı emvali gayri menkulesini menkul emvale tebdil etmek ister veyahut da menkul emvalini gayri menkule ile değiştirmek ister. Tabîî bunun bir hesabı veyahut da bir bütçesi olmak lâzımdır.

Mülkiye Mektebi Hukuk
İdare Hocası
İbrahim Âlî

Şehirler (ve) Belediyecilik

İtalya Belediyelerinde malî İslahat

— 10 —

Bir çok memleketlerde olduğu gibi , İtalyada dah harbi umumîden evvelki malî hükümlerle, harp esnasında ve harpten sonraki malî ahkâm arasında çok fark vardır . Ya vergilerin aslı değiştirilmiştir , yahutta vergi ve resimlere yeni yeni zam ve ilâveler yapılmıştır.

Meselâ 1913 temmuzunun birinden 1914 haziranın sonuna kadar İtalyan bütçesi 2,523 milyon liret olduğu halde 1926 temmuzunun birinden 1927 haziranının sonuna kadar bir senelik bütçe yekûnu 21.450 milyon lirete çıkmıştır .

Belediye bütçeleri de aynı nisbet ve derecede yükselmiştir . Malûm olduğu üzere İtalyan belediyeleri 4/şubat/1926 tarihli kanun ve 3/Eylül/1926 tarihli iradei kiralî mucibince Podestat denilen belediye reislerde Consulta denilen belediye meclisi tarafından idare olunur. Yalnız Roma şehri hususî bir teşkilatla ve Napoli şehri bir alî komser tarafından idare edilmektedir .

Belediye bütçeleri ve vergileri

İtalyan Devlet bütçesi Temmuz iptidasından başladığı halde vilâyet ve belediye bütçeleri Kânunusani iptidasından başlar . Belediyeler her sene gelecek senenin varidat ve masraf bütçeleri , geçen senenin kat'î hesabını hazırlamağa mecburdurlar .

Devlet vergilerinde olduğu gibi, belediye vergi ve resimlerinde dahi her mükellefin mütesaviyen vergiye tutulması şarttır. Bu esas (Carte de Royaume) kiralık kanunu esasiyesinin 25 inci maddesile tesbit ve tasrih edilmiştir. Aynı esas dahilinde kanun ile kabul edilmemiş hiç bir istisna vazedilemez. Kanuna muhalif görülen vergi ve resimler valinin teklifi üzerine Şurayı Devlet kararile tashih ve tadil olunur.

İtalyan belediyelerinin vergi ve resimleri, İngiliz belediyelerinin Devlet vergilerinden ayrı ve müstakil varidatı ile, Fransız belediyelerinin Devlet vergileri ile memzuç ve muhtelit gelirleri arasında mutavassıt bir şekildedirler. Yani İngilizlerde olduğu gibi müstakil belediye vergileri ve Fransızlar da olduğu gibi kesri muzam şeklinde gelirler İtalyan belediye bütçelerini besler.

Umumî harpten evvelki malî esaslar belediye kanununun 193 üncü maddesile tesbit edilmiş idi. Buna harp esnasında 4/ Şubat /1915 tarihli bir madde ile bir Toxe ilâve edilmiştir. Mezkûr 193 üncü madde ile alınan verginin en mühimini gayri menkul emval ve emlâk üzerinden Devletçe alınan vergiye belediyelerce % 60 nisbetinde zam yapılmaktadır. Vilâyet daimî encümeninin müsadese ile bu nisbet tezyit olunabilir.

1927 senesinde bu şekilde Devletçe alınan vergi yekûnu 150 milyonu Araziden ve 290 milyonu binalardan olmak üzere 490 milyon lîret idi. Halbuki aynı senede Vilâyetlerle belediyelerin aldıkları munzam kesirlerin yekûnu, hariç bir masraf dahil olmadığı halde takriben bir buçuk milyar lîreti bulmuştur tahsil masrafı Devlete aittir.

Diğer belediye resimleri, doğrudan doğruya ve bilvasıta olmak üzere ikiye ayrılır.

A - Birinci kısımdan aile resmi :

(İmposta di famiglia) denilen bu resim bir aile kazancını toptan mükellef tutan bir resimdir. Varidatı yüksek ve tahsil masrafı azdır.

B - Birinci kısımdan san'at ve ticaret resmi:

(Esercizio e rivendita) denilen bu resim serbest mesleklerle san'at ve ticaret erbabının iradını mahallî bir nevi temettü vergisine tabi tutan bir resimdir. Bu resim azamî ve asgarîsi mahallinin nüfusu nisbeti nazarı dikkate alınarak kanun ile tesbit edilmiştir.

İkinci kısımdan bilvasıta resimler :

A - Mesken icarları vergisi

(Valore locativa) denilen bu vergi icar yekûnu üzerinden alınır.

B - İstihlâk maddeleri üzerinden alınan Okturva: Bu bilvasıta resim iki şekilde tahsil olunur, birisi Devletçe istihlâk maddeleri üzerinden alınan okturvaya munzam belediyeler hissesi, diğeri belediyelerin kendiliklerinden vazettikleri okturvadır.

C - Bilvasıta resimler meyanında hayvanattan, arabalardan, hizmetçilerle köpeklerden alınan resimler sayılabilir. Bilhassa hayvan ve araba resmi, köy belediyeleri için mühim varidat menbalarıdır.

Bunlara ilâveten bir çok resimler alınmaktadır

Yalnız bunlar, hemen umumiyetle hizmet mukabili resimlerdir: hali medenî akitleri üzerinden alınan resim ile tahrir ücreti mezarlıklarda hususî mahal işgal resmi, tartı ve ölçü resmi, çarşı ve pazarlar işgal resmi, sergi açmak ruhsatiyesi mektep resmi, köprü ve limanlarda müruriye resmi, umumî mezbahalarda işgal resmi, alâmet ve levha resmi, fotoğraf resmi, bu meyanda sayılabilir.

Hükümetçe tahsil olunan temaşa resmi ile bisiklet ve otomobil resimlerinden dahi belediyeler hisse alırlar.

Umumî harp esnasında ve onu müteakip belediyelerin malî vaziyeti çok müşkülleşmişti , yeni vergiler vaz edildi ve eskilerin üzerine zam yapıldı . Yeniden bazı maddeler üzerine okturva konması , piyango ve bilardo resimleri , B ve C sınıflarına dahil menkul servetler iradı üzerine kesri munzam vaz'ı meslekî ticaret ve sınaî irat üzerine konan resim bu meyandadır.

Aynı mecburiyetle, bazı ihtiyarî resimler, mecburî şekle konmuştur . İkamet resmi ve köpek resmi bu neviden olduğu gibi her nevi meşrubat ile kasaplık etlerden hükümetçe alınan istihlâk resminin belediyelere terki bu cümledendir .

İtalya Devlet ve mahallî idare mâliyelerini İslah için 1919 ile 1921 arasında yapılmış olan (Meda) projesi ve (Tedosco) dekresile (Şsleri) projesi tatbik edilmemiştir.

Buna mukabil faşist hükümetçe hazırlanan 18/Şubat/ 1923 tarihli ve 419 numaralı iradei kiralî ile kabul olunan emlâk vergisine munzam kesirlerin tevhide esası tatbik olunmuştur . Buna nazaran mezkûr kesirler 1922 de belediyelerin vazettikleri azamî miktarı tecavüz edemiyecektir .

5/Nisan/1923 tarihli irade ile de bir kısım belediye resimlerinin âzamisi yeniden tesbit ve bir kısım resimler ile mükellef olanların diğer bir kısım resimler ile mükellef tutulamayacakları tavih edilmiştir . 1924 ve 1925 senelerinde kabul olunan tadilât ta aşağıda gösterilmiştir .

Lağvolunanlar:

1 - B ve C sınıfından menkul servetler iradi resmi lağvedilmiştir .

- 2 - Perakende satış resmi lâğvedilmiştir .
- 3 - Familya resmi ve mesken icarı resmi lâğvedilmiştir .
- (2 ve 3 numaradakiler 1925 de son olarak tatbik olunmuştur)
- 4 - Ebniye inşasına mahsus arazi ve arsa resmi lâğvedilmiştir.

Tadil olunanlar :

- 1 — Emlâk vergisine munzam kesirler.
- Arazi için : kadastro iradının % 10 nu nisbetinde belediyeler kesir koyabilir. Azamî Devlet vergisinin üç misline çıkabilir.
- Ebniye için : Devlet vergisile mükellef iradın % 10 nu nisbetinde belediyeler kesir koyabilir. Bununla beraber Devlet vergisinin dörtte üçünü geçmez kaydı vardır.
- 2 — Okturva resmi : son şekle göre :
- A — Her belediyenin mütesaviyen alabileceği okturva .
- B — belediyeler dört dereceye ayrılarak her birisinin birinci fıkradakine ilâveten alabileceği okturva ve diğer esaslar yeni tadilât ile tesbit olunmuştur.

Yeni mükellefiyetler :

- A — Meslek, sanayii nefise, ticart ve san'at üzerinden alınan vergi
- Bu vergi ikibin (lîret) ten yüksek hernevi iradı şamildir. Ve hükümetçe menkul servetlerden alınan vergi nisbetleri üzerinden tahakkuk ettirilerek bunun % üçüne kadar çıkabilen hisseler şeklinde tahsil olunur, ve (Tassa di eser cizio e rivenedita) denilen ve perakende satışlardan alınan resmin yerini tutmaktadır.

B - Patente, temettü veya kazanç vergisi yukarı- ki fıkırada ismi geçen mükelleflerden senevi kazançları iki bin lireden dun olanların tefrik olundukları sınıflara göre muhtelif nisbetlerde alınır.

C - İratlar mecmuu üzerinden alınan mütemmim vergiye munzam kesirler.

Belediyeler bu kesirleri vergi aslının % 20 sinden yukarı çıkaramazlar.

D - İstihlâk maddeleri kazançtan alınan vergi (tat» bik edilememiştir)

E - Yollar tamirâtı masarifi mükellefiyeti bu mükellefiyet bilhassa yollardan en çok istifade eden şirketlerle eşhası hedef ittihaz eder.

F - Islahat mükellefiyeti, hidematı umumiye tatbikatı neticesinde kıymetleri tezaytit eden gayri menkullerden alınır.

*

* *

12 şubat 1925 tarihli ve 117 numaralı iradei kırali ile, belediyelerin şarap, bira ve diğer ispirotolu içkilerden almakta oldukları okturvaya hükümet namına munzam bir vergi konmuştur.

Bundan sonra mevkii mer'iyete konan 20 teşrinievvel 1925 tarihli ve 1944 numaralı iradei kırali ile hükümeti milliye, mahallî teşekküller için yeni hükümler koymuştur.

Bu iradede başlıca iki yenilik mevzuubahıstır: Dirisi, vilâyet ve belediyelere, yeni her hangi bir iş tevdii lâzım gelirse bunun iradını temin etmeden o işi mahallî teşekküllere tevdi etmemeyi hükümet teahhüt etmiştir.

Diğeri de hükümetçe mahallî teşekküllere umumî vergilerden hisse terk olunmasıdır. Bunlarda, belediyeler için bütün sarfiyatı hasılâtından hisse ayrılması ve vilâyetler için de mübadele resminden hisse tefriki şekilleridir.

Bu irade ile alınan neticeler :

1 - Belediyeler, İtalya kiralığı dahilinde mamul bütün satışından mütevellit hasılatı % 5 hisse alırlar .

2 - Nüfusu 50,000 den fazla olan belediyelerde yemek tuzunun beher kilosundan bir lirete kadar okturva almak selâhiyeti .

(Bu selâhiyet 1928 de lağvedilmiştir .)

3 - Mütemmim vergiye tabi olmayan mükelleflerden eski belediye nizamâtına göre familya resmi alabilmek bu selâhiyet muvakkaten tatbik olunabilir .

4 - İstihlâk maddeleri kazancından alınan umumî ve müterakki vergi lağvedilmiştir .

5 - Üçüncü fıkradaki familya resmi ile mütemmim vergiye tâbi olmayanlar üzerine tarh edilmek üzere bir nevi munzam kesir veya mesken ve müştemilâtının îcar bedelinin % 5 ni tecavüz etmemek üzere nisbî bir vergi almakta belediyeler muhtar bırakılmıştır .

6 - Perakende satıştan resim alınan belediyelerde muvakkaten meslek ve san'at üzerine resim koymakta belediyeler muhtar bırakılmışlardır .

7 - Şimdiye kadar umumî ve hususî arabalarla hizmetçiler ve fotoğraf ve dükkân lavhalarından, davar ve köpekten, piyango ve bilardolardan alınmakta olan resim üzerine dörtte bir nisbette zam yapmak için belediyelere selâhiyet verilmiştir .

8 - Okturva tarifelerinin tezyidi ve şekli tahsilleri

hakkında yeni selâhiyetier konmuştur .

Sıcak maden suları bulunan belediyelerle seyyah ziyareti çok olan belediyeler için tüccarlar , sanayicilerle diğer meslek erbabından alınmakta olan san'at, sanayii nefise ve meslek vergileriyle kazanç vergisine %50 nisbetinde munzam kesir koymak için 15/Nisan/1926 tarihli irade ile belediyelere mezuniyet verilmiştir .

Belediye vergilerinin tasnifi ve neticeleri:

İstihlâk resimleri:

Her nevi içilecek ve yenecek mevaddan, sabun ve her nevi ıtriyaat maddelerinden, mahrukattan, hayvan yem ve yiyeceklerinden, inşaat maddelerinden, mobilya ve muhtelil eşya (kâğıt karton, cam, camdan mamul eşya, porselen envai, her nevi alât ve edevat) istihlâkâtından alınan resimler İtalya belediyelerinin başlıca iradını teşkil eder.

1925 de yapılan resmî istatistiklere nazaran 9137 belediyede okturva hasılâtı yekûnu 1335 milyon liret (Takriben bütçelerinin adî varidat kısmının % 44 dü) ve vilâyet merkezi olan belediyelerde bu varidat 917 milyon lireti, yani adî varidatın % 60 nı teşkil etmiştir.

Tenvirat için kullanılan gaz ve elektrik ceryanları sarfiyatından alınan resimler yekûnu bundan hariçtir.

*

* *

Munzam kesirler:

A — Emlâk vergisine munzam kesir (Sovrinposte) belediyeler (ve vilâyetler) arazi ve binalardan alınan Devlet vergileri üzerine munzam kesir koymağa selâhiyettardılar. (Arazi vergisine aşgarî 100 azamî 300 santim ve

binalar vergisine asgarî 50, azamî 75 santim ilâve olunabilir).

1927 tarihli bir irade ile daimî encümen kararı ile azamî nisbetlerin iki mislini tecavüz etmemek üzere yeniden zam selâhiyeti verilmiştir. Bu kesirlerin yekûnu belediyelerin ikinci derecede mühim iratlarını teşkil etmektedir. 1925 de 880 milyon yani bütçelerinin adî iradının % 30 zu idi. Vilâyet merkezi belediyelerde 214 milyon yani bütçelerinin % 15 şini buluyordu,

B — İtalya belediyesinde bilvasıta ve bilâvasıta vergilerden belediye hisseleri:

1 — İki bin lireden yukarı her nevi iradı mükellef tutan ve yukarıda, zikri geçen san'at, ticaret ve meslek vergisi.

2 — İki bin lireden dun iratlardan alınan kazanç vergisi, bu bir numaradakini itmam eder.

3 — Perakende satış resmi (yukarıdaki iki vergi alınmayan yerler)

4 — Familya remi (Muvakkaten alınabilir)

5 — Mesken icarı üzerinden alınan resim.

6 — Hayvanat (Ağnam) resmi, ziraî mm takalardaki belediyelerde bu resim hayvan mülkiyetini matrah ittihaz eder her sene belediyece tesbit olunan tarife mucibince hayvan başına alınır, fakat her nevi hayvan vasati kıymetinin % birini tecavüz edemez.

Bunlardan başka ağnam resminin mükellef tutmadığı binek ve yük hayvanları ile umumî ve hususî arabalardan; hizmetçilerden alınan resimler, köpek, piyano, bilardo, resimleri ve lisan tahsili üzerinden alınan resim (Ecnebi lisanlardan mecburî ve millî lisandan ihtiyarı) büyük bir yekûn tutar. Bu yekûn 1925 de 691 milyon lirete balığ olmuştur. Vilâyet merkezi olan belediyelerde bu yekûn 284 milyondur.

*

* *

Beldiye hizmetleri mukabilinde alınan resimler:

Bu vergiler ve resimler, İtalyada başka şekildedir. Ve mislen Belçikadaki gibi, tenvirat, tanzifat gibi hizmetlerden belediye resmi alınmaz. Bu hizmetlerin masrafları diğer vergilerden kapatılır. Buna mukabil mislen lağamların ve yollarla caddelerin hüsnü halde muhafazası için icap eden masraflar, usulü dairesinde halktan tahsil olunur. Bundan başka her hangi bir belediye hizmetile o hizmetin yapıldığı mahal etrafında ve civarındaki emlakın tezayüdü kıymetinden belediyece bir resim alınır.

Bunun nisbeti tezayüt eden kıymetin nısfıdır, ve her sene bu nısfın onda biri tahsil olunarak on senede ikmâl edilir tezayüt eden kıymet üzerinde bu para ödeninceye kadar belediyenin rehin teminatı vardır.

18 teşrinisani 1923 tarihli kiralılık iradesile de gerek belediyelerin, gerek vilâyetlerin umumî hizmetlerinden dolayı gayri menkullerin kıymetlerinin çoğalmasa takdirinde alınacak hisse için iki şekil arasında vilâyetlerle belediyeler muhtar bırakılmıştır.

Buna nazaran, belediye veya vilâyet, çoğalan kıymetin % 20 sini veya, o işe yapılan masrafın üçte birini civarındaki gayri menkullerden en az on taksitte tahsil edebilir.

Yalnız bizdeki şerefiye resmi ile İtalyadaki şekil arasındaki mühim fark vardır Bizde caddelerin tevsii veya sair suretle şereflenem emlak iş yapılan sahaya bitişik olursa şerefiye alınır. Halbuki İtalyada hem bitişikleri, hem onlara civar emlakın kıymetinin çoğalmasa bu resme matrah teşkil eder.

16 kânunuevvel 1926 tarihli kiralılık iradesine göre de hükümet tarafından veya hükümetin muavenetile

belediye tarafından yapılan umumî hizmetlerinden dolayı kıymetleri çoğalan gayri menkullerden çoğalan kıymetin üç rub'unu tecavüz etmemek üzere bir meblağ tahsil olunabilir.

18 teşrinisani 1923 tarihli aynı irade ile tesis olunan yol tamirâtı ve inşaatı masarifine iştirak hissesi, yollardan, ve caddelerden daha çok istifade eden ticaret ve san'at erbabı ile diğer eşhaş ve şirketleri mükellef tutar, ve senelik masrafın üçte birini tecavüz edemez. Teamülen vilâyetlerce tahsil ve belediyelerle vilâyetler arasında taksim olunur. Bundan başka belediyeler, yolları kullanan tramvay kumpanyalarını da aynı mükellefiyete tabi tutabilirler.

27 kânunuevvel 1923 tarihli iradeye göre de belediyenin yolları süpürmek ve temizlemekten ibaret olan mecburî hizmetten başka, evlerdeki süpürüntüleri toplamak için tarifesi mucibince bir ücret alınır.

Mahallî idareler umum müdürü

K. Naci

İTALYAN
Vilâyet ve Nahiyeler kanunu

(Geçen nüshadan mabaat)

Madde 204 — Komün varidatı bütçedeki tasrihata ve kanunlarla muayyen cetvellere istinaden tahsil olunur .

Külli emvalden tahassul eden varidat ile komünler tarafından ifa olunan amme hizmetlerinden elde edilecek hasılatın tahsilinde 12 nisan 910 tarih ve 639 numaralı kanun ahkâmına riayet olunur .

Madde 205 — Varidatın tahsil ve masarîfın tediyesi komün veznedarı olmayan yerlerde vasıtasız vergi mültezimine mevdu olup mültezimler bu vazifeyi bilaıvaz ifa ederler .

Madde 206 — Sindakolar kanun ve nizamlarla tesbit olunan tarz ve miatlarda komün dahilinde vasıtasız vergiler üzerinden tahsil olunacak munzam vergilerle komünün sair rusum ve tekâlifine müteallik mükellefler listelerini neşir ve mükellefleri borçlarını miatlarında edaya davet ve tehhür edenlerin para cezasile tecziye olunacağını ihtar eder .

Listelerin neşri borçluya tayin olunan miatlarda tediye mecburiyetini beyan etmek demektir .

Madde 207 — Tediye emirleri sindako ile bir muavin veya komün kâtibi tarafından imza edilir . Mevcut ise muhasebeci tarafından vize olunur .

Bir tediye emri ısdar olunmadan evvel masrafın kanunî sebepleri ile evrakı müsbitesi tetkik olunarak hesabı icra edilecektir. Keza hiç bir kanuna muhalif

olmadığı ve tediye olunacak meblağın bütçe muhassasatı dahilinde bulunduğu ve masraf haliye ve sabıkaya tealluk ettiğine göre senesine ve bütçedeki tertibi mahsusuna sıhhati mahsubu tetkik olunacaktır.

Madde 208 — Mültezim ve ya veznedar bütçeye mevzu tahsisat dahilinde olmak şartile ısdar olunan tediye emirlerini tediye eder .

Kanun ahkâmına muhalif bulunan tediye emirlerine veya tediye listelerine istinaden katiyyen para veremez. Verdiği takdirde şahsen mesul olur.

Muvakkat mahiyette tediye emri ısdarı ve bunların tediyesi memnudur. Memurların maaşları ile tekaüt maaşlarına ve içar ve emsali masraflara müteallik tediye emirleri veya cetvelleri münhasıran borcun miadı tediyesinde ısdar olunur .

Bir seneliğine birden ve toptan tediye emri veya cetveli ısdarı memnudur .

Madde 209 — Mültezim veya veznedardan başka mezuniyeti kanuniyesi olmadan her hangi bir komün nakdine vaziyet eden kimseler bu filinden dolayı muhasip mevkiinde bulunarak haklarında ceza kanununun bir sıfat resmiyesi olmadığı halde resmî hizmetlere müdahale edenlere müteallik hükümleri tatbik olunduktan başka İdarî kazaya da tabi tutulurlar.

Madde 210 — Tahsilatta bulunmalarından dolayı idare memurlarının muhasip mevkiinde bulunduğuna karar verilen paralar komün varidatı sairesi gibi tahsil olunur .

Bap: 7

Hükümete ait nezaret ve vazifelerle vilâyet idare cuntasının vazifeleri

Madde 211 — Komün meclisleri ile belediye cuntaları kararlarının bir cetveli Mutasarrıflığa irsal olunur.

Yalnız belediye cuntasınca evvelce karar verilmiş olan hususâtın icrasına münhasır olan kararların cetveli gönderilmez .

* Cetvel mutasarrıflıkça tesellüm edildikten beş gün geçmeden evvel kararlar icra olunamazlar. Bu mühlet zarfında mutasarrıf karar hakkında izahat talep ederse karar hukukan talik edilmiş adolunur.

* Birinci fıkrada mezkûr irsal keyfiyeti içti madan sekiz gün zarfında vukubulur. herhalde karar 128 inci madde veçhile pretör ilân tahtasına ilsak olunmadan evvel irsal olunacaktır.

* Mutasarrıf, cetvelin tesellümünden beş gün zarfında cetvelin bir nüshasını imzalıyarak iade eder. Cetvelde münderiç kararlardan biri hakkında izahat ve evrak talebine lüzum görürse bu ciheti cetvele işaret eder. Böyle bir işareti havi olmıyan kararlar icra olunur.

Mutasarrıf talep ettiği izahat ve evrakın vürudunda derhal kommüne makbuzunu gönderir .

* Sureti mahsusada tastike tabi olan kararlarla bütçe ve hesaplara müteallik kararlar mutasarrıflığa teferruatile birlikte gönderilmek lâzımdır.

* Sureti mahsusada tastika tabi olmıyan kararlar eshabı reyin üçte ikisi tarafından teahhurunda tehlike ve zarar olduğuna karar verildiği takdirde derhal icra olunur.

Mazbata kopyasının tesellümünden onbeş gün zarfında kararın gayri kanunî müteşekkil bir celsede veya kanunun emrettiği eşkâle riayet edilmeden ittihaz edilmiş bulunduğu veya umumî veya mahallî kanun ve nizamlar hükümlerini ihlâl eylemekte olduğu takdirde mutasarrıf esbabı mucibeli bir emir ile kararı iptal ile derhal komün idaresine tebliğ eyler. Bütçeler için

işbu fıkra da tesbit olunan mühlet otuz gün olup bu müddet zarfında iptal vaki olmazsa karar icra olunur.

*Sureti mahsusada tasdika tabi kararlar tasdik edilmedikçe icra olunamaz . Hesap ve bütçe için 30 kânununuevvel 923 tarih ve 2839 No. lu kararnamenin 97 inci maddesile bu kannnun 217 inci maddesi ahkâmınada riayet olunur.

*Valinin niukarrerat ve icraatı aleyhine komün meclislerle alakadarlar 15 gün mühlet zarfında Valiye müracaat edebilir . Valinin bu bapta vereceği karar kafidir.

Madde 212 — 215 (30 kâununuevvel 923 tarih ve 2839 No.lu kanunun 62 inci maddesile muaddeldir.)

Madde 216 — Mutasarrıf hükümete mürettep nezaret ve müdahale salahiyetini icra etmek için. masarifi komüne ait olmak üzere lüzum gördüğü tahkikatın icrasını emredebildiği gibi komün hizmetlerinin kanun dahilinde cereyan edip etmediğini de tetkik edebilir .

* Komünlere mevdu vazifelerin ifasında bataat ve tekâsül gördüğü takdirde masarifi komünlere ait olmak üzere mahalline bir komiser izam ile geri kalan işleri tesri edebilir.

* Vali her vakit, masarifi komüne ait olmak üzere dahi komün ve kalem hizmetlerinin tarzı cereyanını ve 30 kânununuevvel 923 tarih ve 2839 No. lu kararnamenin 99 uncu maddesile mübeddel 317 inci maddenin son fıkrasında muharrer gayeler için teftiş ve kontrol icrasını emredebilir.

Madde 217 — komünlerin atideki mesaile müteallik kararları Vilâyet idare cuntasının tasvibine tabidir:

1 — Gayri menkulatın, düyunu umumiye senedatinin kredi senedatinin, sanayi hisse senetlerinin ferağına ve irtifak hakkı tesisile istikraz akitlerine müteallik kararlar.

2 — Nukudu sinai hisse senetleri, menkulat mubayaasında veya ipotek mukabili ikrazatlar veya Devlet eshamı veya hazine tahvilâtı mubayaasında kullanılması arzu edilmediği takdirde, şekli istimaline müteallik kararlar .

3 — 12 seneden fazla hizmet ve idare ve işlenme akitlerine müteallik kararlar.

4 — Bütçeyi beş seneden fazla teaahhüde sokan masarife ait kararlar.

5 — Kanun mucibince Vilâyet mülkiye heyeti fen-niyesinin mütalaasına müsteniden yolların tasnifinde tebeddütât icrasına ve yeniden yol küşat ve inşasına müteallik kararlı. 17 Ağustos 907 tarih ve 638 No. lu kanunun 23 üncü maddesinin 15 ve 16 ıncı bentlerindeki ahkâm dairesinde, esas karara da şamil olmak olmak üzere Devlet Şurasına müracaat olunabilir.

6 — Ayak bastı resmi tahsilatına.

7 — Komüne ait emval ile alakadar olanların itirazları üzerine komünce idare olunan müesseseler emvalinin istimal ve idaresine müteallik nizamnameler.

8 — Komün resim ve vergilerine müteallik nizamnameler.

9 — Kanunlarla Komünlere mevdu mahallî belediye ve zabıtasına müteallik nizamnameler.

Vilâyet idare cuntasınca tasvip olunan şehir zabıtasına müteallik nizamnamelerin tetkik ve tastiki Valilere mevdudur.

8 ve 6 uncu bentlere ait nizamnameler vilâyet idare cuntasınca tasdik olunduktan sonra vali tarafından ait olduğu nezaretlere gönderilir.

Nezaret, Devlet Şûrasının reyini alarak nizamları kâmilten veya mer'i kanuu ve nizamlara muhalif bulunan kısımlarını iptal edebilir.

Madde 218 — * 30 Kânunuevvel 923 tarih ve 1839 No. lu kanunun 52 inci maddesiyle mübeddel 183 üncü maddenin D, harfinde gösterilen kommünler menkul ve gayri menkuller üzerinde beşbin lireti mütecaviz hukuk dolayısıyla vilâyet idare cuntasının tasvibi lâhik olmadan dava ikame edemiyeceği gibi kendiliklerinden de uzlaşamazlar.

Yukarda mezkûr 138 inci maddenin E harfinde gösterilen kommünler ikibin lireti mütecaviz mezkûr hukuk dolayısıyla vilâyet idare meclisinin tasvibi lâhik olmadan dava ikame edemez veya uzlaşamazlar.

Madde 219 — Vilâyet idare cuntası, komün meclisinin mutaleasını alarak mecburî masraflara muktazi olan tahsisatı resen bütçeye vazeder.

Madde 220 — Belediye cuntası tediye emri isdar etmez, veya tasvip edilmiş olan kararları icra eylemez, veyahut belediye cuntası veya komün meclisi kanunen ifasına mecbur oldukları muamelâtı ifa etmezlerse, vilâyet idare cuntası icabını icra eyler.

Madde 221 — Sabık maddelerce matlup olan tasdiklerden imtina veya tasdikleri talik halinde vilâyet idare cuntası esbabını komün meclisine bildirir. Alacağı cevaplar üzerine karar ittihaz eyler .

Vilâyet idare cuntası masarifi komüne ait olmak üzere zarurî gördüğü tetkikatın icrasına emir verebilir .

Madde 222— * Komün meclisi vali veya alâkadarlar vilâyet idare cuntası kararları aleyhine 15 gün mühlet zarfında ait olan nezaretlere müracaat edebilirler . Nezaretler nihaî kararlarını ittihaz ederler .

Madde 223 — 17 Mayıs 900 tarih ve 173 numaralı kanunun 3 üncü maddesinde derpiş edilen vaziyette bulunan kommünler, 19 Temmuz 906 tarih ve 364 numaralı

kanunun 6 ıncı maddesi mucibince normal bütçenin nihaî tasdiki tarihinden 5 sene müddetle kiralî komisyonun vesayeti mahsusasına tabidir. (bu komisyon Devlet şurasından iki, Divandan bir aza ile Dahiliye nezaretinden iki ve Mâliyeden birer büyük memurdan mürekkeptir.)

Bap 8

Komün idrelerine alt umumî ahkâm

Madde 224 — Komünlerin ldaresile mükellef olanlar işbu kanunda muharrer tarzda tasvip edilmemiş bulunan kararlara müsteniden teşebbüs ettikleri davaların masarifinden ve davaların mucip olduğu zararlardan şahsan mes'uldurlar.

Madde 225 — Her mükellef zarar ve tehlikesi kendine ait olmak üzere vilâyet idare cuntasının müsaadesine müsteniden bir komün veya bunun cüz'i aleyhine müracaat ve dava edebilirler.

* Cüntu müsaade vermeden evvel komün meclisini istima eyler. Müsaade ettiği takdirde adlî veya İdarî mahkeme hakimi komünün mahkemeye iştirakini emredebilir. Mağlubiyet halinde masraf dava veya müracaatta bulunana aittir.

* Bir komün cüz'i komün veya komünün yalnız bir cüz'i aleyhine dava ikame etmek isterse, vilâyet idare cüntası işbu cüz müntahiplerinin lâakal onda birinin talebi üzerine cliz'ü temsil etmek için 3 veya 5 müntahipten müteşekkil bir komisyon tayin edebilir.

Madde 226 — * Mahallî sağlık nizamnameleri ahkâmına muhalefete mütedair 1 Ağustos 907 tarih ve 636

numaralı kanunun 199 uncu maddesile tesbit olunanlar haricinde olarak komün tekâlifî mahsusanın tahsili veya komün emvalinden istifade veya beledî zabıta ve tanzifat hususlarında halen mer'î ve atiyen vaz olunacak nizamnamelere ve bunlara istinaden valiler, müsarifler ve sindakolar tarafından verilen emir ve talimatlara muhalefet edenler on günden fazla olmamak üzere hapis ve 200 lirete kadar hafif para cezasile tecziye olunur.

Madde 227 — * Mahallî nizamlara adiyen muhalefetin tahakkuku için aksi sabit oluncayakadar muteber olmak üzere 24 saat zarfında sindako veya tarafından memur edilecek zat huzurunda komün memurlarından veya ceza muhaheme usulleri kanununda derpiş edilen zâbita memurlarından birinin yeminle müemmen şahadet eylemesi kifayet eder. (1)

Madde 228 — * Mezkûr ifadedden evvel veya sonra sindako kabahatli ile hukuku ihlâl edilmiş bulunan tarafı huzuruna çağırarak barıştırmaya çalışır. Her iki ta-

[1] 23 Mayıs 1924 tarih ve 867 numaralı kararname

1 - Vilâyet ve nahiye kanununun 227 inci maddesi mucibince mahallî nizamları adiyen ihlalin tesbitine müteallik zabıt varakaları için sindako huzurunda yeminle müeyyet şahadet mecburiyeti ilga edilmiştir.

2 — Kabahatli, kabahati tesbit eden memur veya müstahdemin yedine muayyen miktar bir para vermek suretile kabahatinin idareten affedilmesine muvaffak olabilir.

Parayı alan memur veya müstahdem kabahatliye bir makbuz vermeğe mecburdur, idareten affa mazhar olmak için kabahatli tarafından her türlü kabahat için tediye olunacak paraların miktarı komün cuntasınca tayin elunur. Cunta bazen kabahatleri idareten afivden istisna edebilir.

rafça kabul ve imza edilecek olan barışma zabıt varakası üzerine her güne takibattan sarfı naza olunur.

Hukuku ihlâl edilmiş taraf mevcut değilse kabahatlinin menafii umumiye namına teberruatta bulunması kabul edilmiştir. Teberru sindako tarafından zabıt varakasile tesbit olunur. Bu varaka her güne takibatı ber taraf eyler.

* Sindako bir mühlet tayin ederek bu mühlet zarfında kabahatli tarafından tecavüz neticeleri veya tecavüz ber taraf edilmek şartile bir teberru kabulüne selahiyettardır.

* Kabahatli şartları ifa etmez ve mahkeme kabahatliyi cezaye mahkûm eylerse sindako 154 üncü mad-

Cuntanın tesbit ettiği cezalar vilâyet ve nahiye kanunile muharrer şekilde ilân olunur.

Hukuku ihlâl edilmiş taraf mevcut ise, işbu madde de muharrer idareten afv tatbik olunmaz, bu takdirde kabahatli ile hukuku ihlâl edilmiş olan taraf vilâyet ve nahiye kanununun 228 inci maddesi mucibince barışma için tesbit olunacak bir günde şindako ve tarafından memur edilen birinin huzuruna gelmeğe davet olunur.

Sindako veya tarafından memur edilecek zatın huzuruna gelmek mühleti kabahatin tesbit olunduğu günden itibaren on beş gündür.

Kabahatlinin huzurunda tesbit olunmiyan kabahatler için sindakonun veya tarafından memur edilen zatın huzuruna davet mecburiyeti bakidi. Kabahati tesbit zabıt varakasinda kabahatin kabahatli huzurunda tesbit olup olunmadığı tasrih olunmak lâzımdır.

dede gösterilen usule tevfikân icabeden işlerin yapılmasını emreder.

Sureti dostaneden itilâf hasıl olmazsa sindako derhal 227 inci maddede mevzu bahs zabıt varakalarını icabı icra edilmek üzere evrakın tesellümüne mübeyyin bir vesika mukabilinde pretöre gönderir.

Bu hükümler, Ağustos 907 tarih ve 636 numaralı kanunun 199 uncu maddesi mucibince mahallî sağık nizamnameleri ahkâmını ihlâl edenler haklarında da tatbik olunurlar.

(Bitmedi)

Ali Ragıp
Divanı muhasebat
mürakıplarından

Asri Büroculuk REFORM

Alman Devlet idaresinde Büro teşkilâtı

Yedinci beynelmilel Büro teşkilât sergisi münasebetile Alman dahiliye müsteşarı Dr. Kayzenberg tarafından verilen konferansın hülâseten tercümesidir:

Efendiler;

Yedinci beynelmilel Büro teşkilât sergisini küşat eden Prusya ticaret nazırı nutkunda, sanayi ve ticaret işleri yanında bu serginin kazandığı büyük ehemmiyete işaret etmiştir.

Her nekadar yeni büro teşkilât cinslerini mevzuu-bahis etmiş olan müteaddit konferanslar verilmişsede, büro teşkilâtının inkişafına merhalesine ait bir konferans lüzumsuz addolunamaz.

Büro teşkilât sergimizin beynelmilel olmasına ve bir çok medeni memleketler sergiyi mümessillerde temsil ve ziyaret etmelerine rağmen mevzuunu Alman büro teşkilâtına hasretmeğe mecburum.

Büro teşkilâtı deyince ne anlarız?

Büro teşkilâtı demek, kısaca, idare teşkilâtı demektir.

Fakat idare teşkilâtı her zaman için vardır. Çünkü, Devlet hayatı durmamakta yürümektedir.

100 sene evvel Devlet teşkilâtını basitleştiren ve umumî kaidelere rapteden Fravher fon Steyn olmuştur. 19 uncu asır esnasında evvelâ Prusyada ve sonra diğer Alman hükümetlerinde yeni idare teşkilâtı yapılmışa

başlanmıştır. İlk zamanlar idare tekniği cihetine pek az ehemmiyet verilmiştir. Fakat 1903 senesinde, Devlet büro teşkilâtı tekniği hakkında mükâfatlı anket yapıldı ve bunun semereleri görüldü. 1909 senesinde Prusya da idare teşkilâtı şeklini tesbit etmek üzere bir encümen teşkil olundu. Bu komisyon Devlet idare sistemini kurmak işiyle beraber büro teşkilâtı hakkında tetkikat ve teklif yapmakla mükellef tutuldu. 1917 senesinde ve harbi umumî içinde Hükümet reislerinden Dr. Drews – elyevm. Şurayı Devlet reisi - yeniden bir Devlet idare sistemi kurmağa memur edildi. Tarihçe bu kadardır.

Büro işletmeciliği asrî vesait ve teknik usullerle tedricen teşhiz ve tekâmül ettirilmektedir. Devlet idare sistemi için, bir kaç sene eveline gelinceye kadar teknik vesait ve yeni İlmî usullerden istifade etmek pek az kimsenin aklına gelmiştir. Bu bilhassa o zamanki posta ve demiryolları müşterek idaresinden gayri Devlet müesseseleri için varitti. Çünkü bu o zamanki memurların ruhunda olduğu gibi; vazaifi ve teşkilâtı muayyen ve kudretli bir bilgi ile tenkit ve kontrol yoktu. Fakat idareler yavaş yavaş teknik vesaitten bilhassa yazı makinelerinden istiğna edememeğe başladı.

Büro İlminin ve teşkilâtının vazife ve gayesi ; İşlerin ve muamelâtın sür'atını, kat'î ve doğru yapılmasını, İdarî sistemin ucuzluğunu, eşhasın mümkün olduğu kadar mihaniki surette çalışmaktan kurtarılarak, fikri ve aklî kuvvetlerini işlerin ruhuna ve esasına tahsis ve temindir.

Bu gayeye varmak için muhtelif vesait vardır:

Kadronun ve teşkilâtın tam ve mükemmel olmasına itina, idarenin bütün muamelâtı hakkında talimatlar ve esaslı ve ilmi kaideler vardır, mihaniki çalışmayı müm-

kün meretebe makineye gördürmek, yeni ilmî ve fennî usullerden idareye uyanları derhal tatbik için uyanık olmak gibi.

Kadro teşkilâtında; işe tesir icra eden iş kuvvetlerini ve memur ve müstahdemini isabetli ve her kesi kendi yeri için seçip tayin etmek lâzımdır. Bu, işlerin, teknik cihetindeki muvaffakiyet için mutlak lazımdır. Bir kadro nekadark mükemmel olursa olsun umum personel en fazla semere verecekleri vazifelerde istihdam edilmezlerse veya bu teşkilâta en uygun eşhas tedarik ve istihdam edilmezse, yine muvaffak olunamaz. Bu maksat için, bilhassa, pisikoteknik İlmî Devlet idareleri için faidelendirilmeli kıymetlendirilmelidir. İşbu hususa Devlet sanayi teşkilâtı ve Devlet sanayi müessesatı itina etmelidir. Meselâ Devlet Demiryolları, Devlet postaları, Devlet inhisarları, Emniyeti umumiye, Millî Müdafaa, ve askerî fabrikalar gibi.

Memurinin vazife mes'uliyetini arttırmağa sayü gayret olunmalıdır. Bunun içinde genç kısım memurları, şimdikinden fazla, muayyen ve kafi vazifelerle bilâ vasıta tavzi edilmelidir. (Yani müdür ve şefin vasıtası olmaksızın.) Bu, memurların sadece çalışma havesini tezyit ; maksadile değil, müdür ve âmirlerin vazife yükünü tahfif için yapılmalıdır. 1929; senesinde, Rayhtag da umumî bütçenin tanzim edildiği sıralarda bu esaslarla hareket olunmuştur: Elyevm yüksek memurların gördüğü işler orta memurlara, orta memurların gördüğü işler basit işler gören memurlara basit iş gören memurların vazifelerini alelade memurlara gördürmek için Meclis hükûmete tavsiye ve ricada bulunmuştur. Bu yolda şimdiye kadar çok muvaffakiyetli

neticeler alınmıştır. Bilhassa Adliye vekâletinde Hükümet nazırlarının bir çok işlerini yaver veya kalemi mahsus müdürü ile evrak müdürünün yapabileceği tesbit olunmuştur. Hatta muayyen müsaade hududu ile bazı evrak resmi mühür ile tamgalanarak dahi gönderilebilir.

Umum muamelâta hâlel gelmemek üzere, senelik mezuniyet zamanları mulîtelif kısım ve şubeler için evvelden tertip ve fevkalâde bir vaziyet hasıl olmadıkça bu karar değiştirilmez. Fakat bu listenin tertibi da memurların hüsnü rızası alınmasına ve arzularının teminine gayret olunmalıdır.

Memur ve müstahdem meselesinde - Her büyük müessesede bilhassa büro teknik ve büro teşkilâtını mütemadiyen tetkik ve yenilikler teklif edecek müstait ve açık göz bir memur istihdam edilmelidir.

Yani Büroların kısımlarında ne suretle basitlik ve ihtisar esasları tes'bit ve işleyecek bir teşkilât Referantı müdekkiki tayin edilmelidir . Esas vazifenin elverişli olduğuna veya olmadığına göre bu memur müdekkik muhakkak o dairenin en büyü amirine merbut olmalıdır .

Her idare te'vil ve tefsir kabul etmez derecede açık talimatlarla muamelâtını intizam ve mükemmeliyetini temin etmek üzere kurulmuş ve işletilmiş olmalıdır. Şubelere ve kısımlara iş ve vazife tevzii ve taksimi muayyen planlı ve en ufak teferruatına kadar sahih basit ve seri olarak tanzim edilmelidir . Bunun için de birbirine benzeyen kısım ne işlerde sabit idare muamelât usulleri vaz olunmalıdır. Evvelce yalnız umumî kaideler konmuş , fakat zaman zaman usuller vaz'ı daire amir ve müdürlerine bırakılırdı . Bunun fena ne-

ticesi hemen hemen aynı ve birbirine benzeyen idarelerin her birinde ayrı ayrı idare tekniği vaz ve tatbik edilmiş olmalıdır . Evvelce Prusya hükümeti ordusunda muhtelif alaylar efradının ve şeflerinin yetiştirilmesini en ufak teferruatına kadar bir talimatname ile tesbit edilmişti . Fakat, Devletin diğer dahilî ve umumî idareleri böyle teferruatına kadar işlenmiş ve tesbit edilmiş talimat ve nizamnameden istîğna ediyordu .

Bir şubenin işlerini , onun işlerinden hiçte anlamayan ve meziyeti aynı rütbede olan diğer bir şubenin müdür veya memuru vasıtasile değil bütün şubeleri usul teknik ve muamele noktai nazarından tetkik edecek ayrı bir şube ihdası lâzımdır ,

Muamelât talimatnamesinin kıymeti : Her gün tekerrür eden aynı işlerin aynı muayyen kaidelere teb'an hüsnü suretle ifasının temindir . Binaenaleyh böyle eyi bir talimatın sair faidelerini tafsile lüzum görmüyoruz . Her hangi bir memurun değişmesi ile yeni gelecek memur , eldeki talimatname ile vaziyeti derhal kavrar üçüncü bir şahsın tarifine veya işleri zaman ile öğrenmesine hacet kalmaksızın aldığı vazifeye muvaffakiyetle bakar . Umum muamelâtta tevhit esası muamelât sürüşmelerine tekrar tekit münakaşa ve hatalara mani olur . Diğer cihetten her hangi bir mazereti dolayisile vazifesine gelemeyen bir memurun yerine her hangi bir arkadaşı bilâ müşkülât bakabilir .

İdare ve muamelât talimatlarla genç ve taze kudretlerin çenber içine almamalı ve Bürokrasi zihniyetile tertip edilmiş olmalıdır . Bu talimatların gayeleri memur ve müstahdemlerin harice karşı yapacağı muameleyi ve formaliteyi tanzim ile personelin işin esas ve

ruhuna nufuz etmesine ve bu suretle çalışarak müesseye azamî faide teminine yardımcı olmalıdır .

Asrî , ilmî ve fennî idare sistemleri için hâkûmet Dahiliye vekâleti vasıtasile bu işlerle uğraşan komisyon ve müessesatla elele çalışıyor . Bunun neticesi olarak bir kaç sene evvel Hükümet tasarruf komiserliği (Reichssparkomisar) sair hükümet devairi ile müştetereken Devlet idare ve muamelât talimatı yapmıştır .

Bu talimatname ötedenberi mevcut kaide ve usullerin en eyileri alınarak tevhidten bir sisteme irca edilmiş bir şekildir .

Bu muamele talimatı iki kısımdır: Umumî kısım, hususî kısım.

Umumî kısım Vekâletler muamelât talimatıdırki uzun seneler ihzar devrinden sonra 1927 senesinde tatbik edilmeğe başlandı.

Bu umumî talimatname Vekâletlerdeki müdürlükler, kısımlar, vilâyetler ve şirketler muamelâtı için numunei imtisal olacak bir snrette bir hali mükemmeliyet getirmek gayesile muhtelif vekâletlerden yapılan tekliflerle bilhassa Dr. Derwes ve Dr. Haussmann tarafından yapılan teklifler nazarı dikkate alınmıştır. 1930 senesinde Berlin şehri vilâyeti idare muamelâtının daha eyi görülmesi için bu hükümet muamelât talimatnamesine müsteniden talimname yapılır.

Bütün bu talimatnameler bir çok noktalarında teknik ve hatta cümleler itibarile bir birinin aynı olup büro veya memur talimatı olduğuna göre ancak esas noktaları değişmektedir.

Bu muamelât talimnameleri bilhassa muamelei hâriciyei tanzim; hangi muameleye hangi kısımların bakacağına dair ahkâmı havi olup evrakın tarzı idaresile

dahili hizmet mesailini de muhtevidir. Bütün teferruatına kadar, işlerin hüsnü ceryanını nazarı itibara alan hatta vekilin, reisin, müdürün, amirin, şefin ve memurun ne renkte kalem kullanmalarını tasrih eden bu talimnameler belki tuhaf ve garip adolunur, Fakat faidesi şudurki hangi evrakın kimin tarafında görüldüğü ilk nazarda belli olur.

Seri ve sürtünmesiz bir çalışmanın ilk şartı her iş sahasının bir talimatname ile kat'î olarak kısımlara bölünmüş ve ayrılmış olmasıdır. Bunun içindirki muamelat ve idare talimnameleri her şeyden evvel umumî bir plân çizilmesini icap ettirir. Seri çalışmanın ikinci şartı da evrakın ait olduğu kısımlara en kısa yoldan varmasıdır. Eski zamanda olduğu gibi her evrakın vekil, umumî müdür, reis, müdür, âmir, şef veya muavinleri tarafından görülmesi onların beyhude işgal edilmesinden gayri bir faide te'min etmez.

Böyle yüksek memurlara ancak pek mühim olan evrak taksim olunur. Diğer bütün evrak, kısımlara ve memurlara bila vasıta gönderilir. Yüksek memurlar mühim evraktan takrir veya izahı icap edenleri kısa bir rumuz koymakla kısım veya şubeyi takrire davet eder.

Aynı mealde cevap verilmesi lâzım gelen evraka ait matbu evraklar kullanmak muameleyi tesri eder.

*

* *

Muamelatı tahririyede resmi lisan kitabetine, hatta Bismark zamanında da, pek büyük ehemmiyet verilmek lâzımgeldiği anlaşılmıştır. Alman dil hey'ti bu hususta daima yardımda bulunmuştur, bunun için talimatnameler ve nizamnameler yevmî emirler, hatta acemi tarafından anlaşılabacak bir lisanla yazılmasına çok dikkat

etmek lâzımdır. İş nazaretinin ricası üzerine Dahiliye nazareti, bir çok, eski tarzla mukayeseli basit yazı suretleri tertibini dil heyetinden talep etmiştir . Bunun üzerine Dil heyeti reisi ve dil mecmuasının baş muharriri Dr. Staiher (resmî lisan ve kanunlarda dil kaidesi) atlı bir kitap neşretti .

İşbu kitap kabine tarafından tasdik olunarak, kanun talimatname, nizamname ve yevmi emir müsveddeleri yapan her şahsa ve memura tevdi edilmiştir. Bu suretle eski tumtraklı resmî lisana saplanılmayarak resmî dilde dahi tekâmüle gidilmiştir.

Yukarda mevzuubahis olan muamelât talimatnamesi bir çok noktalarında eskiden beri cari olan hususâtı mevzuubahis ederse de Registratur dosyacılık bahsi pek yenilikler ihtiva eder. Bu yeni dosyacılığın şekli ise bütün dosyaların bir tek evrak memurluğundan hıfzı yerine her işin ve evraffin ait olduğu kısım ve memurlarınca hıfzedilmesidir.

Fakat Hükümet esas itibarile eski usul ile yeni usulü vekâletlerin bünyesine göre tatbikinde serbestii tamme verilmiştir.

Ancak münferit dosyacılıkta faide şudurki, dosya veya evrak aramak veya aratmak için boş vakit geçmesine meydan verilmez . Aynı zamanda aynı işe ait başka kısımların yaptığı muamele bn memura mahrem kalabilir . Bu usul iş sahalarının kafiye bölündüğü dairelerde pek faidelidir. Bunun için bilhassa posta nazareti bu usulü muvaffakiyetle tatbik etmiştir .

Dosyaların tertip ve fihrist şekli de pek mühimdir. Hali hazırda dosyalar aşar (Dezimalsistem) usulü ile tanzim edilmekte olup bunun da ekseriya 4 rakkamlı usulü tatbik edilmektedir. Bu usulde her an dosya 4

rakkamlı bir numara alır, Birinci numara işin esas ve cinsini gösterir, soldan ikinci rakkam baş grubu, üçüncü rakkam, ikinci derece grubu, dördüncü rakkam münferit muameleyi gösterir.

Dahiliye Vekâleti dosyalarını şu esas üzerine tanzim etmiştir.

Mesela:

- 1 — İntihap mesaili
- 2 — Din ve dinî cemiyetler.
- 3 — İdarei hususiyeler.
- 4 — Memurin vesaire.
- 5 — kanunlar

Buna nazaran 5221 No. lu dosya:

5 — kanun.

52 — Meclis

522 — Mebuslar.

5221 — Mebusan tahsisatı, olduğunu gösterir.

Bu suretle zimmet defterile her hangi başka bir not defterini, evrakı varide ve sadire defterine lüzum kalmaz.

Hali hazırda vekâletlerde eski zamanın zarflı ve bağlı dosyaları yerine şimdi Klâsör - musannif kullanılmaktadır. Bu dosyaların ilk ince mukavva sahifesinde umumî fihrist yazılır bunun neticesi yevmi defter cinslere ait dosya usulü ve memurun zatî notları kalmıştır. Yalnız sadire evrakı için evrakın gittiği mahal kaydolunmak üzere renkli kartotek kartları kullanılır. Meselâ:

Sarı — Devlet rüesasına yazılan.

Beyaz — Prusya Hükümetine yazılan.

Mavi — Diğer hükümetlere yazılan gibi.

Tahriratın numarası, ait olduğu kısmın rumuzu ile dosya numarasından müteşekkildir. Misal:

3 kısımdan mürekkep bir müdürlüğün meclis intihabatı işlerle meşgul olan kısım 1, olsa bu kısmın intihabat dosyası mesela 2356 No. yı taşısa, bu şubeden çıkacak evrakın numarası:(tarihile beraber) 1/2356/5/12/932 olur.

Muayyen bir günde. Müdür veya Şefe gösterilecek evrak, o tarihte çıkacak evrak arasına konmalıdır. Mühlet aranan işlerde usulile kırmızı rabtiye konur.

Dosyalara esas itibarile, yalnız daimî saklanması faide olan evrak, saklanmak üzere umumî bir dosyaya konur ve her sene sonunda imha edilir.

Büyük müessesatta, aşar sistemile hurufu heca sistemini meze etmemek lâzımdır. Mesela Dahiliye Vekâleti 23 idari şubeden müteşekkil olup her şube bir harf ile gösterilmiştir, bu şubelerin kısımlarına 4 rakkam sistemi vaz olunmuştur.

Dosyaların hıfzı için muhtelif usuller vardır. Bunlar ufkî şakulî veya açılmış olarak saklanabilir. Bu müessesenin ihtiyaç ve vaziyetine göredir.

Ben bu konferansında, muamelât talimatnamesinin muayyen ve basit kısımlarından, bahsettim. Bu söylediklerimin, daimî tekâmülü için Dahiliye Vekâleti, tasarruf komiserliği ile birlikte bilhassa Posta ve Devlet Demir yolları idarelerinin talebi ile - yeni yeni Büro rasyonalize usulleri ve sistemleri ihzar, tamim ve tatbik ettirilmektedir.

Bütün bu sistem, kaide ve usuller, mevcut iş kuvvetlerinden azamî istifade ve bu kudretten tasarruf fikrinden mütevellittir.

Memurunin eyi ve adilâne muamele edilmesile muamelat talimatnamesi yanında, muamelâtın makinalaştırılması gelir. Memurların anlayışlı çalışmaları sayesinde zaman, kudret ve kuvvet ile işden çok tasarruf temin

olunabilir. Bu meyanda yazı makinesi da memurin adedini azaltmak gayesini değil, onların sayını çoğaltmak ve süratleştirmek için kullanılmalıdır. Fakat memurinin bizzat yazı makinesi kullanması gayri İktisadî olmakla beraber, lüzumu halinde yazabilmek için kullanmasını bilmelidirler.

Yazı makinesi ile bizzat yazmak, ancak müsveddesiz yani doğrudan doğruya yazıldığı zaman rasyoneldir. İktisadîdir. Yazı makinesinden bu derece istifade olunmazsa tahriratı dikte ettirmelidir. Dikteyi alacak şahıs mümkün olduğu kadar az işgal için, dikte olunacak şeyi doğrudan doğruya daktiloya söyleyerek yazdırmaktır. Aksi taktirde müsvedde yapılmak suretile iş mükerrer yapılmış olur. Fakat bunun içinde dikte olunacak şey evvelce tamamen tasarlanmak ve hazırlanmak lâzımdır.

Son zamanlarda insan ve makine kuvvetinden azamî istifade için daktilo mahalline müteaddit dikte telefonları konmuştur. Bu suretle her kısım, istediği yazıyı daktiloyu görmeksizin ve müsvedde yapmaksızın derhal dikte ettirebilir.

Hesap işlerde meşgul resmî dairelerde , hesap makineleri ile hesep yapan yazı makineleri ve yazı yazan hesap makineleri vardır . Teksir ve kopya makineleri muhtelif cins ve büyüklükte istimal edilmektedir . Bilhassa adres yazan (Adremverfahren) adlı makine pek müstameldir . Bu makineler bilhassa tahriri nufus senelerinde müstameldir .

Fazla istimal suretile İktisadî olabilecek ahvalde mektup açma ve pul yapıştırma makineleride kullanılır. Her gün Berlin şehri mahkemesine gelen 40000 mektup böyle bir makine ile açılmaktadır .

İnsanların çalışma kudretini ve tekniğini arttıran

vasıtalarından biride (Kartei - Kartay) sistemidir . Her işi ve muamelatı muayyen ve elverişli matbu kartlarla görmek olan bu sistem, eski usul sabit defter ve listelerin yerini tedricen ve muvaffakiyetli işgal etmektedir. Bu yeni usul bilhassa , her gün ilave veya tay edilerek Nufus, Anbar, İcra dairesi gibi işlerde , kolay ve faideli surette tatbik olunmaktadır . İşbu kartay kartlarının muhtelif renklerde olması , her işi muhtelif kısımlara ayırarak çabuk ve doğru muamele görmesini temin eder . Büro tekniği vesaiti bu hususta azamî derecede yardım etmiştir .

Eski, defter ve liste sisteminin yeni kartay sistemi-ne tahavvülü yanında, umum evrakı matbuanın en eyi (basit, ufak kısa , iktisadî) ve elverişli bir şekil alması için bunların normalize edilmesi gelir .

İşlere maksada ve Norm esaslarına göre tertip olunacak matbualar her esas şube ve kısmın matbuasını ayrı ayrı gösteren bir numuneler dosyasında hazır bulundurulmalıdır . Bu suretle memuriyete her yeni giren müdür, âmir , memur ve müstahdem için muamelât ve sair numunelerle vazifeye alışması ve yanlış muamele yapmaması teshil ve temin eder .

Fennî , normlu, plânlı ve kat'î usullerle çalışmağa başlamak güç olduğu kadar iktisaden pek lüzumludur .

Büro Reform'una çalışma odalarının döşenme tarzında ilâve etmek lâzımdır . Odalar ve mobelyeleri, memurların sıhhatinin mükemmel surette muhafaza edecek ziya , hava , hararet, tenvir ve temizlik kaidelerine uygun olmalı , meselâ telefon madmazeli ile daktilo hanımın ve memurun sandalyeleri hep başka başka olmalıdır .

Bilhassa halkın girip çıktığı resmî ve hususî müesseselerde o dairenin ne gibi kısımları hangi odalarda

bulunduğu derhal göze çarpacak bir planla gösterilmiş olmalıdır . Vezne ve her şubenin konuşma saatleri o dairenin kapısı yanındaki bir levhada yazılmış olmalıdır vekâletlerde ziyaretçiye malûmat veren ve hususî odalarda çalışan rehberler bulunmalıdır .

Dosya planlariyle birlikte büro planları muamelâtı teshil etmektedir . Bütün vekâletlerde bu fennî tarzda çalışma için anlayış gittikçe artmakta, Ticaret aleminin bu ihtiyacı karşılamak için mevcut asrî vesaiti mütemadiyen tekemmül ettirilmektedir . Bu hususta bir çok kitaplar ve bu meyanda „Diviv,, in muhtelif kitapları intişar etmiştir. 1926 senesinde büro teşkilâtı hakkındaki toplanmada bir çok Avrupa Devletleri mümessilleriyle Ankara Hükümetinin de mümessili hazır bulundu .

Büro Reform’mu hakkında, resmi ve hususî müesseselerden yardım ve teklif alarak 5,5 seneden beri çalışan „ İdarî işler İktisadî çalışma enstitüsü - Diwiv ” dir: Bu müessesenin bir reisi ve muavini vardır.

Muhtelif vekâlet ve dairelerin mümessillerinden müteşekkil birde encümeni vardır. Enstütü, Berlin İdare Akademisi hükümet müşaviri Pictsch ve Devlet Demiryolları müşaviri Couvé tarafından idare edilir. Vekâletlerin mümessilleri her yeniliği müesseseye haber verir ve alırlar.

Enstitünün Berlinde daimî bir sergisi vardır, ki, adı “ Asrî memur bürosuna giriş” dir. Burada mücrip her cins büro makineleri mabelyeleri, büro teknik yenilikleri ve en son tecrübelerin neticeleri gösterilir. Bu büro enstitüsünün her ay intişar eden memur mecmuasından başka, zaman zaman „ Naclrichten ” adlı buroşürler çıkarır. Büro iş ve teşkilâtı hakkında kitaplar neşreder.

Bu enstitü, yalnız almanlar tarafından hararetle

karşılanmış olmayıp, diğer bir çok Devletlerce de hüsnü kabul görmüş, hatta bazıları buna benzer müesseseler vücuda getirmişlerdir.

Bu suretle bu müessese Hükümet ve halk iktisadiyatına faideli bir surette müessir olmuştur. Müessese muayyen zamanlarda kurslar açarak büroculuk dersleri vermektedir. Bu kurslara Müdür, Amir, Şef ve memur her kes gelir ve kendi iş ve müşkülâtı hakkında muallimlerle müdavelei efkâr ederler.

Kısa bir konferansta, pek büyük bir mevzu üzerinde tafsilâta girişmek mümkün değildir. Ancak şunu son kat'î söz olarak söyleyebilirim ki; . Bütün resmî kararlar ve muamelât, iş kuvvetlerinden azamî istifade, ve bu elemanların vazifelerini basitleştirmek suretile tahsil etme kaide ve fikrinden mülhem olmalıdır. Bu suretle hükümete ve halka iktisaden faideli olmalıdır.

SON

Tercüme eden
Macit Burhan